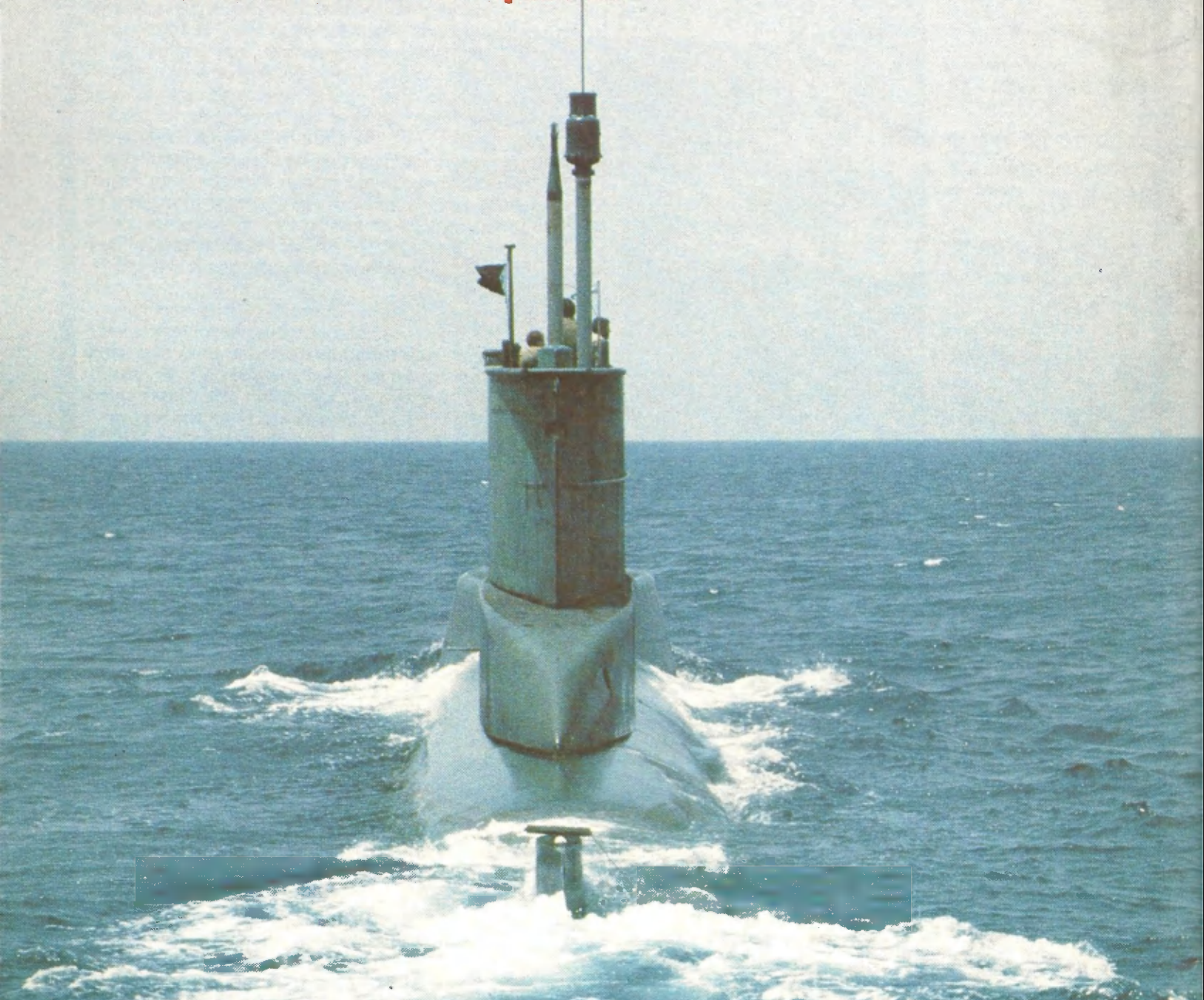

בין גלים

בטאון חיילי חיל-הים • מס' 166 • נובמבר 85

מסתכלים על הים מלמעלה עמ' 9
רק סיימו את הקורס עמ' 12
למען החיים הטובים עמ' 18
נספח לא שולי בכלל עמ' 27

עוד לא נרגענו מהרגשת ההקלה שעברנו את תשמי"ד בשלום והנה עברה לה תשמי"ה. מהר לא! ראש מספן כוח-אדם, תת-אלוף אברהם אשור אינו איש בשורות. הוא לא מבטיח יותר תקנים וגם לא שיפור בתנאי שירות לאור המצב הכלכלי הקשה והקיצוצים בתקציב הביטחון. הוא כן מבטיח סיפוק, אתגר ושיתוף בעשייה.

יצאנו לחפש את האתגר. ביקרנו בגף סיוריים ונפגשנו עם צוללנים צעירים בתחילת דרכים. יחידה אחת העושה את רוב זמנה מעל הים – באוויר, והשנייה – מתחת למים – בצוללת. בשני המקומות מצאנו את אותם דברים שרמכ"א דיבר עליהם. ההבדל שבלט לעין יותר מכל בין שתי היחידות, היה מיגוון הבנות הימפיות שפגשנו ביחידה הראשונה – ויזכורו התמונות.

מחוץ לצבא, עושה רושם שהמצב הכלכלי בכל זאת מורגש יותר. ב"צים" חברת הספנות מן הגדולות בעולם, והגדולה ביותר בישראל, לא שמענו הרבה על אתגרים וסיפוק. שמענו על בעיות תקציב קשות, על פחד מפני פשיטת רגל מחד ועל האמונה שהבנקים לא יתנו לחברה ליפול ושיש עוד מקום ליעל מאידך. אחד הדברים שניתן היה לעשות כדי ליעל היה להגדיל את נפחם של מספר אוניות מכולה ובכך להגדיל את ריווחיותן.

"צים" פנתה לצורך כך ל"מספנות ישראל". גם במספנות בעיות התקציב וחוסר התעסוקה כואבות ביותר ואת העבודה קיבלו בשמחה. עמידה בלוח-זמנים ושימוש בטכניקה מיוחדת, שזו לה הפעם הראשונה שהיא מבוצעת בארץ – איפיינו את הגדלתה של "ורד", שהיא הראשונה מבין השלוש. והכל כמובן על סמך ידע אישי. ידע אישי יכול להיות גם דבר מזיק אם עושים בו שימוש למטרות שליליות. בעוד העולם המערבי כולו, רועש מחשיפת רשתות ריגול של הגוש המזרחי (חשיפות שנתגלו רק לאחר עריקתם של סוכנים מערביים למזרח), נזכרנו שלא מזמן, הופיעה בכותרות העיתונים בארץ הידיעה, שחילל מהצי השישי האמריקאי, נעצר – בזמן שהייתו עם אונייתו – נושאת המטוסים "נימיץ" – בנמל חיפה, בחשד השתייכות לרשת ריגול. כשחקרנו גילינו סיפור מעניין, סיפור אנושי של משפחה, שבצע הכסף העביר אותה על דעתה.

בישראל, למען האמת, מה שהעביר אותנו על דעתנו לא היה הכסף או החוסר בו – לזה כבר התרגלנו – אלא החוס והלחות הבלתי-נסבלים. גם ישיבה על שפת הים, ממש באותם שבועות שהדקרון נבק לעור, לא נחשבה אלטרנטיבה לצינון הגוף. לעומת זאת, הגענו קרוב מאוד. היינו בעכו שבצפון. בלי להחמיץ כמובן ביקור אצל אבו-כריסטו. ביקרנו בקיבוץ שדות-ים שגם בו מצאנו שהמציאות חזקה מכל דבר אחר, אך גם בו הים הוא חלק מהאנשים והנוף וירדנו לאילת.

באילת אין כל חדש. פשוט בגלל שיותר ממה שכבר קיים ומצוי בה – לא צריך. כשאנחנו היינו היה פסטיבל. הרבה בירה, בגדיים במגוון קשת הצבעים והגילאים והרבה שמח. על השמש והשיתוף אני כבר לא מדברת.

טוב, אם מגיעים לאילת, אז יורדים גם לסיני. עצם הירידה דרומה לטריטוריה המצרית, מהווה סיפור בפני עצמו. וכשכבר מגיעים לאותם מקומות-כמו דהב או נואיבה שגם בעוד עשרים שנה נדע את הדרך אליהם בעל-פה, הרגשות מעורבים והדעות חלוקות בין המים הכחולים והצלולים לבין היה כדאי או היה שווה.

ישנו נושא אחד לפחות שלגביו זעותינו לא היו חלוקות. רמת השחייה הישראלית משוועת לשיפור והשגים וכדאי ושווה בהחלט להשקיע בה. בזמן שנתר לנו בין הטילים ברחבי הארץ, קפצנו לבריכת האוניברסיטה לצפות בתחרויות השחייה שנערכו במסגרת המכביה ה-12. בעדינות אפשר לאמר שהתאכזבנו. אם היו שואלים אותנו קודם, אפשר היה לשלוח לנבחרת הישראלית מספר נציגים חיליים לבריכה (אולי כאלה שתמיד זוכים בתחרויות כושר קרבל). וגם אם לא היו מגיעים ל-10 מדליות זהב, תמיד יש תירוצים: פעילות, אימונים, אין זמן, הבריכה נד"כ סגורה וכדומה. שתהיה לכולכם קריאה מהנה.

איריס פתח'י

עורך אחראי:
סא"ל ישראל סולומון

עורכת:
סרן איריס פתח'י

עריכה ועיצוב גרפיק:
יאיר לינדנברג
הוצאה לאור חיל-הים

צלם מערכת:
יהונתן כרמי

חברי מערכת:
אריה קיזל, נעמה תורן

משתתפים:
שלמה מן, שחר לנדאו, גיורגי רקח, צביקה רוני, עמרי ברילב, יהודה בינדר.

כתובת המערכת:
ד.צ. 01068

טלפון:
05-695021
03-693734

סדר והדפסה:
דפוס נייט

בהוצאת משרד הביטחון
הוצאה לאור

צילום שער:
צפוף בצוללת, אבל באוגוסט חגגו שם כבר 27 שנים בארץ

צילום: יהונתן כרמי

צילום שער אחורי:
גף סיוריים, מבט נוסף מבעד לחלון הבועה

צילום: צביקה רוני

תוכן עניינים

- 30 גם לטריטוריה זו יש חוקים
מיס ריבוניים — מה מותר ומה
אסור
מאת רס"ן (מיל.) פרי
- 35 מגדילים אוניות
במספנות ישראל דוקא יש
עבודה
מאת אריה קיזל
- 38 מה שנשאר זו ההפלגה לחו"ל
פעם קיבוץ ימי, היום פחות
מאת אריה קיזל
- 41 השחייה הישראלית טובעת
בריכת השחייה במכביה ה-12
מאת שחר לנדאו
- 44 חגיגה שכזאת
פסטיבל הבירה באילת
מאת יהונתן כרמי
- 47 סיני 85 — תמונת מצב
יומן טיול
מאת שחר לנדאו
- 50 30 שנה לא הולכות ברגל
חיים שכאלה על רס"ב חוס
מאת שלמה מן
- 53 תשבץ בין גלים מס' 5
מאת הרי הורניג
- 54 צי הצחוק
מדור היתולי
מאת עמרי בר-לב

- 2 טריפ פרטי
מאחורי הדיווחים הרשמיים
מאת אריה קיזל
- 5 למרות הכל רמכ"א אופטימי
ראיון עם ראש מספן כוח-אדם
מאת נעמה תורן
- 7 חדשות בין גלים
- 9 מסתכלים על הים מלמעלה
הציפור של המוכמות
מאת נעמה תורן
- 12 רק גמרו את הקורס
נקלטים בשייטת הצוללות
מאת נעמה תורן
- 15 ב"צים" אומרים "לי זה לא
יקרה"
לא "אתא" מס' 2
מאת אריה קיזל ונעמה תורן
- 18 למען החיים הטובים
פרשת ריגול שנחשפה לאחרונה
מאת ג'ורג'ו רק
- 21 טורפדו — כל מה שצריך לדעת
מאת יהודה בינדר
- 24 אצל אבו-כריסטו מריחים
את הים
עכו — עיר עם עבר והווה
מאת אריה קיזל
- 26 נספח לא שולי בכלל
דיפלומט עם דרגות
מאת אריה קיזל

דוגמנות עכשיו

נדמה היה לי שכל חיל-הים דוגמנות אחת גדולה. סיגל קליין (20), משתחררת בספטמבר. את השירות כולו עשתה בבה"ד, פקודה. מתגוררת בקרית-אטא. בגיל 16 התחילה. עברה קורס, תואר "מלכת חיפה והצפון 80". הצטלמה הרבה. נרשמה לסמינר ותני"ך וספ"ר (רוח), אבל ויתרה, בגלל הפיטורין במערכת החינה. דוגמנות, בשבילה כמו בשביל כולו, רק משהו צדדי.

טרופי

דו"תן נשים

שמעון דו"תן, יוצר "צלילה חוזרת", אמר בומנו ל"בין גלים" שהוא לא אהב כל-כך את הסרט שעשה. גם מפקדו של הקומנדו הימי דאז אמר אלה עובד דו"תן על גרסה קולנועית ל"הארץ": אולי קשה לי להתמודד עם נשים גם בסרטי "צלילה חוזרת", האמיון של האישה היה בעייתי. שלוש שנים כרכו ההתאחדות לצלילה חוזרת אומרים סרטי-פרסומת. על צלילה חוזרת אומרים דו"תן: "זה היה במצח נחושה אל המוות. מעדיפים להסתתר בחיק סכנת המוות על פני התמודדות עם בחורה". אני מכיר כמה שלא יאהבו את ההתבטאות הזו ובמיוחד את מה שעומד מאחוריה.

שיט אבובים בירדן עם מפלג"י אשדוד

אם בכל ימות השנה הם עוסקים בכל הקשור בנושאי שיט בים הגדול, בטויל זה הם עצמם שטו ועל אבובים, בלי מנועים, מכ"ם וצוות, נתונים לחסדי זרמי נחל החצבאני בצפון-הים - המפלג"ים של בסיס אשדוד ובראשם המב"ם, הניחו יום אחד את הבסיס לנפשו ויצאו לשיט הצונן הזה - מזג האוויר - הם כואה לסוף חודש יוני וזרימת המים טובה. משך ה"הפלגה" כ"שעות ולבד מתקלה קטנה בה התהפך תן - מפלג"ג שליטה ואיבד את משקפיו, עברה הממליה המכובדת את הנחל והחברה הגיעו בשלום אל מחוז חפצם - קבוץ חוליות. לאחר ארוחת דגים דשנה בטבריה הגיר, נעה השיירה דרומה לאשדוד אל שיירת היום והיום...

מאת אבי נבי

שי עברי

נפרדו מאליימ שמעון - בא חדש בערב אמיתי שהיה על הרציף בבסיס נתנו מתנות. מפקד הבסיס תאיל ע"י העניק סכססטט והוסיף מילים "גם שיראה את הכוכבים וגם משום שהוא אסטרוטאטי". מה שנקרא - שתיים איריים.

בבה"ד לא רק לומדים

יש להם חולייה מיוחדת ומיוחדת המורכבת מחניכי קורס החובלים, והמופעלת בעת קריאה לעזרה לכיבוי שריפות במרחב חיפה. מכתב זה הוא רק אחד מיני רבים, והוא רק דוגמא.

גם חובש

עופר, חובש במרפאה ללא רופא, באחד הבסיסים בחיפה. בן 21, חושב על לימודי הרפואה. במדור רכילות חיפאי קראתי על טיסה, כתוב שם. היה אמור להיות מדיים מכנה את עצמו "חסידי כושר קרבי" בסוף נפל על חובשות. לא רע. היה אחראי מרפאה בבחי"ד. את הדוגמנות, כן גם הוא, החל בגיל 17. היה שייך בתחילה לסוכנות "גרבו" התל אביבית. דוגמן לפרסומות ואופנה. עתה הוא עצמאי בשטח. גם הוא, נחשתם, רק ככסף כיס, לא כדרך חיים. אגב, אביו של עופר הוא מנעדרי הצוללת "דקר".

ואתם רוקדים

מש"קית חינוד, תואר רשמי. אורית גול-דברג. היא מוסיפה "יודיעת הארץ". בת 20. טלי שינפלד מהמפקדה. אורית היתה כבר בארה"ב. כן, מימנו לה את מס הנסיעות. הופעות בלי סוף, גם חזרות. מלבד זה, אצלה הכל בסדר. גם העיניים הכחולות, הגדולות.

קרו קמת לישראל
מינהל סירות הקרקע
מיקור 100 - סוקר 100

אם הייתם חתם חתום - סוקר 100

אין ספק שהעונותכם המהירה לבחשתנו ועבודת המיילדים המסורה, הקטינה בהרבה את ממדי הכוז שנגרם ליצי ולחורש השטחי.

מסור את תודתו האגשית לכל המפקדים והחנילים שלקחו חלק בבכורי הדליקה.

בברכה ובתודה
גשרון אבני

המשרד הראשי
רחוב המלחמה
מיקור 100

הסניפים:
חיפה
בני ברק
תל אביב
ירושלים
ראשון לציון
נתניה
מגדל עוז
אשדוד
באר שבע
חיפה
בני ברק
תל אביב
ירושלים
ראשון לציון
נתניה
מגדל עוז
אשדוד
באר שבע

העניינים:
דיר חיים צבן - ירושלים
מר מרדכי דוח - טפ הירק
מר עמרי בונה - חדרה

הכל נשאר במשפחה

"הם המומחים ואני זה שאוהב את העסק".
הדובר - עודד פנחסי, קרית-חיים, בן 54. עודד
פתח מסעדה "ארבע בריבועי" בסקווש-חיפה.
"השם מצלצל יפה. במסעדה נציע תפריטים שיהיו
מורכבים מ-4 מנות".

סקווש-חיפה עודד בא, שתה כוס קפה, התרשם
היה באקראי. עודד מאהיצוב.
מהמקום, שאל למה אין מסעדה וקרית-חיים הספורט.
אירופאי. שאל למה אוכל טוב.
שזה יהיה טניס, הרבה אוכל טוב.
עודד גייס 2 שפים. עמי חפץ נשלמד בארץ
ואיתמר בן-קיבוץ מענית שסיים לימודיו בארצות
הברית.

הבישול אצל עודד, שיועון מלידה הוא "מגן
בלי תווים", אומר. לא ביררתי אם זה התחיל
מתקופת שירותו בחיל-הים, כשהיה עוד קטן.
הים במשפחה שלו זה תורשה. הבן, יוני, שרת עד
לאחרונה בסטייליס. הבת - נו, באמת, פנחסי
לא מזכיר לכם משהו

קצינת יחסי הציבור החדשה של בסיס
חיפה, סיגל, היא טיפוס חייכני. בביקור
שערכו בב"ח תורמי המגבית מחו"ל (שלושה
מארה"ב ואחת שוויצרית), השאירו לה מתנה.
שוקולד שוויצרי. סיגל מחייכת, שורת שיניים
לבנות. "כמו גלילית, אבל שוקולד שוויצרי".

שוקולד שוויצרי

מזל שכבר חורף

השם מירה יעקב. הגיל באמת שלא משמעותי. חיל-הים זה
אצלנו בבית, ועוד רמו - אמשר למצוא אותה באחד מבסיסנו
בצמון. חימוש נעים.
(צילום: צביקה רונר)

"מולדת" גיבורה

30 תלמידים מבית-הספר היסודי "יבניאלי"
של בקרית-אליעזר שבחיפה, לא שכחו את החברה
ש"מולדת" היא זו שתפסה את אוניית 28
המחבלים. מול חופי תל-אביב. הקיצור -
ה"קטנים" מיבניאלי הביאו ביום האחרון
ללימודים עוגת טריות. וגם... רשמנו את
הספינה וצוותה בספר הזהב.

הכתבת נדלקה

בביקור שערכה ללי מילמוט, כתבת ה"לוס
אנג'לס טיימס" בבסיס חיפה, היא סיירה בין
הסמינות. מתאום הגיח אחד הקצינים של
פלגת הדבורים. הכתבת אחד הקצינים של
החמוד הזה?!. התעקשה לשוחח את השמועה עימו קצרות.
הקצין התמים מכחיש ביקור וטוען להגנתו:
"רק שאירה אצלו כרטיס ביקור וטוען להגנתו:
"רק שאירה אצלו כרטיס ביקור וטוען להגנתו:
הדבורים האלה, סכנה."

למרות הכל רמכ"א אופטימי

למה בדיוק מתכוונים כשאומרים: "מספן כוח אדם"?

"מקודמי לתפקיד למדתי:"

"מכ"א הוא המספן בו יש את המספר הרב ביותר של "משרדי ממשלה": משרד הפנים, משרד הבריאות, משרד המשפטים, התיירות, ובמובן מסויים אף את משרדי החוץ והמשטרה. כל "משרד" כזה מחייב עבודה רבה ועבודתו קשורה בהכרח לעבודתו של משרד אחר וכל זאת בתוך החיל הקטן הנקרא חיל-הים. הייעוד המרכזי של החיל הוא הכנת כלי-השיט לפעולה נכונה בעת הצורך והטיפול ב"משרדים" הוא תרומת מכ"א לחיזוק הכוח הימי."

אילו מטרות הצבת לעצמך עם היכנסך לתפקיד?

"המטרות עדיין מנחות אותי. ראשית, לאייש את חיל-הים בכוח אדם ברמה מתאימה. שנית, לוודא שתיכנון כוח-האדם ימנע מצבי פערים בכל התפקידים הנובעים מסיבות כמו נפל רפואי ומהווים בעייה מטרידה. יש לייצב את המערכת במובן זה שאנשים ימלאו תפקידים למשך קדנציה ולא יקפצו מתפקיד לתפקיד מבלי שעסקו בתפקידם הראשון תקופה מספקת. חשוב להאיר את נושא הפיקוד בים וליצור בכך רצון בחתימת קצינים לקבע. חיל-הים הוא לדעתי, אכן משפחה וצריך להשקיע באווירה עניינית וליצור שיתוף-פעולה של משפחה."

איך משיגים מטרות גדולות כל-כך?

"מראים במעשים כי התכוונתי לכל מילה שאמרת. אחד התחומים הוא הטיפול בפרט, גם ברמה החומרית וגם ברמה הערכית. מערכת כוח-האדם בחיל צריכה לתת לכל פרט את ההרגשה שמטפלים רק בבעייתו שלו, ושעושים הכל כדי להגיע לפיתרון."

את תפקידך כראש-מספן כוח-אדם התחלת בתקופה

המוגדרת כ"עידן הקיצוצים", באלו בעיות נתקלת?

"אם נתקלתי בחלק לא נעים בתפקיד הרי זה פיטורי אנשים. כשרוצים לדבר על קיצוצים – פיטורים מצביעים לאיזה מצב הגענו. הקושי האמיתי הוא בזימון אדם ששירת שנים רבות בחיל, תרם רבות ועדיין מוכן לתרום, ולומר לו כי עליו ללכת."

**הקושי האמיתי הוא לאמר לאדם ללכת.
אדם שהגיע לגיל פרישה לא נזרק
לרחוב**

האם מצאת "עודף" אנשים המועסקים בחיל?

"המושג 'עודף' הוא מקניט. לא קיים מושג כזה כי אם לא היו אילוצי תקציב, היה רצוי שהמסגרות בהן מקצצים, ישארו."

כיצד בוחרים את מי לפטר?

"מנסים לעשות צדק, במקום שקשה לעשות בו צדק. זה קשה. אנחנו מקבלים הוראה איזו מסכה של אנשי-קבע צריך

אחרי מספר חודשים בתפקיד כבר הספיק רמכ"א להתקל בצד הלא-נעים של העבודה – פיטורים. הוא מציע ציונות, אתגר וסיפוק. לא תנאי-שירות ולא משכורת שמנה.

פנינו לתא"ל אשור אברהם לא כדי לשמוע הבטחות על ימים טובים יותר, אלא כדי להבין מה בדיוק קורה בתחום של כוח-אדם ויצאנו עם הרבה סופרלטיבים והרבה אמונה

לקצף ואז נערכת עבודת-מטה שמנסה לבחור תפקידים שניתן להסתדר בלעדיהם או לשלבם במסגרות אחרות. משמעות שילוב מסגרות היא הטלת עומס נוסף על מי שנשאר במערכת."

את מי מפטרים?

"השתדלנו לפטר את אלה העונים על קריטריונים של יציאה לפרישה ובכך לצמצם את פיטורי אנשי-הקבע הצעירים. אדם שהגיע לגיל פרישה ומועד לפיטורים, לא נזרק לרחוב – הוא נשאר גימלאי צה"ל עם פנסיה ועם פיצויים."

**חילופי הגברי בחיל-הים לא הפכו
הקערה על פיה**

כמה אנשי קבע פוטרו?

"מאז היכנסי לתפקיד פוטרו 40 איש ועוד בטרם הגעתי לתפקיד נערכו קיצוצים קודמים."

האם עידן המחשב יביא לצמצום כוח-אדם?

"המחשב לפעמים מביא לכך שיועסקו יותר אנשים. הוא יוצר רוויה בעבודה המחייבת תוספת כוח-אדם להתמודדות עימה."

בתקופה בה נכנסת לתפקיד רמכ"א, התחלף גם מפקד

חיל-הים, למה גורמים חילופי גברי מסוג כזה?

"כחלק מתפקידי ראיתי צורך לא לפגוע באמינות המערכת ולממש, ככל שניתן, את מה שהובטח על-ידי קודמי. לא תמיד זה אפשרי. אני אומר כי אפשר לתכנן תוכניות ביצוע ולקוות שימומשו, אך צריך להבין כי יכולות לצוץ סיבות אשר לא יאפשרו לממש את אותן תוכניות. אני נלחם על יצירת אמינות והבנה שחילופי גברי לא הופכים את הקערה על פיה."

הזכרת קודם את בעיית החתמת קצינים צעירים לתקופת

שירות ארוכה. האם נתקלת בתופעה של קצינים הרוצים להמשיך לשרת בגלל הביטחון הכלכלי ולא מתוך מניע

אידיאולוגי?

"לא החתמתי אף לא קצין אחד משום שרצה להמשיך ולקבל את משכורת הקבע, ואני יודע לזהות כאלה. החתמתי את אלה הרוצים אתגר במיקוד בים. אני מבין קצינים צעירים שרוצים לצאת ולראות כיצד יסתדרו בחוץ, הם עוד לא מכירים את זה. לדאבוני המצב הכלכלי הקשה לא מרתיע אותם והם רוצים לצאת."

העיסוק במודיעין הוא מעניין מאד. כוח האדם – לא פחות מעניין

האם יש עוד מקום בחיל-הים בו ניתן לקצץ מבלי לפגוע באיכות?

"לא נותר היכן לקצץ אך יש הוראות והקיצוצים נמשכים".
מה הוסיף לך ניסיונך כאיש מודיעין וכראש מספן מודיעין בחיל הים לתפקידך החדש?

"עם השנים צוברים ניסיון ומפתחים רגישויות בכל תחום. התקופה בה הייתי במודיעין מהווה עוד נדבך העוזר לי לעשות את תפקידי החדש טוב יותר. קיבלתי פרספקטיבה נוספת. אני כבר לא חושב על מימד הרגישויות המיוחדות לאיש מודיעין – זה בתוכי. העיסוק במודיעין היה מעניין מאוד וכוח-אדם מעניין לא פחות. כוח-אדם הוא המשאב היקר ביותר והטיפול בנושא זה הוא מורכב והשלכותיו מתמשכות ומשמעותיות יותר מאשר בכל תחום אחר. נזק שאתה עושה היום בטיפול באנשים לעולם לא יהיה ניתן לשינוי על-ידי צעד פתאומי. מדובר בתהליכים. הכלי המסובך ביותר להפעלה שיש לנו הוא האדם".

זה מביא אותנו, כמוכן, ל"אני מאמין" שלך...

"אני מאמין שבתחום טיפול בכוח-אדם אין גבול למה שניתן לשפר. התקופה דורשת שינויים ומעמידה אותם בפנינו. יצירת הרגשה טובה מחייבת עבודה רבה. לפעמים שינויים מתחייבים לאור הנתונים, ואז יש חשש לאמינות המערכת. אני מקווה שבעבודה משותפת של כולנו ניצור את ההרגשה שאנו קרובים למאה אחוז, למרות שאין אופטימליות כשמדובר בבני-אדם. אני מאמין שבתהליך נכון נצליח לאייש את חיל-הים באנשים טובים".

טובים".

אתה נשמע אופטימי.

"אני מטבעי נאיבי ואופטימי ואני מאמין שביחד נצליח להשיג את המטרות האלה".

מה עושים כדי להשאיר אותם בחיל?

"יוזמים ארועים חיליים שמוציאים מהשיגרה השוחקת ועוסקים יותר בדברים רוחניים. מנסים להגביר את אוירת המשפחה".

מה אתה מציע לקצין צעיר המתלבט אם להמשיך לחתום?

"אחד הגורמים המשפיעים הוא ציונות. אני אומר לאותו קצין כי גורל המדינה בידיו. אני יכול להציע לו עבודה קשה, עוד תורנות ועוד כוונות, משכורת סבירה, אך לא ברת תחרות עם זו שיוכל לקבל בחוץ. אך לעומת זאת – הרבה אחריות, סיפוק, אתגרים וחוסר שיגרה. חיים מעניינים".

כיצד משפיעה האווירה הכללית בציבור ביחס לצבא, על החתמת קצינים?

"תמיד יש עליות וירידות במספר החותמים. אך אין ספק שהאדה או חוסר-האדה של הציבור ללובשי המדים משפיעה על התופעה. לפעמים נדמה לי שהאזרחים לא יודעים לאיזה נזק הם גורמים בהתייחסות השלילית. המדינה הזו עם צבא חלש תימצא בסכנה. אני עושה כל שביכולתי ובאפשרותי למנוע את זה, על ידי שיחות עם הקצינים והסברת הבעיה".

מה עם נוער מתנדב?

"בדרך-כלל אין בעיה במספר המעוניינים להתנדב. הבעיה, עם יחידת הקומנדו הימי למשל, היא מציאת הנערים המתאימים מתוך אלה המגיעים למבדקים. המצב בשיטת הצוללות מבחינת התנדבות הוא סביר ואילו לקורס חובלים הגיעו השנה מאות מתנדבים והמיכסה מלאה".

כיצד מושכים את הנוער לחיל-הים?

"אנחנו משקיעים הרבה בפירסום ובתי-ספר, יוזמים ביקורים של תלמידים בחיל. עברנו תהליך יפה מאוד של מיון בני-נוער המיועדים לשירות ביטחון (מלש"בים) עוד לפני גיוסם לצה"ל וקיימת מציגים היענות. כך גם לגבי בנות. הקורסים המיועדים להן הם קדם-צבאיים וגם מצדן קיימת היענות רבה".

אני אומר לאותו קצין כי גורל המדינה בידיו

האם הקיצוצים הנערכים בחיל יפגעו ברמת כוח האדם ובכשירות כלי השיט?

"הקיצוצים משפיעים בצורה חמורה על הרמה המקצועית. למרות שאנו מנסים למצוא תחליפים לאימונים בשעות ים בסימולטורים, המתח של הפלגה בים, של ירי של פגזים וטילים אמיתיים חסר. צריך להסתדר עם מה שיש ולראות איך להפיק מכל שעות-ים את המכסימום. צריך לחכות לזמנים טובים יותר".

האם יפגעו תנאי השירות של חיילי חיל-הים?

"תנאי השירות בצבא הם מתחת למקובל בחוץ. נוספה שעת עבודה שגם לאחריה נשארים לעבוד עוד שעות רבות, כשצריך. אנשי-קבע הזוכים לרכב-תנאי-שירות הופכים לקבוצות גדולות מדי לרכב שלא תמיד נמצא. יש הקצבה חמורה בתלושי דלק. ההלוואות הניתנות הולכות וקטנות גם מבחינת מספרן וגם מבחינת היקפן. אין ספק שתנאי השירות נפגעים".

מה יקרה למשל ל"בין גלים"?

"צריך להיזהר בתקופה זו מלוותר על דברים שנראה כאילו ניתן לוותר עליהם ושהרווח שיווצר יהיה קטן והנזק יהיה גדול מהרווח. "בין גלים" מצא פיתרון כלכלי והוא דוגמא לגוף שמצליח לשלם את עצמו כמעט לגמרי וזאת על-ידי המודעות המתפרסמות בו. לא יתכן שחיל יגיע לדרגה כזו שסגירת בטאונו תהיה הדבר שיציל אותו".

האם חיילי חיל-הים מפונקים מבחינת תנאי-שירות?

"יכלל וכלל לא. היתרון שלהם הוא שהם משרתים בבסיסי קבע ולא באוהלים ניידים. בבסיסים כאלו נוצרים תנאים טובים ואווירה נעימה. תנאי השירות בחיל-הים הם בהחלט צה"ליים. לא תמיד טוב שהבסיסים הם במרכזים עירוניים כי אולי במקום מרוחק יכולת ליצור אווירה שונה, קרובה יותר".

שרוך שחור לבוגרי קורס הדרכה בבה"ד

מתקדמים, לענוד את השרוך השחור. אגב, שינוי נוסף – בתום קורס זה משמש המדריך כ"מפקד קורס".
האחראי על ההדרכה – בה"ד, רס"ן גיורא אמר כי צעד זה נעשה מתוך מגמה לבנות מסלול קידום למדריך שיחדיר יתר מוטיבציה להתקדמות.

ועדת סימול ודגלים בצה"ל אישרה לחיל-הים שרוך הדרכה נוסף בצבע שחור.
השרוך החדש – השחור – יוענק לבוגרי קורס ההדרכה הראשוני הכולל אלמנטים בסיסיים. בתום קורס זה משמש בוגרו כמדריך. בניגוד למצב ששרר עד עתה, בו כל מדריכי הבה"ד ללא הבדל – ענדו שרוך אדום, יזכו רק המדריכים המתקדמים – ששיימו את קורס ההדרכה השני, הכולל אלמנטים

נפרדים מוילבורן

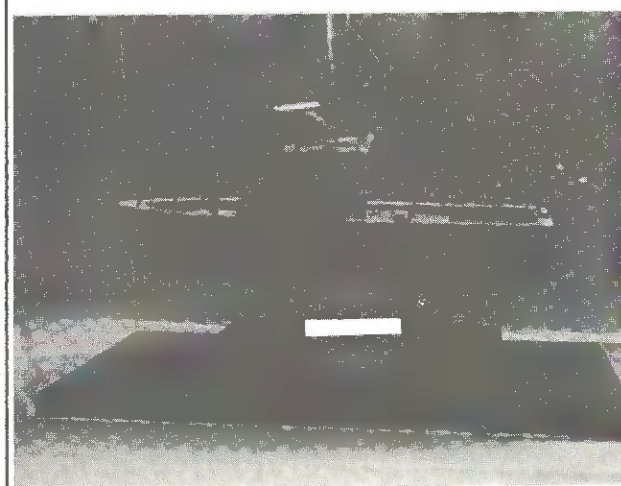

"בין האוניות המשיטות במזרח-התיכון, נמל-חיפה הוא המבוקש ביותר לצרכי נופש ומנוחה לחיילי הצי השישי" – כך אמר הנספח הימי היוצא בשגרירות ארצות-הברית בישראל, קפטין דויד וילבורן. הדברים נאמרו בקבלת פנים חגיגית שערך ראש עיריית-חיפה אריה גוראל וסגניו, לנספח הימי היוצא ולנספח הנכנס. קבלת הפנים נערכה בעיריית-חיפה.

להתלבש לפי הכללים

במצעי מלביש חיליים נערכו באח"רונה במרחבים השונים של יחידות חיל-הים, בצפון, באשדוד, באילת ובמפקדת חיל-הים.
האחראי על נוהג במפקדת חיל-הים, סרן אברהם, מסר כי "כנגד מספר רב של קצינים, נגדים וחיללים הוגשו תלונות בגין הופעה לקויה".
מרבית התלונות שהוגשו הינם בגין יציאה מהבסיס בבגדי עבודה. עוד נמסר כי הקנסות נעו בין 7,000 ל-20,000 שקל.

התחביב – בניית דגמים. לא למכירה

שי בונה דגמים מגיל 10. כן, גם הוא התחיל מבניית דגמי מטוסים. כשהגיע לחיל-הים התחיל לבנות ספינות. טבעי. היום הוא קצין בבסיס אשדוד ועדיין ממשיך לבנות.
את הדגם שבתמונה בנה מעץ בעזרת תמונות ושרטוטים במשך כ-5 חודשים. הדגם מדויק לפרטי פרטים וניתן למצוא בו את השער-ים שעל הגשר.
ההובי הזה מעסיק אותו שעות רבות. לאחר יום העבודה בצבא הוא יכול להיכנס הביתה ולעבוד רק "כמה שעות" ולגלות פתאום שכבר 3 לפנות בוקר. התחביב הזה הוא אהבה אמיתית עבור שי. דגמים הוא נותן רק לחברים טובים מאוד. פעם נתן גם לחברות. אחר-כך החליט להפסיק עם זה. הבאה שתקבל ממנו דגם תהיה אישית.

הוא אומר כי אין מחיר לדגמים שלו, למרות שהוא יודע שערכם רב. המוזיאון-הימי התעניין בדגמים שלו והיה מעוניין בדגם ששי יבנה עבורו תמורת סכום של מיליוני שקלים, וזה היה לפני

הפלגת השנה

חלוצים פיי"מ (פיקוד ימי) ובנות זוגם השתתפו בהפלגת מפרשיות שנערכה בתחילת הקיץ. המסלול: חיפה – עכו וחזרה. בשתי מפרשיות הפליגו כ-20 בחורים ובחורות. בפיי"מ אומרים שבפקודת האימון היה כתוב "על כל חניך בחורה". מי שלא הבין חברה מהבית זכה לבת-זוג מאולתרת, מבסיס ההדרכה של חיל-הים. בעכו התעכבו כולם לארוחת צהרים במסעדת "אבו כריסטו" ומשם חזרו לחיפה.

בה"ד תרבותי

בתחילת חודש אוגוסט צפה כל בסיס ההדרכה של חיל-הים בהצגת התיאטרון "ראש קטן או שוליים קשים". היוזמה באה מצידו של הבסיס ששכר בעצם את כל ההצגה ובכך גרם להזולה רצינית במחיר הכרטיס. בפועל עלה כל כרטיס 1000 שקל. בתום ההצגה נערך דיון בהשתתפות השחקנים, סגל הבסיס והחיילים.

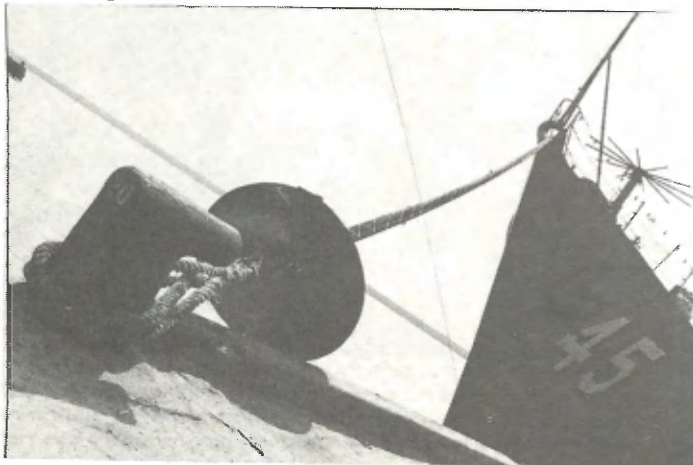
יותר משנה. שי לא מעוניין למכור. הוא לא רוצה להיפרד מהאוסף שלו, הנמצא בבית-המלאכה שלו בביתו שבכרמל.

חיל הים בבית-הנשיא

הפעם, בטכס הגשת כתב האמנה לנשיא המדינה ע"י הנספח הימי הנכנס

רעיון אמריקאי

מגן חבלים מפני טיפוס העכברים. אצלנו הם בטח יטפסו גם על המגן

סרט הסברה חדש

באחרונה הסתיימה הפקת סרט הסברה על קורס-חובלים באולפן הטלוויזיה של הבה"ד. הסרט מביא את סיפורו של נער בסוף שמינית, המתלבט באיזו יחידה התנדבותית בצה"ל יבחר. כל חבריו כבר החליטו. הנער פונה לעזרת המחשב האישי שלו על מנת לקבל החלטה. המחשב, המוזן בפרטיו האישיים של הנער (פרופיל גבוה וכד' ואהבת ים) "זורק" רעיון - קורס חובלים.

על המסך מוצגים רגעים שונים מקורס-החובלים: הפלגה על סטייל, שיט-מפרשיות ושיט ס"גים, צלילה וצניחה, מראה כללי של בית-ספר חובלים, המועדון, הכיתות ואפילו על המסך מוצגים רגעים שונים מקורס-החובלים: הפלגה על סטייל, שיט-מפרשיות ושיט ס"גים, צלילה וצניחה, מראה כללי של בית-ספר חובלים, המועדון, הכיתות ואפילו

"אפטר" בבית-קפה בעיר. הצילומים נערכו במקומות שונים בארץ ביניהם, הברכה בקיבוץ משמר העמק, אילת ואף ביתה של גלית, הפקידה של מפקד הבה"ד, שנידבה את חדרה לצורך הצילומים ואירחה את הצוות למשך יום. את תפקיד הנער המתלבט מגלם דן תורן ובתפקיד חברו - איציק גאייר (שניהם משתפים פעולה בתוכנית הטלוויזיה זהו זה). כמו כן השתתפו בסרט תלמידי חוג דרמה מבית-ספר לאר-בק בחיפה וחיללים וחיללות מהבה"ד. הסרט יוצג בבתי-ספר תיכוניים, בבתי-ספר ימיים ובפני מתגייסים בבקו"מ.

ים וברי-מצווה בכפר חב"ד

תושבי כפר חב"ד אירחו לרגל חגיגות ברי-המצווה ילדי יתומי צה"ל אשר נישאו בשירה ובריקוד על כתפי חניכי קורס חובלים

זהירות בכבישים

בדיון מורחב שנערך בנוכחות מפקד חיל-הים, נקבעו כללים מנחים בנושא הטיפול בתאונות בדרכים. מפקד חיל-הים, אלוף אברהם בר-שושן קבע בסיכומו של הדיון כי "נושא הבטיחות ככלל, ובטיחות בדרכים בפרט הינו באחריותם הישירה של מפקדי היחידות. בידיהם מופקדים אמצעי האכיפה, הענישה והעידוד". עוד קבע אלוף בר-שושן כי "לצורך מלחמה בתאונות הדרכים יש להגביר הפעילות כנגד נגע זה ולהתמיר את הענישה של עברייני התנועה".

מפקד חיל-הים קבע כי הוועדה החיילית בנושא הבטיחות בדרכים תגביר את פעילותה. בראש הוועדה יעמוד ראש-מספן כוח-אדם, וכמנחה מקצועי חיילים בנושא בטיחות בדרכים ישמש סגנו.

מפקדי הבסיסים נתבקשו להקפיד על מילוי ההנחיה הקובעת ברורות כי כל דו"ח תאונות בדרכים, שבהן היו נפגעים יועבר ישירות לעיונו של מפקד החיל.

בשורות טובות: בחודשים מרץ עד מאי '85 (לעומת אותם חודשים אשתקד) חלה ירידה של 38% במספר תאונות בדרכים. "לא ניתן להצביע על גורם מסוים שגרם לירידה", אומר קצין בטיחות בדרכים חיילי, סרן צ'י.

בבדיקה יסודית שנערכה ביחידת הבטיחות של חיל-הים נמצא כי לא רק עונת הקיץ היא זו שגרמה לירידה במספר התאונות. כדי לאשר הנחה זו נבדקו הנתונים בחודשים דצמבר '84 ונתגלה שגם אז ירד אחוז התאונות ב-40%. "המסקנה", אומר סרן צ'י, "הירידה לא נגרמה רק בשל הפסקת הגשמים, יתכן שהיה פה צירוף של גורמי-מניעה כגון הפנסים שערכנו וביקורות הפתע".

בחצי השנה האחרונה, היו בחיל-הים 121 תאונות דרכים, מהן 5 עם נפגעים בתאונות. בתאונות נפצעו קל 11 איש. 4 מהפצועים היו חיילים, 2 מילואימניקים ו-5 אזרחים (לא עובדי צה"ל).

כדי לעודד את המודעות מפיצה יחידת הבטיחות של חיל-הים סטטיסטיקה חודשית בין סגני-מפקדי היחידות. כך יכולים המפקדים להשוות את עצמם ליחידות אחרות. ביחידת הבטיחות מציינים כי חל שיפור רב ביחסו של מפקד יחידת מחנה המפקדה לנושא דיווח על תאונות.

בחודשים מרץ-אפריל חולקו לנהגים זהירים פרסים. הפעם הקציבה יחידת הבטיחות 6 מיליון שקלים לקניית פרסים לנהגים זהירים. הפרסים הינם שטיחים למכונית, מנעול-הגה, בודקי-לחץ-אוויר, רדיו טייפ ועוד. היחידה המצטיינת ביותר בנושא ממוצע תאונות קטן היא זירת ים-סוף.

חן חן על התרומה

האמן יעקב גלעד מעניק למפקד חיל-הים, האלוף בר-שושן, דגם מגולף בעץ של סטי"ל. חוף מסטי"לים יש לגלעד באוסף המגולף את כל הסמלים של חיל-הים ושל צה"ל אותם הוא נוהג לתרום ליחידות באירועים שונים.

מסתכלים על הים מלמעלה

זו לא הפעם הראשונה שכותבים עליהם, אבל תמיד רוצים לחזור, ביחוד שהכתבה דורשת השתתפות בטיסת סיור אחת לפחות. מרכז-ידיעות-הקרב המוטס של חיל-הים הוא מאוד ישראלי. גם בצוות וגם בציוד.

סרן פ. – מפקד היחידה, רוצה להאדיר את שמה. אנחנו התרשמנו דוקא מהשקט. טיסות יומיות, כוננות מתמדת ועוגה של אמא במועדון

בנים חורגים בכסיס חיל-האוויר, מבודדים פיזית מחיל-הים. נציגי החיל. זרקות צהובות על סרבלי טיסה. שבט עלום שחי לו בריבוע שלו המשרה נינוחות ומרגיע.

סרן פ. מפקד היחידה, מספר קצת היסטוריה: בסוף שנות ה-70 כשרבו פיגועי המחבלים שנעשו בעזרת אוניות-אם הבינו בחיל-הים את הצורך בגילוי המחבלים עוד בלב ים. איך עושים זאת? פשוט – מהאוויר. חיל-הים רכש מטוסי מנהלים מסוג west wind 1124 והתאים אותם לצורך מטרותיהם החדשות. בכל מטוס מצוי מכ"מ (מגלה כיוון מרחק) משופר, המסוגל לשרוק טווחים רחבים מאלה אותם סוקר מכ"מ הספינות. אפשר למצוא בהם גם משקפות ואמצעי קשר. משני צידי המטוס שני חלונות "בועה" קעורים המאפשרים טווח ראייה רחב. אין צורך לתקוע את האף בשמשה

מאת נעמה תורן

על יחידות כאלה אתה קורא בעיתונים. בין אם אתה לפני גיוס ובין אם לדעתך המילואים שאתה עושה זה לא בדיוק חופש נהדר אתה מביט בחיילים ובחיילות הניבטים מחייכים מן התמונות ואומר לעצמך, איך, לעזאזל, מגיעים לשם?

בקצהו של אחד מבסיסי חיל-האוויר, בפילה הרחוקה ביותר ("סוף העולם. מכאן אפשר רק ליפול"), אתה מגלה חנייה קטנה (מקום רק לשתי מכוניות), שלושה צריפים מסודרים ב"ח", דשא ופרחים ושלט המכריז: "גף סיורי ים".

שיש סיכוי. אך נראה שחברותיה היו ספקניות עוד יותר – אף אחת מהן לא ביקשה להגיע לכאן. ההתרשמות הראשונה בסלון האווירי במאריז, ב-1983. החברה הדגישה כי אפשר להרכיב במטוסים אלו גם טילים וטרפדו, באמצעות מתלי-מטען המצויים עליהם.

בבסיס עוד מסתכלים על חיילות היחידה בעיניים סקרניות

ביחידה נמצא תמיד צוות בכוננות. המזגן במועדון פועל, הדלת פתוחה. כל רגע נכנס מישהו או יוצא. זהו בוודאי המועדון ההומה ביותר בחיל-הים. לא משאירים אותו ריק. מי שמגיע לביקור נכנס ישר למועדון, כמו לחדר אורחים. מכבדים בקפה או סנדביץ', גם עוגות מאפה-בית יש. אפשר לקרוא, להאזין לרדיו או לצפות בתוכניות הילדים לחופש הגדול. היום התכנסו כולם לצורך יום הזכרון ובאותה הזדמנות חוגגים (באיחור של שבוע) את יום הולדתה של זיווה. מחכים. נחים. רק במקרה של הכרות מתח נלחצים כאן. קשה לשמור כאן סודות, כשאתה צריך להודיע היכן תהיה במהלך השעות הקרובות. אבל הם לא מתלוננים. מסתדרים בינם לבין עצמם ועם אורי, מוכ"מ בכיר המשמש גם כרטי"ר היחידה. בגלל מיעוט באנשים משמשים הקצינים בתפקידים כפולים. סגן ג', קשלי"ט (קצין שליטה) הוא גם סגן מפקד היחידה.

ולפזול לצדדים. רואים הכל. מטוסי ה-west wind נבנו על-ידי התעשייה האווירית והוצגו לראשונה בסלון האווירי במאריז, ב-1983. החברה הדגישה כי אפשר להרכיב במטוסים אלו גם טילים וטרפדו, באמצעות מתלי-מטען המצויים עליהם. "קניית המטוסים פתחה עידן חדש באמצעי הגילוי והזיהוי", אומר פ. "המטוס מסוגל לסרוק שטח גדול בזמן קצר". היחידה המבצעת סיורי בט"ש (ביטחון שוטף) יומיר מיים לטווחים ארוכים מהווה חלק ממערך הבט"ש של חיל-הים. בעת הצורך מסייע הגף לכוחות שטח, ללוחמת נצ"ל ולאוניות במצוקה. בעת טיסה נמצאים במטוס שני טייסים ונווט מחיל-האוויר, קצין סיור ושני מוכ"מים או מוכ"מות מחיל-הים. פ. מציין כי לפעמים יכולים להיווצר חילוקי דעות בין מפקד המשימה, שהוא קצין הסיור, לבין מפקד המטוס מחיל-האוויר. אבל בדרך-כלל היחסים בין הצוותות המעורבים הם טובים. בחוץ, בבסיס, עוד מסתכלים על חיילי היחידה בעיניים סקרניות. רצים אחרי הבנות וקוראים: "טייטת, טייטת!"

"אחת המטרות שהצבתי לעצמי כמפקד, היתה האדרת שם היחידה", מצהיר פ. "הצלחתי בזכות היותי וותיק בחיל-הים". פ. בחר באפשרות שהוצעה לו – להיות מפקד הגף המוטס. "התפקיד קסם לי. מקבלים כאן מימד שונה. מימד של אוויר, של זמן. אין 'פוס' במטוס. הוא מתקדם במהירות קדימה. בתור אישים היה לי קשה ללמוד את השפה

חיילת שרוצה להגיע לפה צריכה נסיון של מספר חודשים בתחנת מכ"מ.

לאחר החניגה כולם מתפוררים. ענת ושמעון, המוכ"מים, עולים על סרבליים. גם אנחנו. הגיע הזמן לבדוק שוב את הים. המחשבה על טיסה מעל ים בלבד מעבירה צמרמורת. לענת, חיילת חדשה, זה לא מפריע. "יש יותר סיכויים להינצל בים מאשר בנחיתת אוניס על הקרקע", היא מעודדת. לכאן היא הגיעה מייד לאחר סיום הקורס, בשל מחסור במוכ"מות. היא יודעת כמה טוב לה. היא חוגרת את חגורת הבטיחות לקראת ההמראה, מרכיבה על אוזן

האווירית" היום הוא מנסה להסביר את זה לאנשיים איתם הוא עובד. חיילת הרוצה להגיע ליחידה צריכה להיות בוגרת קורס מוכ"מות ובעלת נסיון של מספר חודשים בשירות בתחנת מכ"מ. המוכ"מים ביחידה שרתו קודם לכן בסטיילים וירדו מהם מסיבות שאינן חברתיות. נוסף לכך, צריך מזל. זיווה (20) מפתח-תקוה, הגיעה לכאן מיד לאחר סיום הקורס. בעת השיבוץ רשמה את היחידה בעדיפות שנייה. פשוט לא האמינה

ניה את האוזניות ומחדדת את חוש הראייה. ממריאים. החלון מתמלא בכחול חלק ובהיר. בחלון השני אותו נוף. הכיוון – מערב. אחר-כך נצפין.

שמעון יושב ליד חלון-הבועה הימיני. מחפש, כמו כולם מטרה "מעניינת". ענת עוד לא זכתה לזהות ספינה חשודה. שמעון עבר גם את זה. "מטרה ראשונה תופיע בחלון השמאלי", מודיע פ. המביט עם הנווט במכ"מ. הוא מודיע לענת באיזה מרחק וכיוון נמצאת המטרה. ענת

אותה, מבטיח פ. "היא לעולם לא תוכל להתחמק מעין המכ"מ". מטרה נוספת נגלית במכ"מ. שמעון יוצר עימה קשר עין ומזהה את נושאת המטוסים האמריקאית "נימיץ". מלמעלה היא לא נראית מרשימה במיוחד. האמריקאים מתרגשים לאחד רוני מכל מטוס מתקרב. באחד מסיוורי הבט"ש האחרונים כשעברו מעל ה"נימיץ", הוזנק מטוס אמריקאי לעבר ה"west wind", ונצמד אליו. הטייס הציף, שלף מצלמה וצילם את

המטוס האמריקאי שהוזנק לעברם מעל סיפון הנימיץ, נצמד, צילם והסתלק.

מכניסה את הראש לשקע ומביטה. "קשר עין" היא מודיעה כשהיא רואה את המטרה. המטוס נוטה קצת לעברה. הם מתקרב. ענת מזהה – זוהי אוניית סוחר קטנה. הטייס מיישר וממשיך. מי שלא מורגל בטיסות כאלה בולע רוק – הקרבניים משיגים את הבטן באיחור של כמה שניות. גם כאן אפשר להרגיש "פלאט".

יש יותר סיכויים להינצל בים מאשר בנחיתת אונס על הקרקע

נשמע אולי פשוט, אך לפעמים על צוות המטוס לקבוע אם מטרה מסויימת היא חשודה או לא. על-פי החלטתם יישלח כלי-שיט אל האיזור, ומה אם זאת רק הזעקת שווא? פ. מעדיף להסביר בדיעבד מדוע גרם להוצאת כלי-השיט לחינם, מאשר לנסות להסביר, לאחר אסון, מדוע לא הזעיק כלי-שיט. עד עכשיו, מוכיחה ההסטוריה הקצרה, סוכלו כל נסיונות הפינוע בדרך הים. המי"ק המוטס עושה הכל כדי שזה ימשיך כך. "כשאנחנו באיזור מסויים יודעים כי נמצאת בו אונייה חשודה – נמצא

הצוות הישראלי. כולם מקווים שאולי גם היו ניפגש עם איזה גיים או בילי. אבל כלום לא קורה. ה"נימיץ" נשאר נקודה שחורה מאחור והמטוס ממשיך.

אחרי חצי שעה, עוברת ההתרגשות הראה שונה והעסק הופך להיות שגרתי ואפור. המטרות מזהות, אין "אקשן". אין אפילו רמז לאוניה "מסריחה" (חשודה). אפשר להתפנות ולהביט בשקיעה שצובעת את החלון באדום ואת המטוס בזהב. "קייטש" אומרת ענת ומעווה את הפנים. קייטש או לא, זה ישר מהטבע ועוצר נשימה. "לא למי שרואה את זה כמעט בכל טיסה", ממשיכה ענת לנסות לצנן את ההתלהבות ואחר-כך, כשאף אחד לא שומע היא אומרת "שקיעה מאחורי העננים זה דבר יפה".

בדרך חזרה היא מתרגלת לקראת החיים האזרחיים הרחוקים עדיין כלי-כך. "אנחנו מתקרבים לתל-אביב", היא מודיעה לנוסעים בלתי-נראים, מציינת את השעה בה נחת ואת מזג האוויר במעלות צלזיוס. בתחילת הטיסה היא הדגימה את השימוש באמצעי המילוט והחירום. עכשיו היא שואלת בלחשיה אל תוך הפייה, הישר אל אוזני כל הנמצאים במטוס, האם הנוסעים מרוצים. היא כבר מתאמנת. "ותודה שטסתם ים" היא מסיימת.

גיעו לאוסטרליה, כינו "ביבי" כל חיה לא מוגדרת שגילו. הגירסה הימית-הבריטית אומרת כי "ביבי" הוא קיצור של "נער שיפוליים". הגרמנים קוראים להם "רגליים שחורות".

הרביעייה הזו, שהתכנסה בחדר, הובכה למדי למשמע הכינוי. ביחד דאגו לשמור על עצמם. הרבה חוש הומור, "פלברה" של צוללנים וותיקים. הרבה רעש. שמוליק החיפאי, גיל מתל-אביב, אילן מנהריה ואר"ן שדייק וחוכה בחוף בדיוק ב-14⁰⁰. הם נראים כחיילים

המעורים-בנעשה בשייטת הצוללות. לך תשאל אותם עכשיו על ההתחלה, על הפחדים של סוף הקורס. הם כבר אחרי זה, הנחיתה לכאן היא כבר היסטוריה.

הנפילה לשייטת היתה רכה. הם ידעו לקראת מה הם הולכים

"השבוע הראשון שקט וללא לחצים", מספר ארנון, "שבוע יבוש". זו מסורת. בשבוע הזה לומדים זקיפויות ועושים הסמכת-זקיף". — "עשינו את זה בזריזות", מתערב גיל. בכלל, הם מאוד גאים בעצמם, גם כחיילים-לשעבר. ה"נפילה" לכאן היתה רכה, הם אומרים. הם ידעו לקראת מה הם הולכים. הכירו כבר אנשים בשייטת עוד בתקופת הקורס. נכון, עכשיו הם "אוכלים הרבה קש" ונוסף לזה הם גם לומדים באמצעות חוברות הד"ס (הדרכה סדירה) את המקצועות בהם יוסמכו.

על הקורס הם אוהבים לדבר כעל דבר רחוק, מטבלים בהמון נוסטלגיה (לאו דווקא מתוקה) ובגאווה. "כאן מתחילים לסמוך עלינו. בקורס המסדרים היו לצורך תירגול. כאן זה לצורך ניקיון". וזה אולי ההבדל העיקרי. שם בבה"ד, יש צריפים קטנים, חצר מטופחת, מכוסה דשא. אפילו דג-זהב בבריכה. כאן הירוק נמצא עמוק במים ובגדי-העבודה. כאן ה"תכלס" והם מרגישים את זה. לא נעים להיזכר בהרגשה הקיימת במעמד החניך. גיל טוען כי הם הבינו את הפרנציפ כבר בהתחלה. "הבנו שרוצים להפוך אותנו למגובשים יותר, להכין אותנו לשרות כצוות בצוללת. אך בקורס הוושם דגש בנושא הזה רק בשלב הראשון. זה התבטא בלחץ שגרר לחץ-חברתי. בשלב הלימודים הספ-

רק גמרו את הקורס

ק בענו שאבוא לדבר עם ה"ביבים", בוגרי קורס צוללן, שלושה שבועות לאחר טקס-הסיום, ב-2 בצהריים. נכנסתי למשרדי שייטת הצוללות. בחוף עמד צוללן צעיר "חמוש" במשקפיים. אחר-כך, כשהזעיקו מהצוללת את החיילים החדשים, נכנס הממושקף גם הוא לחדר והפך לחלק מהם — "ביבי" — חייל חדש. כשעמד בחוף זה לא נראה עליו. למקור הכינוי "ביבי" הרבה גירסאות. בעיקר הוא נקשר בבריטים. מספרים כי הבריטים, כשה-

וכבר הם עושים השוו-אות. כאן — בשייטת הצוללות — הביבים (חיילים חדשים) מרגישים שיש להם נגיעה בתכלס. על הקורס הם אוהבים לדבר כדבר רחוק, מטובל בהרבה נוסטלגיה. מעדיפים פה ועכשיו ולהפליג כמה שיותר — שלא ירגישו בטריותם

מאת נעמה תורן

ציפי — הרפו מאיתנו. כאילו כבר נעשה הכל בתחום החברתי. שמור ליק מציין, כי יתכן והם, הקבוצה המסויימת הזאת, אינם אוביקטיביים. לטענתו הם היו קורס יוצא דופן, שבלט בהתקדמותו המהירה בלימודים. דרישות כמו, "לא להיכנס לחדרי מדריכים מבלי לדפוק בדלת", גרמו להם מבוכה. הרגישו קטנים. "בית-הספר נותן כלים מקצועיים ואינו תורם מבחינה פסיכולוגית או חברתית" אומר גיל ומוסיף כי כך, לדעתו, זה צריך להיות. רק ההפלגות בזמן הקורס ואלה שיבואו בהמשך-השירות, הוא אומר, יהפכו אותם לצוללנים. כולם מהנהנים. דומה כי אינם מתגעגעים במיוחד לנוף המרגיע של כותלי בית-הספר. הם מדברים על גאוותם כאנשים וכח-יילים אשר דוכאה-משהו במהלך הקורס ואשר נראית פורחת כאן,

צריך לשחק את הנחמד, לחייך לכולם. לסוציומט אין מקום כאן

גולני זה סוג אחר של שירות. אין מקום להשוות

בין אנשי השייטת. יתכן וההימצאות כאן מסחררת במקצת. משכיחה את חודשי הקורס. את העובדה שזוהי רק ההתחלה ושיש עוד הרבה ללכת. הם יושבים ברישול, ספק חיקוי ספק אותנטי. עושים קולות של צוללנים. כשכנס הקצין לחדר

ושאל מתי יוכל לקבל אותם בחזרה, את אפרוחיו, השתתקו. הרי בסך הכל הם חדשים כאן. הם משתוקקים להפליג ועד אז יש להם הרבה עבודה. הם סומכים על עצמם ואומרים כי בצוללת נותנים להם קרדיט. גם הם בוט-חיים בצוות שלהם. "אין לנו ברירה", אומר גיל, "אחרת צריך

אחרונה לגביו. "הם לומדים את המקצועות הטכניים, לומדים להיות בהם 'פרפקט'. אי-אפשר להסביר את המדיום המבצע, אי-אפשר להחדיר את המתח, את החרדה. אולי ידעו פחות סיפורים, אך ידעו להפעיל את המערכות". לחניכים חסרות השיחות הפתוחות. מספר שעות הלימודים רב.

הגאווה פורחת כאן בין אנשי השייטת

לרוץ בכל הצוללת לבדוק אם כל המכשירים תקינים". כן, הם שמעו את האימרה הגורסת כי הפחד מפני הפלגות גובר עם הניסיון, אך מהמקום בו הם נמצאים זה נראה להם אגדה. הם לא יפחדו להפליג לעולם... השלט "שקר והעלמת אמת — סכנה" נמצא בבית-ספר צוללן בכמה מקומות. כמעט מוטו, כשמי דברים על חינוך בבית-הספר. החניכים מבינים תאורטית כמה חשוב דיווח אמת בצוללת. מדוע חייבים לדווח על כל טעות, לחזור על כל פקודה ולוודא שכולם שמעו אותה ואת הדיווח על ביצועה. "בצוללת כולם אחראים לכולם", אומר סרן נ., מפקד בית-הספר, "אנחנו מלמדים שלכל תפקיד בצוללת יש חשיבות למערך המל"חמתי שלה ולאחזקתה. מלמדים אותם לא להגיב כמו תוכים. החניך מבין מדוע מתחיל פתאום זמזם לזמזם, וכשהוא לוחץ כתגובה על הכפתור המתאים, הוא מבין למה הוא גורס". נ. מודה כי שיחות עם חניכים הן בעדיפות

קיימות אומנם שעת-מפקד ו"שיחות מוטיבציה", אך הן נתונות לשיקול המדריכים ואינן כלולות במערכת. על "דקר" מדברים מעט. שיחות המוטיבציה, אמר אחד המדריכים, כשמן כן הן — נועדות יותר להגברת העניין, מאשר להבהרת הלא-ברור. ארטון מסכים. "תמיד היה מדריך תורן אלו אפשר היה לגשת ולשאל בעצתו. אבל בחייך, אף אחד לא ניגש. מה אנחנו, ילדים קטנים?" ירדנו לרציף לעבר הצוללת אחי"י "תנין". ארטון הולך קצת מאחור. "לא נמאס לפעמים להיות נחמד לאותם אנשים, במשך הרבה זמן?" אני שואלת. הוא מודה כי זה יכול לעצבן. במקרה, הוא לא משרת באותה צוללת בה משרתים חבריו, ההולכים לפנינו, ויש לזה יתרון: פנים חדשות. הרגלים חדשים. כן, כמובן שארעו גם תקריות לא נעימות בקורס, שטעמנו עדיין שמור. למה נדמה לי כי ההיבדלות הזו מקשה עליו? "צריך לשחק את הנחמד, לחייך לכולם. לסוציומט אין מקום כאן"

אומר ארנון ומגלה כי ההסתגלות לא היתה קלה. את החברותיות הנדרשת מצוללן קשה 'ללמד'. סרן נ. טוען כי "כך זה עובד בדרך הטבע" ומוסיף כי יש חינוך לזה בבית-ספר צוללן. לחץ חברתי קיים כל הזמן. הדגש הוא על ה"ביחד", על הקשר והתלות בין החניכים. המסגרת לא קלה. מי ש"נחנק" כאן, בוודאי לא יוכל לתפקד בצוללת. "ריצת-לילה בקורס אינה לשם טרור", אומר רן, רס"ר בית-הספר – "החלשים רצים קדימה, נתמכים על-ידי החזקים, כך זה גם בלימודים". יחד. כל הזמן יחד. אינם מורשים לצאת מתחומי בית-הספר ללא

"אין טעם להשוות אותנו כל הזמן לחיילי 'גולני'", משיב על כך ארנון. "זה סוג שונה של שירות. כבר בקורס הבנו שמדובר בשירות צבאי. לרגע לא חשבנו שאנחנו באים לשחק כאן".

בבית-הספר אומרים שמלמדים אותם להיות יחד, לוותר על הפרטיות

את ההכשרה החברתית משאיר בית-ספר צוללן לארבעה ימי סדנה ליחסי-אנוש, הנערכת במשך

יהפך לטקס התבגרות אינדיאני, אומרת א. "הכוונה היא שהאדם ידע באופן אוניברסלי, עד כמה שאפשר, כיצד הוא מתנהג ומתפקד בקבוצה. היכן הוא משתלב. חשוב לגלות את זה לפני שמגיעים לצוללת". בתום כל סדנה מועבר שאלון זהה בין החניכים, שמטרתו לקבל משוב על הסדנה. סיכום תשובות החניכים מצביע על שביעות רצון. מידת השפעתה של הסדנה על החניכים בבואם לצוללת, עדיין לא נבדקה בחיל-הים. יתכן ושובם אל הקורס ואל השיגרה הצבאית, גורם לנסיגה בהישגים אליהם הגיעו, יתכן ולא לדעת א.. עצם המודעות של החניך הרואה עצמו כאיש צוות, עושה את שלה.

כשאני מזכירה להם את הסדנה, הם צוחקים. לקראת סיום הקורס אמר אילן כי הסדנה רק הפכה אותו ואת חבריו לביקורתיים יותר. גם היום הם חושבים כי לא הושגו מטרותיה. "מה שכן", מציין גיל, "הייתי יום בבית זה דווקא היה נפלא". אך יש כאלה שהסדנה משאירה עליהם רושם שונה. רס"ל זוהר, מפקד שלב הסמכה, זוכר כי בסדנה בה השתתף בהיותו חניך "פתרנו בעיות של חיים ביחד. נפתחנו. דיברנו על הכל". רוני (נני), שנתיים בצוללות: "אחרי הסדנה מבינים מהן התכונות הנדרשות מצוללן. מבינים מי מתאים. אני ראיתי את עצמי כזה בזכות דברי האחרים עלי". הצטופפנו במטבח הצוללת. כיבדו אותנו במלפפון טרי. "אולי תפליגי איתנו פעם?", מזמין אותי גיל, כאילו היה מפקד הצוללת, ואז הוא מזדעק ואומר בטון של בעל ניסיון – "אולי מוטב שלא תפליגי. נשים בצוללת מביאות מזל רע"...

הוותיקים אומרים שבעוד חצי שנה הם כבר ישירו אופרה אחרת

אישור. לשקיים נשלח רק נציג אחד. צריך לוותר על הרבה פרטיות, דבר שלא נדרש ולא נמדד בקורסים אחרים. לדעת רס"ל שרון, מדריך מכונה וקורס בסיסי, על נקודה אחת אין בית-ספר צוללן מתעכב דיו – החדרת האופי הצבאי של שייטת הצוללות. "הדגש בקורס, באופן טבעי, הוא על לימודים, על חשיבה. התנאים נוחים ולא קשה לשכוח כי מדובר בהכשרה לקראת שירות בכלי-שיט קרבי, בתנאים כלל לא נוחים. "לא נערכת כאן הסברה מספקת", הוא טוען. "לא נעשה מספיק כדי לשבור את המיתוס שההתנדבות מספיקה. המבחן האמיתי הוא התקופה הראשונה בשייטת. לחניך שלא הצליח בלימודים אמרתי – 'בשייטת יעריכו אותך על-פי העבודה'".

הקורס. היא מתקיימת מחוץ לבסיס, בחיפה או בתל-אביב. "הכוונה היא לנתק אותם מהמי-סגרת היומיומית הצבאית", אומרת רס"ן א., פסיכולוגית, האחראית על הכשרת-מפקדים בבה"ד ואחראית על סדנת-צוללן. "בדרך זו יוכלו החניכים להתייחס אחד אל השני כאל בני-אדם. הכוונה היא לעזור להם לעבוד טוב בצוללת, כאנשי צוות. לצורך כך בנינו סדנה בה יבררו פרטים על עצמם ועל מקומם בקבוצה". במהלך העבודה מברר כל חניך תכונות אישיות שלו בהן נתקלים חבריו ואשר אינו מודע להן. הגילוי לא תמיד קל. זו הזדמנות לומר את אשר מכביד על הלב. החניך עומד חשוף מול חבריו. הפסיכולוג המנחה מאזן וממתן את התגובות (במידת הצורך) ומונע מהקבוצה להציק לחניך. "אין כוונה שזה

בחוף, על הרציף, יושבים שלושה קצינים ומסתכלים על ה"ביבים" שעלו עכשיו להצטלם. "מסתובבים כמו תרנגולות", מפטיר אחד, "אבל עוד לא עשו כלום. לא הפליגו ממש". כשהם עוברים ליד הקבוצה החדשה, נראים ה"ביבים" נמוכים יותר, בולטים בטרויותם. הם מרוצים מבחירתם. עדיין מבולבלים, אבל כמו שגיל אמר, "אם להתנדב, אז לכאן. השירות מציב אתגרים ויש לאן להתקדם". רק עניין החתימה הארוכה מטריד אותו. אילן שותק. חושב הרבה. גם ארנון שקוע בהרהורים. "תבואי בעוחד חצי שנה", אמר צוללן אחד. "אז הם ישירו אופרה אחרת. האופוריה תיעלם והם יבינו היכן הם בדיוק. צוללנים הם יהיו רק בסוף הדרך, בסוף השירות".

ב"צים" אומרים: "לי זה לא יקרה"

"צים" עלתה לכותרות בדיוק כש"אתא" ירדה מהן. לא להשוות, אומרים בני-שיחנו. כולם מרגיעים את עצמם. אומרים שהבנקים שקועים בצים עד צוואר. היא נופלת, הם מתמוטטים. ממש כמו מגדל-קלפים עדין. נשיפה אחת והכל קורס.

הכל החל לפני 10 שנים. קוראים לזה "המשבר בענף הספנות". הסיבות רבות. חומייני סגר את צינור הדלק מאיראן. עשרות מיליוני טונזים של אוניות הושבתו. כשארה"ב מכריזה על חיסכון בדלק, ממשיכות המספנות בכל העולם לבנות כרגיל — המשחק הכלכלי המוכר של "ביקוש קטן על היצע גדול".

1983 תיזכר כאחת השנים השחורות ביותר בתולדות הספנות. מכון-הספנות בברמן גרמניה, קבע כי היתה זו "השנה הקשה ביותר לענף מזה 50 שנה". שוב, ככדור שלג, התמוטטו זו אחר זו החברות הגדולות בעולם. בארה"ב הפסיקה חברת scawins L.T.D. בנובמבר 1984 לקבל מטענים. חברת Ingram corp. החליטה לצאת מעסקי הספנות. בתחילת 84 הפסיקה el-paso marin את פעילותה. המשבר לא פסח על בריטניה. הגדולות בחברות התמוטטו. באוסטרליה, בהולנד, בחוף השנהב, ביפן וביוון הגישו חברות בקשות להיות מוכרות כ"פושטות-רגל".

התוצאה: כ-30 אחוז מטונאזי האוניות העולמי נחשב כעודף וחלקו הגדול נמצא מושבת. הצע הטונאזי העודף גרם לירידה תלולה במחירי ההובלה, עד כדי כך, שבשנה האחרונה הגיעו דמי ההובלה בספנות העולמית לגבול המכסה בקושי את ההוצאות המשתנות, ושאינם מותירים החזר הון.

במשך שנים גרה אחריה "צים" — חברת ספנות ישראלית מן הגדולות בעולם — חובות מצטברים. כיום זה מסתכם ב-500 מיליון דולר.

יש האומרים שהצוותים מנופחים, יש המאשימים את ההנהלה, כך או כך, כולם בטוחים ש"צים" זה לא "אתא מס' 2".

שלמה אביטן — מזכיר איגוד הימאים: "הבנקים לא ירשו לעצמם להתמוטט עם 'צים'".

אפרים מרקוביץ — מזכיר איגוד קציני הים: "אנחנו לא מוכנים לזרוק לרחוב עובד אחרי 30 שנה"

מאת: נעמה תורן ואריה קיזל

אחוז בידי הממשלה ו-10 אחוז בידי ההסתדרות. בשנות המשבר הראשוני נות אמרו כולם שהוא יעבור. עניין של שנה שנתיים, גרסו. צים, הבנויה על בסיס של משק מעורב, הוכיחה יציבות. מדיניות ה"לא לשים את הביצים בסל אחד" הוכחה כאמינה. אם ענף אחד של אוניות סבל ממשבר, אזי השני כיסה ברווחים. אבל זה לא הספיק. המשבר נמשך עוד שנה ועוד שנה... וצים גררה אחריה חובות מצטברים (לטווח ארוך). היום מסתכמות חובותיה ב-500 מיליון דולר.

חוסן פיננסי ותדמית בשוק הבינלאומי לא עזרו לצים. כאן ניחתה על ראשה החבטה הראשונה. החברה החלה מראה הפסדים ואז החל הפופיק לרעוד. "אתא" מספר 2? שאלו בצים וניגשו לעבודה. הפיתרון: צימצומים. קיצוצים. פונים לממשלה, מבקשים ערבות, לא הלוואה. אבל הממשלה לא נלהבת. מנהל אגף הספנות והנמלים במשרד התחבורה, תא"ל (מיל.) שבתאי לוי, טוען כי "הממשלה מסבסדת באותם מקומות שמוכיחים רווחיות. כל המטענים האסטרטגים המובלים בספנות, מסובסדים

"הספנות הישראלית, כחלק מהספנות העולמית, נאבקה במשבר העולמי אשר החל לפני 9 שנים בענף המיכליות", כך טוען פרופסור נפתלי וידרא, מנהל המכון לחקר הספנות. פרופסור וידרא אמר עוד כי "המשבר פוגע גם בריווחיות של אוניות המטען הכללי, לרבות אוניות מכולה וגלנוע".

חברת צים היתה מן המעטות ששרדו. היא הצליחה להחזיק את הראש מעל המים. עד לפני שנתיים-שלוש, הראתה צים מאזנים רווחיים. עובדה. את שנות המשבר האלה, היא ניצלה לבניית אוניות בענפים להם הזדקקה. בצים אומרים היום: לא קיבלנו כסף ממשלתי מזה שנים רבות. לא סובסידיה. לא פרמייה. לא הלוואה. התוצאה הישירה – משלם המיסים הישראלי לא מימן את פעילות החברה. גורם בצים טוען כי מאז היווסדה של צים השקיעה הממשלה בחברה רק 24 מיליון דולר. על הון כזה, מוסיף הגורם, מתקיימת חברה עם מחזור של 700 מיליון דולר בשנה. כידוע, בצים שלושה שותפים: 50 אחוז בבעלות חברה לישראל, 40

שלמה אביטן, מזכיר איגוד הימאים (הדרוגיים)

שלמה אביטן, מזכיר איגוד הימאים (הדרוגיים) מודאג. "שועל קרבות" ותיק, אחד מראשי 13 "הועדים הגדולים". במשבר הנוכחי הוא זהיר, שקול, יתכן אף גורם מרגיע. אבל לא רדום. דומה כי זה לא אותו אביטן של 79, עם שניות ומאבקים סוערים.

— המשבר ב"צים", הוא "אתא מס' 2"?

"המשבר הוא משבר. המרכיבים הם שונים. הם שונים בעיקרם ממפעל כמו "אתא". הקשר היחיד שאני רואה הם הבעלים הזהים. איזנברג והממשלה. אסור לשכוח כי צים הוא ענף, מרכיביו לא ניתנים לזעזוע יסודי. היום, למרות המשבר, ספק אם העניין ידרדר למצב של "אתא", משום חששם של הבנקים. הם לא ירשו לעצמם להתמוטט עם צים".

— המשבר הוא עובדה בשטח. מה תרומתכם לפתרון?

"בהדברות עם האיגודים מתנהלים כיום מגעים קדחתניים כדי להביא לצמצום מקסימלי של הוצאות. במישור זה מושקעים מאמצים רבים. אנו קרובים מאוד להסכם שיתאים את תקני כוח-האדם למצב האוניות בחברה".

— אתה נשמע אופטימי.

"אם נחזור ל"אתא". "אתא" זה מפעל עם מנעול ושתי דלתות. "צים" זה, כאמור, ענף. זה לא מפעל שאתה אומר שהוא מפסיק, נסגור וגמרנו את הבעיות. יש לצים בסיס כלכלי איתן והיא לא מפסידה כספים באופן שוטף. השאלה הבסיסית היא האם הממשלה רוצה צי סוחר חזק. אולי בגלל זה אני נשמע אופטימי".

— מדברין משתמע שכדאי לעבור לעבוד ב"צים"...

"לא. שלוש שנים כבר לא קולטים עובדים ב"צים". אנו נוקטים בכל האמצעים הדרושים להבטיח את העובדים ולצמצם בתקנים. עתה אנו בודקים אפשרויות לפרישה מוקדמת של ימאים בגל מתקדם ורוצים להציע פרישה מרצון למי שחפץ בכך. על-ידי כך אנו מצמצמים בהקף כוח-האדם וחוסכים בהוצאות".

— בכמה עובדים מדובר?

"יש לנו ב"צים" כ-1200, דרוגיים. אנו מדברים על צמצום של כ-20% מהם".

— זה הרבה או מעט?

"זה די הרבה מבחינת עלות. אם במקביל ינהג בדומה המנגנון החופי, אזי נגיע למצב של חסכון משמעותי".

— הצוותות באוניות הישראליות לא מנופחים מדי?

"אני מזכיר אוניות בעולם שהתנאים בהם דומים לתנאים הישראליים. אנחנו קיבלנו את כל הצעות התקן שהוצעו לנו בשנים האחרונות על-ידי "צים" ללא עוררין. נכון שבאוניות מיושנות יותר יש אדם או שניים מיותרים. במשא ומתן על נושא זה אנו מצויים בשלב מתקדם שיגרום להתאמת הצוות לתקני האוניות".

רב-חובל אפריים מרקוביץ, מזכיר איגוד קציני-הים

— האם "צים" מתמוטטת?

"צים" זה לא "אתא". היא אומנם ירדה מגדולתה, אבל היא בהחלט לא "אתא". בצים מושקעים עד צוואר הבנקים הגדולים: לאומי והפועלים. אם צים תתמוטט הבנקים לא יצאו מהעניין הזה בקלות. קשה להזכיר בנשימה אחת את "צים" ו"אתא".

— באיגוד שלך כ-1500—1700 קצינים, מהם 800—900 ב"צים". כמה מהם הועלו, עד עתה, על קורבן הקיצוצים?

"יצאו בצורה טפטופית".

— האם מתנהל בכלל מ"מ ביניכם לבין "צים"?

"אנחנו בנתק תקשורת. אם מזמינים אותנו לפגישה — אנחנו באים".

— אביטן והדרוגיים לפחות מדברים... כך לפחות סיפרו לנו גם ב"צים"

"יש מטענים. עובדה, מטענים שה"דגן" עצמה היתה אמורה להוביל, הוטענו על אונייה יוונית עם צוות פיליפיני. אנו בעיקרון מוכנים לצמצם תקנים ולהגיע לתקן משרד התחבורה, שהוא בהרבה מקרים מתחת לתקן התפעולי. אנו לא מוכנים שאדם שעבד 20 או 30 שנה ייזרק פתאום לרחוב. האיגוד שלנו בא לדבר".

— יש הצעות מעשיות?

"כן. לאנשים שעבדו במערכת תקופה ארוכה ולא מסוגלים לעשות הסבה מקצועית החברה חייבת לדאוג לפנסיה שתאפשר להם קיום מינימלי, או שתאפשר להם מעבר לעבודה אחרת בצורה סבירה. קרי: פיצויים בסדר גודל מתקבל על הדעת".

— מה תשובת "צים"?

"צים" דורשת מאיתנו צמצום תקנים מעבר למה שמשרד התחבורה מחייב, זאת בהנחה, שהיא תצליח לשכנע את הכנסת לשנות את החוק.

בפועל". במשרד התחבורה אומרים: "בעבר כבר הענקנו ערבויות. עתה על צים להגיש תוכנית יעול מסודרת". וייעול זה קיצוצים. קיצוצים בצוות, בעלויות בהוצאות תפעול, והגדלה – הגדלת תפוקה.

"הצוות על האוניות הישראליות הוא מנופח", טוען שבתאי לוי. "אצלנו מונה הצוות 26 איש. בחי"ל מסתפקים ב-18. יש להתנתק מהמבנה המסורתי של האוניה. גם האירופאים עברו כבר את התהליך הזה. יש לחסל את מחלקת המשק, את שני חדרי האוכל, לקצץ במשכורות רביי החובלים. נכון שהם יותר טובים מעמיתיהם הזרים, אך במצב הנוכחי אין באפשרותנו לשלם 7500 דולר לחודש לרבי-חובל. עם כל הכבוד – זה הון עתק".

באיגודים מתנגדים כמובן. אך גם שם מבינים כי אם לא ישכילו להסיק מסקנות נכונות, לשלוח אנשים הביתה, יישלחו כולם הביתה. בארה"ב,

– אומרים שהימאי הישראלי הוא "יקרן", בהשוואה לעמיתו הזר
 "שכר הנטו של הימאי הישראלי מקביל היום לשכר הממוצע של ימאים זרים, למעט אותם ימאים שאינם מאוגדים. בהשוואה לתנאים בשוק המערבי – איננו יקרנים".

– אתם מפונקים יותר?

"כלל לא. אסור לשכוח שהימאי הישראלי הוא ברמה גבוהה. הדברים האלה הוכחו בעיתות משבר ומלחמה. אסור לשכוח שהענף הינו ענף יצוא חיוני המכניס דולרים רבים למדינה".

– אז מה בכל זאת מייחד אתכם?

"לספנות הישראליות יחוד משלה. יש בה ביטחון, יש בה קשר בינינו לבין נמלי העולם ולאן דווקא מביחנת מסחר... כן, יש בה גם ציונות".

– אבל אם אין כסף...

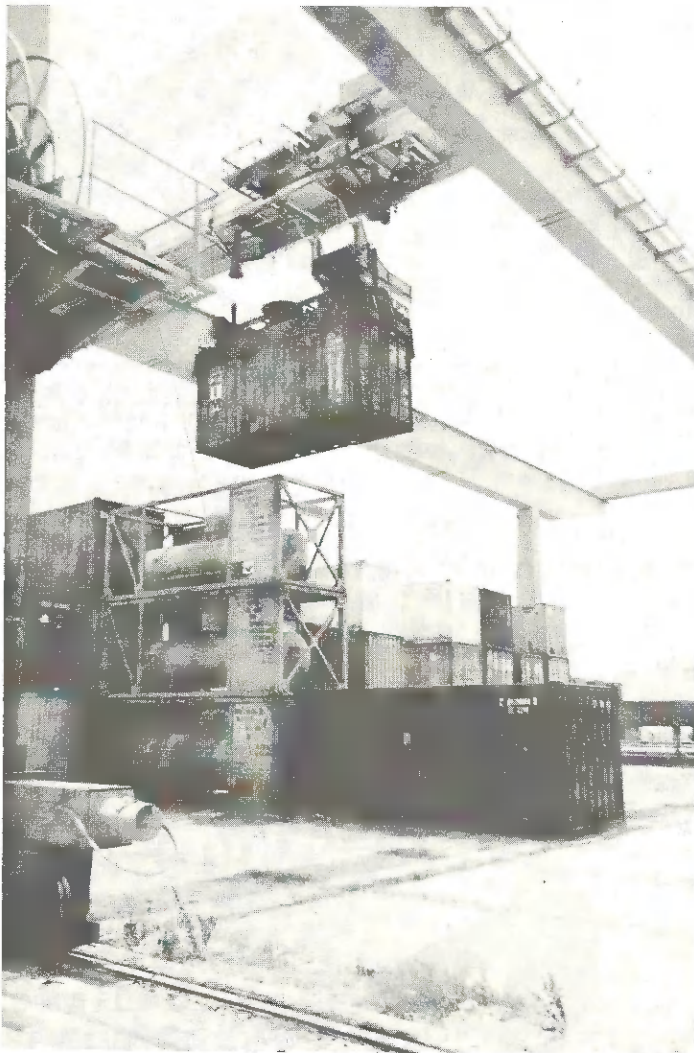
"אם לא יהיה מי שירתם לענין – עלולים להכנס למצב קשה יותר. מידת האופטימיות שלי נשענת על העובדה ש"צים" מנוהלת בצורה כלכ" לית בטוחה. הבעיות נובעות מהחובות הכבדים והעדר מזומנים והשקעות. ראש הממשלה פרס הקים ועדה בנושא. לא ראינו מסקנות. על הממשלה מוטלת המטלה להעניק לספנות עדיפות גבוהה".

– "צים" אומרת שהיא מבקשת רק ערבות מהממשלה, אפילו לא הלוואה. עם ערבות – הבעיות תפתרנה?

"לא. הקברניטים של "צים" צריכים לעמוד קשה. מעבר לבעיות העלות, על "צים" לשאוף להכנסת טכנולוגיה משוכללת. כבר עתה מדברות התח"זיות העולמיות על אוניות בעלות צוות של 7-8 אנשי צוות. כבר היום ישנן אוניות בעלות 14 או 15 אנשי צוות והתפוסה היא פי 3".

– שלמה אביטן, איך זה שאתם שקטים כל-כך בשנים האחרונות?
 "אנחנו בולעים הרבה צפרדעים בשנים האחרונות. לאחר השביתה של '79 כל הצדדים התפקחו וכל שאיפותיהם מושקעים בהתפקחות".

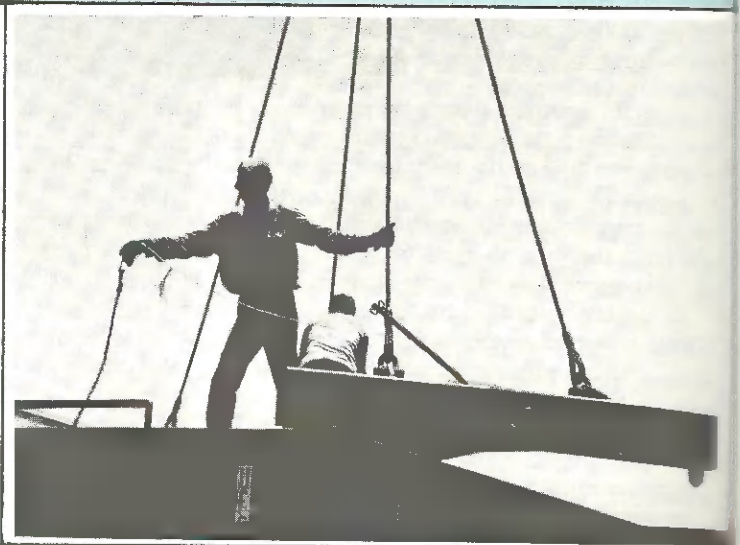
– התפקחות מאוחרת. אבל לאורך זמן, כמה סבלנות תהיה לכם?
 "כעובדים – אנחנו הראשונים שמשתיפים פעולה ברעיון ההתייעלות וצמצום ההוצאות ובמקביל הבטחת התעסוקה. מולה תבוא גם הדרשה לבדק"בית בחברה. אנירוצה לקוות שהרצון והנכונות שלנו להשרדות – של כולנו יחד, לא יתפרש כחולשה. בשנים האלה שאני באיגוד מקצועי למדתי שנקיטת אמצעים הוא הנשק האחרון. חשוב לזכור שאוניות שטות על פני המים זה לא מפעל "אתא"... ועברנו מספיק מאבקים מקצועיים שאיש לא ירצה לחזור אליהם".

המסבסדת את הספנות, הבינו את העניין כבר מזמן. "ארה"ב ברחה לדגלי נוחות", אומר שבתאי לוי, "והביאה בכך לצימצום רציני בהוצאות. עתה, אנו במשרד התחבורה, נוטים לאשר מיזוג בין אנשי צוות זרים לישראלים, על מנת להביא לחיסכון". כידוע, החוק הישראלי מחייב העסקת ימאים וקצינים ישראלים על אוניות המניפות דגל ישראל.

שבתאי לוי מציאותי. הוא צופה שלושה תסריטים: "צי מכסימוס" וזהו חזון אחרית הימים. "צי אופטימלי", שיעמוד על 100 אוניות, אולם על-מנת שיוכל להמשיך ולהתקיים, יהיה הוא חייב להיות יעיל ותחרותי. ו"צי מינימוס" או "צי הברזל", קרי: 20 עד 30 אוניות שיעבירו מטען אסטרטגי. ישראל מצוייה במצב של צי אופטימלי, אולם "לא לאורך זמן", אומר לוי.

בצים טוענים, שהחברה נקטה בצעדי יעול משמעותיים, טרם פגיעה בכוח-האדם. צבעו אוניות בצבע המקטין את הוצאות הדלק, איחזו קווים. רק עתה, ניגשים לחתוך בבשר, אומרים שאין ברירה. יש להקטין את הצוות על האוניות, אומרים ב"צים". במשרד התחבורה מסכימים. באוניות ביננויות, תקן משרד התחבורה הוא מתחת ל-21 איש. בצים מפליגים באותן אוניות 26 איש. החשש הגדול הוא, שתסמונת "אתא" תחזור גם כאן. אולם איטית יותר, מתמשכת. במקרה כזה לא יעזור "לי זה לא יקרה". זה הרי כבר קרה לחברות גדולות וחכמות יותר.

למען החיים הטובים

ג'ון וולקר, מומחה לתיקשורת ימית בצי ארצות-הברית, פטריוט אמריקאי אמיתי — מאמין גדול בדולר, מצא את הדרך הנוחה ביותר להתעשר — ריגול לטובת ברית-המועצות. מזכיר ההגנה האמריקאי, קאספר ווינברגר, אמר: "נגרמו נזקים חמורים מאד משך תקופה ארוכה מאד".

ברשת אותה הקים וולקר, פעלו אחיו, בנו וקצין תיקשורת נוסף. בתו סירבה להצטרף. אישתו הסגירה אותו.

מאת ג'ורג'ו רקה

וטאקטיקות של נושאות מטוסים". דובר הפנטגון מיכאל בורץ' אמר כי "ממה שאנו ממשיכים ללמוד, אנו יודעים עתה כי הערכת הנזק עלתה".

מבט חטוף על עברו של וולקר וחבריו בחיל-הים אמנם מלמד כי יש לדאוג הרבה על מה להסתמך. וולקר עסק בשורת תפקידים בהם היה לו מגע עם חומר סודי ביותר. וולקר, בן 47, היה מומחה לתקשורת כאשר שירת בצוללת הגרעינית "סימון בוליבר", החמושה ביטילי "פולאריס". הוא לימד תקשורת ימית בבסיס ההדרכה של הצי בסך-דייאגו. בשלבים שונים בקריירה שלו כאיש רדיו בכיר, עבד כצפן באוניות העוסקות באיתור צוללות סובייטיות. היה קצין ביטחון

של רשת מרגלים, וחבריה — כמעט כולם בני משפחתו.

כאיש חיל הים לשעבר, סיפק ג'ון וולקר במשך שנות שירותו וגם לאחר מכן מידע רב לסובייטים, הכולל כמה מהסודות הרגישים ביותר של הצי האמריקאי. חקירת הפרשה והאנשים הנוגעים בדבר עדיין נמשכת, ולפיכך קשה להעריך את מידת הנזק שאכן נגרם לחיל הים האמריקאי, אך נראה כי הוא משמעותי ביותר. מזכיר ההגנה קאספר ווינברגר אמר: "נגרמו נזקים חמורים מאוד משך תקופה ארוכה מאוד". מקור בכיר בפנטגון אמד את הנזק בכך שנמסרו לסובייטים "כמה מהסודות שלנו בתחום לוחמת נצ"ל, מבצעים אמפיביים, חימוש, שיטות הצפנה, איסוף מודיעיני של הצי

לג'ון וולקר היו סיבות רבות להיות מרוצה מחייו. הוא אהב להיראות עם נשים — וכאלו לא חסרו לו. הוא אהב לחיות ברמה גבוהה והיו לו האמצעים לכך: כסף, משקאות, סירת מגורים במפרץ צספיק וסירת מפרשים אליהן נהג להזמין את ידידותיו ולצאת עמן להפלגות, מטוס פרטי חד-מונעי. "פטריוט אמריקאי אמיתי" — העיד עליו אחד משותפיו למשרד החקירות שנמנה עם בעליו. תמונה של רונלד רייגן על שולחן הכתיבה וקשרים עם הארגון הגזעני "קו קלוקס קלן".

מאוחר יותר הסתבר כי תמונה זו משקפת רק פן אחד של חייו. ג'ון וולקר היה גם מרגל ובוגד בארצו מן הסוג הגרוע ביותר — הוא עשה זאת בעבור בצע כסף. וולקר היה מפקדה

האם הצליחה הרשת לערער את ביטחון כוח הטילים הימי?

הדאגה המיידית של גורמים ביטחוניים, היא האם מסרה הרשת של וולקר מידע מפתח על שיטות האיתור של צוללות סובייטיות וע"י כך איפשרה לסובייטים לפתח שיטות התחמקות בהתאם. דאגה עמוקה יותר היא אם הצליחה רשת זו לערער את ביטחון כוח הטילים האסטרטגיים הממוקם בים. מומחים טוענים שבסיסי הטילים היבשתיים פגיעים מאוד להתקפה סובייטית, ורק הזרוע התתי-ימית הגרעינית של ארה"ב נחשבת לבלתי-אפשרית לחדירה וגילוי. אם יוכל אחד הצדדים לחסל את הצוללות של הצד השני, ישתנה מאון הטרור באופן דרסטי.

חילהיים הודיע לפני זמן קצר, כי הזרוע הימית היא יציבה ובלתי פגיעה, אך נשאלת השאלה אם סיפקו המרגלים די רמזים שיעזרו לסובייטים לגלות את נקודות התורפה בדרך בה מתחקה ארה"ב אחר הצוללות שלהם ומאתרת אותן. אך אחד לא יכול להיות בטוח בשלב זה, אבל על מקורות ביטחוניים להניח את הגרוע מכל. וולקר וויטורוס עבדו כצפנים באוניות העוסקות בגילוי צוללות סובייטיות. אם למדו הסובייטים מהמרגלים רק אילו מצוללותיהם נתגלו, ייתכן שהם מסוגלים להעריך את היכולת של מערכת האיתור של

לפסיפיק ואפילו לאוקיינוס ההודי. וויטורוס פרש מהצי ומפעילותו למען הסובייטים, אך כעבור זמן מה גילה כי אינו מרוצה. לאחר שהתרגל לחיות ברמה גבוהה, התקשה להתקיים מפנסיה של 1200 דולר לחודש וחש שיעמום הולך וגובר, עד שהתקשר עם ראש הרשת שלו לשעבר, וולקר, והביע את צערו על כך שעזב את אורח החיים הקודם. הלה הודיע לסובייטים כי "מרגל לשעבר שאינו מאושר בחייו הנוכחיים עומד לחזור ולהצטרף אליהם שנית". גם הודעה זו נמצאה בין הניירות אותם העביר לאיש הקשר הסובייטי שלו כשנתפס.

לאחר שהפרשה נחשפה, סיפרה בתו של וולקר, לאורה, כי אביה ניסה לגייס גם אותה לרשת ב-1979. אילו עלה הדבר בידו, היתה לרשת גישה לא רק למערכת התקשורת של הצי אלא גם לזו של הצבא. הרשת לא נחשפה עקב עבודת בילוש מרשימה של הגורמים המוסמכים. היתה זו פשוט אשתו לשעבר הממורמרת של וולקר. מצבו הפיננסי הטוב, בעוד היא נאלצת לחיות בצמצום רב, הוא שגרם לה ככל הנראה לפנות לשלטונות ולהלשין עליו. כשעשתה זאת לא ידעה שגם בנה חבר ברשת.

פרשת וולקר גרמה לארה"ב להיות מודעת לנקודות התורפה הרבות והמתרבות שלה, המהוות מטרה נוחה לריגול. מלבד העובדה שאמריקאים פשוטים ורגילים החלו לרגל לטובת ברית המועצות, לא ממניעים אידיאולוגיים אלא בשל בצע הכסף, והחיים המרגשים הכרוכים בכך, ברור הוא שיותר סוכנים סובייטיים עובדים עתה בארה"ב מאשר אי פעם. בד בבד, גדלים מספר הסודות הצבאיים והטכנולוגיים. אומר אדמירל בדימוס נובי אינמן "אנו מהווים כנראה אחת מהמטרות הקלות ביותר בעולם".

בנורפולק, שם החזיק בשתי משרות שכל מרגל היה נלהב לקבל: קצין השגחה תקשורתית במפקדת הצי האטלנטי של הכוח האמפיבי ומאוחר יותר תפקיד דומה של כל צי אוניות-השטח האטלנטי. לאחר שחרורו מהצי, עבד בחברה המספקת שירותי ביטחון תעשייתי בנורפולק ובשלב מאוחר יותר היה מבעליה של חברה לחקירות. כקצין בדימוס היו על מכוניתו כל הסטיקרים שאיפשרו לו כניסה חפזית לאיזורים השייכים לחיל הים, חיל האוויר והצבא, וברגע שהיה בתוך הבסיסים — כל נייר שמצא ושם בתיקו לא נבדק. כקצין ביטחון לשעבר, יכול היה וולקר להתערב בין קציני הצי.

אמריקאים פשוטים החלו לרגל לטובת ברית-המועצות

אחיו של ג'ון, ארתור, התגייס לחיל הים בשנת 1954. הוא שירת כמפעיל מכ"ם סוני בשלוש צוללות, התמנה לנווט, היה לקצין אחראי לתקשורת וקצין הנדסה בצוללות שונות. בין השנים 1968-73 לימד טאקטיקות נצ"ל בבסיס ההדרכה של הצי הצפוני בנורפולק. ב-73 השתחרר מחיליהם וכאזרח עבד כמהנדס, בחברה שעסקה בשיפוץ ותחזוקת נושאות מטוסים ואוניות אחרות עבור חיל-הים.

מיכאל בן ה-22 היה בנו של ג'ון וולקר. הוריו נפרדו בילדותו והוא עבר להתגורר עם אמו ואחיותיו במקום אחר, אך חזר לחיות עם אביו בנורפולק ב-1980 ושם סיים את שתי שנות הלימוד האחרונות בביה"ס התיכון. מיכאל היה רק מלח, אך התמנה לפקיד שירות והיתה לו גישה לשק המסמכים החסויים לפני שריפה. הוא שירת על סיפון נושאת המטוסים "נימיץ" ועל סיפונה נעצר כשזו עזבה את חופי ישראל במאי 1985.

ג'רי אלפרד ויטורוס, 45, לימד תקשורת ימית בסן דייאגו, שירת בפסיפיק כקצין רדיו על נושאת המטוסים הגרעינית "אנטרפרייז" והיה אחראי על התקשורת הביטחונית בבסיס הימיראורי אלמדה ליד אוקלנד. הוא הכיר את הפעילות של הצי באוקיינוס ההודי הודות לשני סורים בתפקיד בבסיס סודי ביותר באי דייאגו רסייה.

ה-FBI (סוכנות הביון הפדרלית) טען כי וויטורוס פעל "בלב לבה של התקשורת של היליהים". האדמירל בדימוס יוג'ין קרול קרא לו "הסוכן האידיאלי" עבור הסובייטים. עד שגילו כי גם וויטורוס שייך לרשת זו קיוו החוקרים כי על אף שלכל אחד מבני המשפחה היתה גישה חלקית לחומר סודי, היתה הרשת מוגבלת לפחות מבחינה גיאוגרפית, או מבחינת חברה — כולם בני משפחה אחת. אלא שויטורוס, מלבד העובדה שאינו בן משפחה, הגדיל את הישג היד של הרשת

התונה במשפחה 1983. משמאל לימין: ג'ון וולקר, הבן אריק, האמא מרגרט והבן מייקל

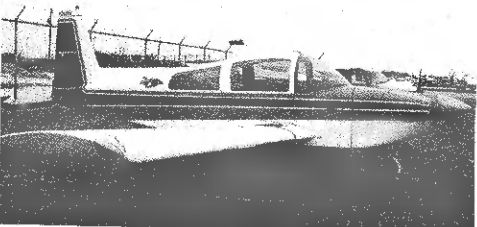
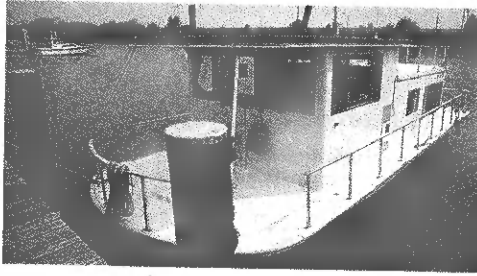
הסטיקרים על המכונית איפשרו לו כניסה חופשית לכל בסיס

מזכיר הבטחון קאספר ויינברגר מינה ועדה של חוקרים מהפנטגון והצי כדי לנסות להעריך את הנוק לו גרמה הרשת, במיוחד בשטח הלוחמה התתי-ימית. כל השיטה המסובכת בה מנסה הצבא למנוע בגידות בשורותיו, עומדת עתה לבחינה מחודשת. נחמה פורתא עבור הפנטגון יכולה להיות העובדה כי פעולות הריגול האחרונות נראות כלא-מודרניות. אלה היו מרגלים בסגנון ישן, חוטפים כל נייר וסוד עליו הם יכולים לשים יד במסגרת תפקידיהם. לגורמים בכירים בצבא יש תקווה כי האינפורמצייה שנמסרה לסובייטים היתה לא מעודכנת מבחינה טכנולוגית.

הלקח של מקרה וולקר הוא שאם זרועות הביטחון של ארה"ב אינם יכולים להתמודד עם "חפרפרות" במדים, סביר להניח שעל אחת כמה וכמה אין הם ערוכים להתמודדות עם מרגלים אזרחים מתוחכמים בעידן הטכנולוגי. מזכיר ההגנה האמריקאי הודיע שיבדוק את האפשרות לצמצם את מספר האנשים בעלי גישה למידע מסווג (יותר מ-2.5 מיליון במחלקת ההגנה בלבד), אך מומחים טוענים שעצם הגישה הקיימת, לסווג מידע כל כך רב שלא לצורך, היה הדבר שגרם לעומס כבד מדי על עובדי הביטחון, כשאלה נאלצים לבדוק ולחזור ולבדוק את נאמנותם של כל המעורבים בדבר. אם יש יותר מדי מידע מסווג ויותר מדי אנשים עם גישה לחומר כזה, הרגישות נעשית קהה יותר.

מקורות: טיים, ניוזוויק, הרלד טריביון, סוכנות דיעות יו.פי.

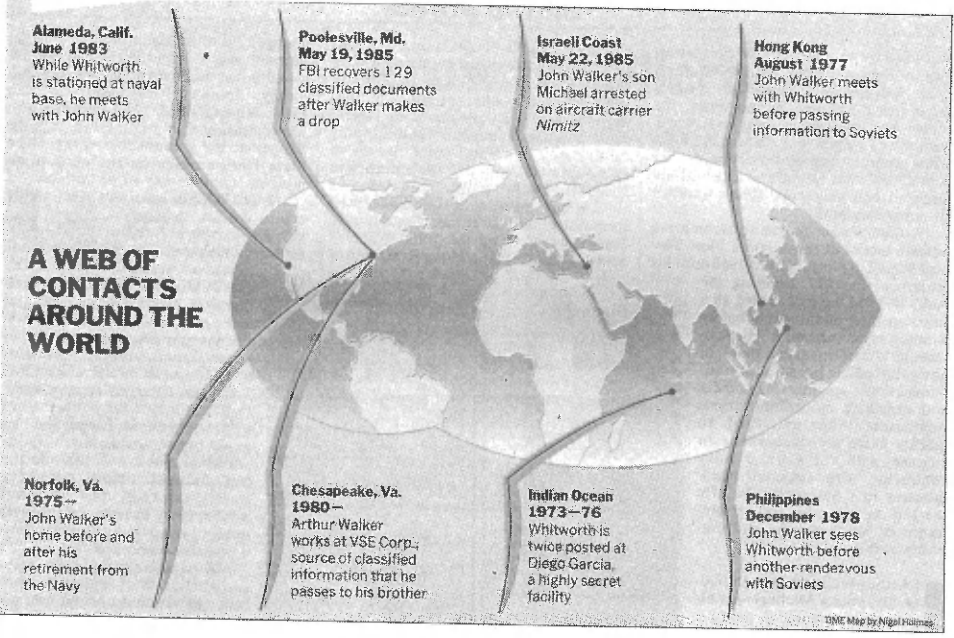
ביתו של ג'ון וולקר באזור היוקרה במדינת קונטיקט, הסיירה והמטוס - אבל לא מספיק מזומנים לעורך דין עבור הגנה במשפט

האמריקאים ולסכל אותה. יותר מכך, הקודים ותדרי הרדיו בהם משתמשים מגלי הצוללות יכולים לעזור לסובייטים לקלוט אינפורמציה על הצי שלהם. זון פארקר, מומחה לאלקטרוניקה ביטחונית במנלו פארק, קליפורניה, אמר על הצפנים: "הם השומרים על הממלכה. בסיכומו של דבר עובר כל המידע של המערכת באופן מוחלט תחת ידיהם".

הצי האמריקאי הכחיש שמועה האומרת כי כתוצאה מן המידע שנמסר, יהיה צורך להעתיק ממקומה את כל המערכת ההידרופורית, שמתקניה האקוסטיים מונחים על קרקעית האוקיינוס בנקודות אסטרטגיות, אותן צריכות הצוללות הסובייטיות לחצות כדי להגיע לנקודות מהן אפשר להתקיף את ארה"ב בהתקפה גרעינית, וזאת בעלות עצומה. התגובה לשמועה זו היתה כי הטענה מגוחכת. באופן כללי ברור כי יש עליה במספר האמריקאים המוכנים למכור סודות ביטחוניים לסובייטים. מאז 1975 הואשמו 38 איש בריגול, מהם הורשעו 21. בעשר השנים שקדמו לכך לא נעצר אף אמריקאי באשמת ריגול. באותה מידה מטרידות הסיבות לבגידה במולדת. מומחים לנושא הריגול טוענים שאלה שהופכים לאחרונה למרגלים, הם שווי נפש לעניין הפוליטיקה ולעיתים נדירות עושים זאת עקב סחיטה. הם בעיקר מעוניינים בכסף. "אנשים שהתמכרו ליחיים טובים" הם הפגיעים ביותר" אומר עוזר התובע האמריקאי אריק פישר, שעסק במקרים של ריגול בעמק הסילי-קון שבקליפורניה. "כאשר הזמנים נעשים ריגולי".

האדמירל בדימוס ב. אינמן טוען לעומת זאת, שהעליה במספר האמריקאים המרגלים, תלויה בחלקה בגישה הרשמית. במשך השנים, נהגו דמויות בכירות בממשל להדליף מידע חסוי, בדרך כלל כדי להשפיע על החלטות או לתמרן להישג בירוקרטי. כתוצאה מכך, הכבוד שרחש הציבור לסודיות התמעט ובגידות של פקידים נמוכי שר ונאשי צבא עלו. מנהל ה-CIA (סוכנות הביון המרכזית) לשעבר, ריצ'רד הלמס, מעלה עניין דומה: "אנשים כבר אינם פטרויטים במיוחד. כאשר הם עומדים פנים אל פנים בפני הדמנות (לרגל) הם אומרים, לכל הרוחות, אם אני יכול לעשות קצת כסף, למה לא?" יותר מכך, הגידול העצום בכמות ובשווי הכספי של המידע הטכנולוגי, כמו גם שפע המסמכים החסויים, יצר הרבה יותר מטרות ושם הרבה יותר אנשים בעמדות הנוחות לריגול.

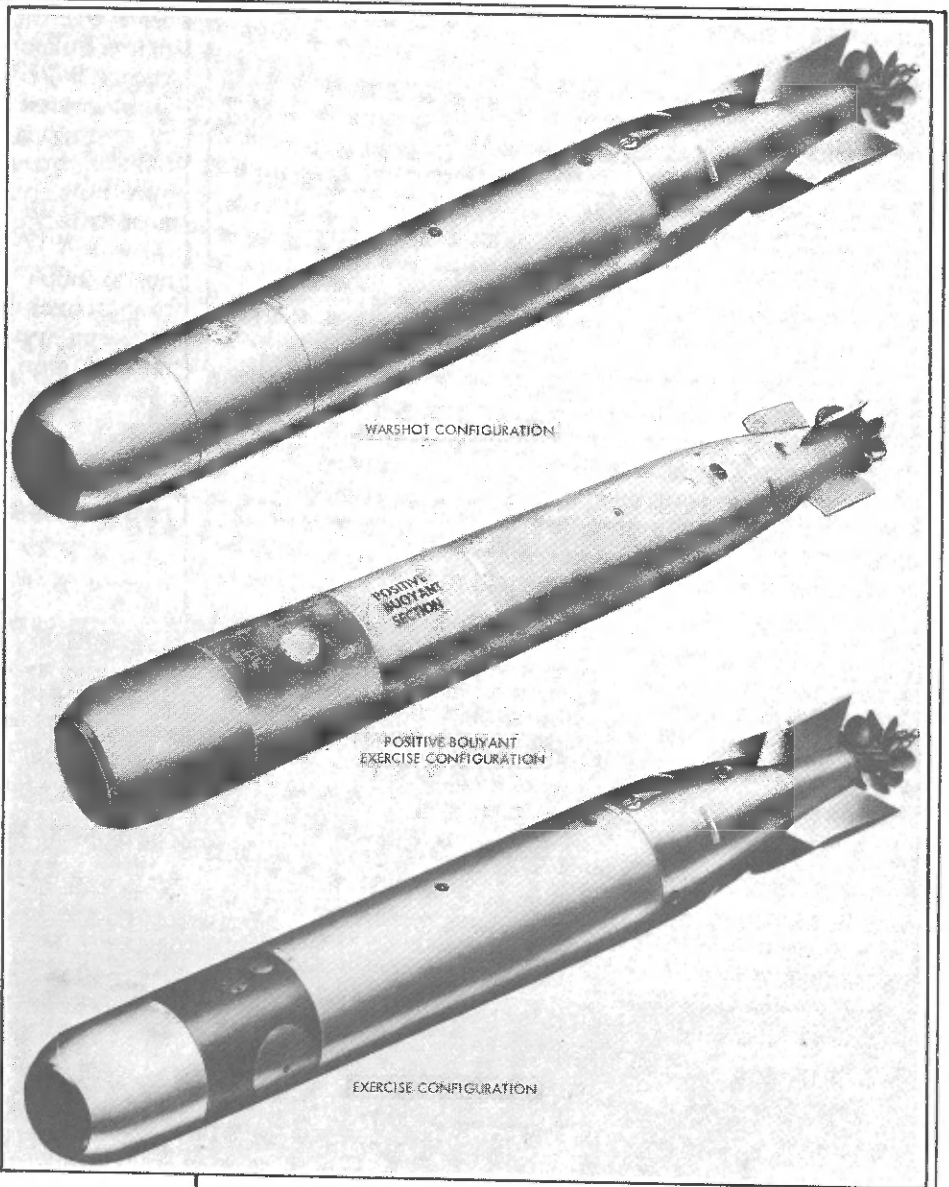
מתוך פחד להישאר מאחור בהשוואה לרמת הטכנולוגיה האמריקאית, פועלים הסובייטים ביתר מרץ. הם וה"ליווינים" המזרח-אירופאים שלהם, העלו את מספר הנציגים הרשמיים שלהם בארה"ב ביותר משליש במשך 4 השנים האחרונות וה-FBI מעריך שלפחות שליש מנציגים אלה הם סוכני ביון. מרגל סובייטי לשעבר, שערך לבריטניה, טוען שלקראתו יש כמה מאות סוכנים בצפון אמריקה: "כיצד אתם יכולים להשיג על כל כך רבים מאיתנו! אתה אינך יכול, אלא אתה מאלץ את מוסקבה להוריד באופן דרסטי את המנגנון הביוני הענק שלה על-ידי גירוס. עד אז, תהיה לכם סדרה שלמה של מרגלים בסגנון וולקר".

רשת הקשרים שנפרשו ברחבי העולם

הטורפדו - כל שצריך לדעת

מאת יהודה בינדר

עליון - תצורת טורפדו קרבי
אמצעי - תצורת טורפדו אימונים בעל ציפה חיובית
תחתון - תצורת טורפדו אימונים בעל ציפה שלילית

סוגי הטורפדו

הזירה היחידה שבה לא הובסה גרמניה במלחה"ע ה-2, ואף נצחה במובן מסוים, היתה הלוחמה התת-ימית. החל מסוף מלחמת העולם הראשונה ועד תחילת השניה, השקיעו הגרמנים מאמצים רבים בתחום התת-ימי, כך שבתחילת המלחמה, היו ברשותם צוללות רבות ממושות בטורפדו מתקדם מים. כלים אלו הוו איום מתמיד על ספינות בנות-הברית, ובמיוחד על צי הודי-מלכותה. בהמשך אימו שירות האספקה מארה"ב. צוללת גרמנית אחת היתה מסוגלת לחסל שיירה שלמה, ולמעשה לא היה באותם ימים שום אמצעי נגד צוללות עקב חוסר בפיתוח אמצעי גילוי תת-ימיים. רק בשלבים המאוחרים של המלחמה פותחו מכשירי הסונר אשר איפשרו את תקיפת הצוללות הגרמניות. שלטון מוחלט זה בים של הצוללות הגרמניות הושג על-ידי כלי-נשק שהיה בלתי-מוכר עד מלחמה זו: הטורפדו.

את הטורפדו הקיימים כיום בעולם ניתן לחלק ל-2 משפחות: הטורפדו "הכבדים" והטורפדו "הקלים".

הטורפדו "הכבדים" נקראים כך על שם גודלם ומשקלם. קוטרם הנו 19-21 אינש, משקלם: מעל 700 ק"ג ואורכם מעל 6 מטר. טורפדו אלו משמשים כנשקה העיקרי של הצוללת המודרנית, לצד הטילים בעלי יכולת השיגור מצוללת, ומאפשרים השמדת צוללות אויב וכן כלי-שטח.

במחשבה ראשונית, ניתן היה לחשוב שהטורפדו ישמשו לתקיפת מטרות-שטח. ככלי-נשק נגד צוללות אויב, בעוד שהטילים ישמשו לתקיפת מטרות-שטח. אולם לא כך הדבר. גם בתקיפת כלי-שטח קיימת עדיפות ראשונית לטורפדו על-פני הטיל, הנובעת מחשאייתו וכושר השמדתו.

חשאיית: בעוד ששיגור טיל חושף את המקום וכוון השיגור, דבר העלול להיות קטלני לצוללת אשר במהותה נועדה להיות חשאית, הרי טורפדו עקב

פגיעת טיל בכלי-שטח, יתכן שתשבית את רוב מערכות הספינה. הטורפדו פוגע במקום הרגיש ביותר - השידרית.

פיתוחו החל בסוף מלחה"ע הראשונה על-ידי הגרמנים. כיום ניתן למצוא אין סוף של דגמים ושיפורים המהווים איום ממדרגה ראשונה לכלי-השיט.

שיגורו חשאי ברוב המקרים ואף פעם לא תדע מהיכן לצפות לו - מהצוללת, מכלי-השטח או מהאוויר

היותו גוף קטן אינו יוצר רעש רב ואינו מתגלה לספינת האויב כמעט עד לרגע הפגיעה.

קטלניות: פגיעת טיל בספינה אינה מבטיחה את השמדתה. יתכן שפגיעת הטיל תגרום רק להשבתת חלק או רוב מערכות הפיסנה, אשר לא תוטבע ותמשיך להוות איום. הטורפדו, לעומת זאת, פוגע במקום הרגיש ביותר בגוף הספינה שהוא השידרית. עוצמת הפיצוץ מוגברת על-ידי אטימות המים וכך מובטחת הטבעת המטרה. הוסיפו לכך את יכולת הטורפדו לבצע תקיפות נוספות במידה ולא פגע בראשונה, והרי לפניכם נשק קטלני ביותר, המהווה איום ממדרגה ראשונה לכלי-שטח.

הטורפדו "הקלים" מיועדים למשימת נצ"ל (נגד צוללות). מכיון שאין צורך בחומר נפץ רב להטבעת צוללת, וגם טווח המשימה הנו קטן, ניתן לצמצם את גודל הטורפדו לקוטר 12-10 אינש, ומשקל 200-100 ק"ג בלבד.

שיטות השיגור של הטורפדו הקלים מגוונים ביותר: השיטה הנפוצה ביותר הנה מספינות שטח (ספינות נצ"ל). לצורך כך מותקנים על הסיפונים צינורות מטילי טורפדו (צמטיים), אשר באמצעות לחץ-אוויר "זורקים" את הטורפדו למים. אולם השיגור אינו מוגבל רק לכלי-שטח. קיימת אפשרות לשיגור הטורפדו גם מכלי-טיס: מסוקים, מטוסים ואפילו מטוסים-לא-טייס. על מנת להגן על הטורפדו בכניסתו למים והבטחת זווית כניסה יכונה, מרכיבים מצנח על זנב הטורפדו, אשר משתחרר בעת הכניסה למים. שיטת שיגור ASROC משלבת את יתרונות הטיל עם יתרונות הטורפדו, ומאפשרת לספינת שטח להשמיד צוללת הנמצאת במרחק גדול ממנה.

ה-ASROC הנו למעשה טורפדו קל רגיל המורכב בתוך רקטה. הרקטה משוגרת מעל איזור המטרה, ושם משתחרר הטורפדו בעזרת מצנח אל המים ומתחיל לחפש ולתקוף את צוללת-האויב. הפיתוח האחרון בנושא הנו שיגור "SUBROL". ה-"SUBROC" הנו למעשה רקטת ASROC המשוגרת מתחת לפני-הים על-ידי צוללת ובכך מגדילה את טווח ההשמדה שלה.

מבנה הטורפדו

לצורך מילוי משימתו מורכב הטורפדו מ-3 מערכות עיקריות: מערכת ההנעה, מערכת הביות ומערכת הבקרה.

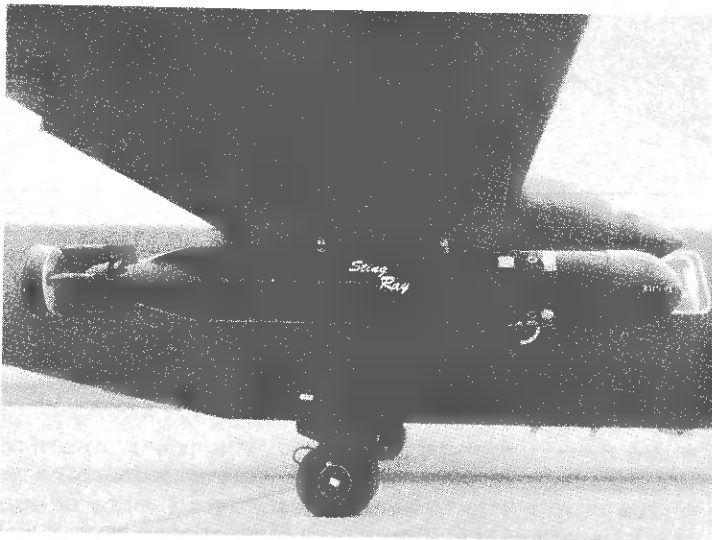
מערכת ההנעה

מערכת ההנעה בטורפדו תופסת עד חצי מנפחו. מערכת זו מציבה בעיות קשות בפני מתכנניה: ההספק הנדרש לצורך התגברות על גרר-המים הנו גבוה, אך הנפח עבור מקור האנרגיה והמנוע עצמו הינו מוגבל ביותר. המנועים הראשוניים היו מנועי בנזין ונפט רגילים, ואשר לצורך הפעלתם הוכנסו בטורפדו מיכלי-אוויר דחוס בנוסף למיכלי-הדלק. מנועים אלו, לבד מהיותם מסורבלים ולא אמין, לא נתנו את המהירות הנדרשת, היו רועשים והשאירו שובל בועות שחשף את נוכחותם. הפיתוח הביא לשימוש במנועים חשמליים, אשר פתרו את בעיית הרעש והבועות, אך היו מוגבלים בטווח ריצה עקב קיבול מצברים נמוך. הטורפדו המודרניים מכילים מנוע תרמו-כימי מיוחד, שפותח עבור הטורפדו במיוחד, ואשר מבוסס על דלק נוזלי המכיל בתוכו את המחמצן והמחזור, ולכן לא נדרשת אספקת אויר לבעירתו. מנועים אלו מסוגלים כיום להביא טורפדו כבד למהירות מעל 50 קשרים.

מערכת הביות

בתחילת דרכו לא כלל הטורפדו מערכת ביות, והרי היה מבוסס על עקרון "ראש-הברזל". כתוצאה מכך היתה חייבת הצוללת התוקפת להתקרב עד מרחק מאות ירדים מהמטרה, וגם אז לצורך הבטחת פגיעה במטרה שיגרו מספר טורפדות בו זמנית במטח. עם השתכללות אמצעי הגילוי התת-מימיים, המבוססים על עקרון קליטת גלי-קול (סונר), שופרו גם ביצועי-הטורפדו. טורפדו מודרניים מסוגלים לגלות ולהתבית על ספינות וצוללות ממרחק אלפי ירדים.

קיימות 2 שיטות עקרוניות להפעלת מערכת הסונר בטורפדו. השיטה הפסיבית והשיטה האקטיבית. בשיטה הפסיבית "מאזין" הטורפדו למתרחש סביבו, ובעת גילוי רעש שמקורו במדחפי הספינה, עובר הטורפדו למצב ביות ותוקף את מקור הרעש. השיטה האקטיבית מבוססת על שידור פולס סונר למים, והאזנה להדים חוזרים. שיטה זו מקובלת בעיקר בלוחמת נצ"ל.

טורפדו מסוג STING RAY (בריטי) נישא על כנף מטוס

מערכת הבקרה

מערכת הבקרה בטורפדו אחראית על ביצוע הלוגיקה ועל שמירת יציבות הידרודינמית בכל משך הריצה. ממימוש מכני של הבקרה בטורפדו הישנים, מצויים כיום טורפדו מודרניים המבוססים על בקרת מחשב. פיתוח נוסף בטורפדו המודרניים הנו ערוץ תקשורת בין הטורפדו לכלי-היורה. ערוץ התקשורת ממומש על-ידי חוט הנמשך בין הטורפדו לכלי-היורה, ומשמש להעברת הוראות לטורפדו, בצד קבלת נתונים עדכניים של מצב הטורפדו.

אימונים בטורפדו

אימון ירי טיל מסתיים על-פי רוב בלחיצה סימולטיבית על כפתור "FIRE", זאת עקב מחירו הרב של טיל. הטורפדו לעומת זאת הנו הנשק המונחה היחיד אשר ניתן לשימוש חוזר לאחר ירי אימונים. לצורך כך מוחלף הראש הקרבי המכיל חני"מ לראש אינרטי, ומוספים לטורפדו אמצעי רישום והגנות שימנעו פגיעה אמיתית במטרה. בתום ירי הטורפדו, לאחר זמן מוקצב מראש, צף הטורפדו על-פני המים, תוך שידור אותות אקוסטיים, צבע וגלי-רדיו לצורך איתורו. לאחר שלייתו מוחזר הטורפדו לבית-מלאכה לצורך שיפוץ והכנה לירי-אימונים נוסף.

טורפדו SUT (גרמני)
בשלב טעינה לצוללת

ומה בעולם

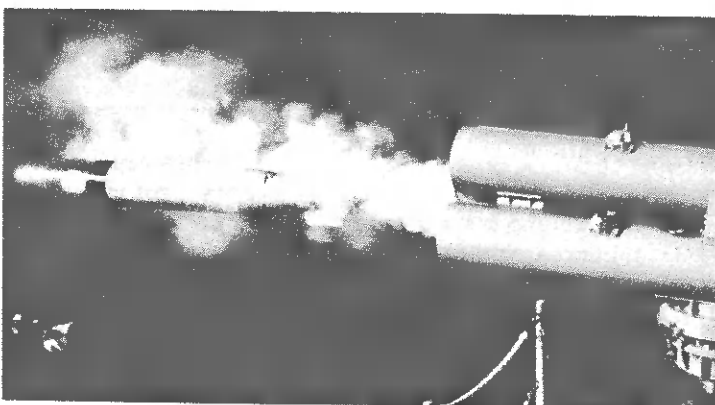
התחום התת-מימי בעולם נמצא בראשית דרכו. הוסיפו לכך את עובדת היות הטורפדו נשק חשאי, ויוסבר מדוע אין פרסום פומבי רב בנושא זה. בין האמריקאים והרוסים קיימת תחרות תמידית בפיתוח נשק נגדי. השלב האחרון בתחרות זו הנו טורפדו MK48, הידוע בכינויו "הטורפדו המסובך ביותר בעולם", שנועד לתקיפת צוללות "אלפא" סובייטיות. בנושא טורפדו הנצ"ל מפתחים האמריקאים כעת את MK50/ המיועד להיות הטורפדו בעל העיבוד האקוסטי המתוחכם ביותר בעולם. שמועות מספרות גם על פיתוח טורפדו בעל ראש נפץ גרעיני, המיועד להשמדת שייטות. ככל הידוע מפרסומים רשמיים, נורו טורפדו במהלך מלחמת "פולקלנד", ואף גרמו להשמדת אוניות. חוסר בפרטים מדוייקים מונע ניתוח מפורט של אירועים אלה.

טורפדו בחיל-הים

בין שאר מערכות-הנשק המתוחכמות, ברשות חיל-הים טורפדו מתוחכמים המשמשים כנשק עיקרי של הצוללות, ומבטיח להם יכולת השמדת מטרות ללא סיכון עצמי רב. כנגד הצוללות המצויות בציים הערביים מצוידות ספינות הנצ"ל בטורפדו חדישים, בעלי יכולת השמדה גבוהה ביותר.

סיכום

הנושא התת-מימי מקבל תנופה בשנים האחרונות, בייחוד עקב הרויה הקיימת בנושא טילים ואמצעי-נגד, וניתן לצפות לפיתוחים מרחיקי-לכת בתחום הטורפדו.

טורפדו נצ"ל משוגר מספינת שטח

אצל אבו־כריסטו מריחים את הים

במשך היום אין כל כך הרבה פעילות בנמל

מאת אריה קיזל

ישנם מקומות בעכו, בהם נראה כאילו עמד הזמן מלכת. סירת דיג רעועה עם שני פנסים תלויים בירכתיים, טויית רשתות וניקוי דגים על המזח. ממול עוגנות "מרגרט" ו"לאקי" – יאכטות של חדש מול ישן. ההיסטוריה היא רק חלק מסיפורה של עכו. ההווה הוא יום יומי. אבו־כריסטו קונה את הדגים בתנובה – הם נותנים חשבונית

יש כאלה שלא רוצים חשבונית. טרי – ישר מהים.

בדרך־כלל מתכוננים בצהרים לציאה של השכם בבוקר

כל־כך חלק מהנוף. אתה יושב מתחתיו, על קטע מהחומה העני־קית, מתפעל מהתיירים שמתפעלים מהחומה. כל־כך גדול, זה פשוט ענק. העיניים משוטטות ימינה, מסעדה, מוכרים פלאפל. שמאלה

ביציאה מאכסנית הנוער אני מתרגז על בעל חנות. הוא קורא לחנותו "נהריה גלאסי", בעכו. אני תמה. ממורמר אני בדרך, במסלול הקבוע, על החומה. בדרך למיגד־לור. אם במקום אחר האביר הזה נראה כל־כך אנכרוניסטי, כאן הוא

שאנחנו לא מבינים למה, אבל בירושלים אנחנו אוכלים 15 בייגלך ענקים סתם כך, בדלית אל־כרמל קונים שמונצים כמו אידיוטים. כך בעכו, שהיא אולי סמטה אחת בירושלים.

היא בוודאי פחות קדושה. לא התאספו כאן הנצרות הסגפנית, היהדות הקנאית והמוסלמיות האדוקה וטענו "שלנו היא". היא גם יותר קטנה, לא צפופה כל־כך, אבל למרות הכל אחת מהעתיקות. עולה ויורדת בחשיבותה עם הדור רות. שומרת על צביון. עיר שלא נס ליחה.

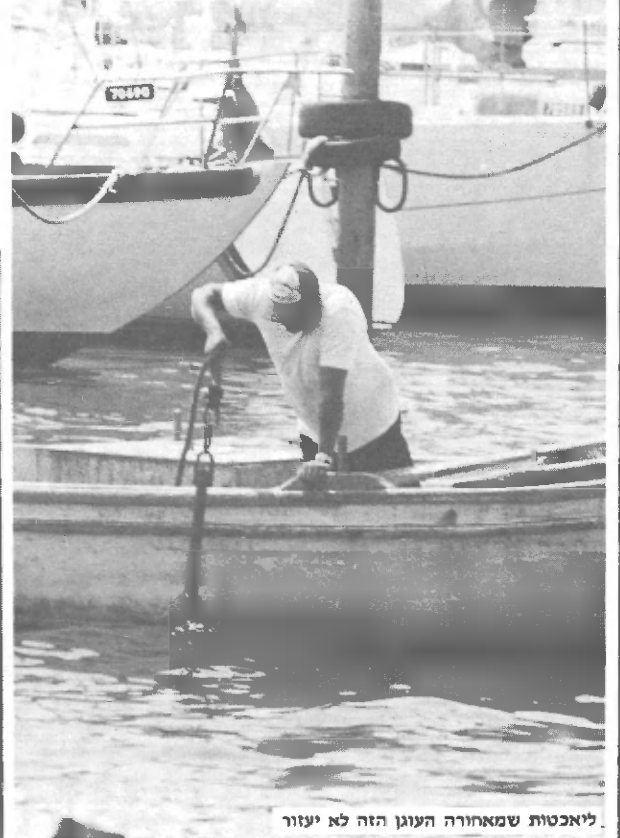
מאכסנית הנוער אני ממשיך ישר ופונה ימינה באחד הפתחים. עובר מספר דייגים ערבים צעי־רים. ממשיך במעלה המדרגות החדשות ואני על קטע החומה המשוחזרת. אני אוהב לעשות את המסלול הזה ביום חול. אז אני מתנה אהבים עם עכו. על החומה, לבד, מול הים הכחול. בשבתות נמשכים לכאן כולם. ואז כבר קשה, אז זה כבר פחות אינטימי. אנחנו נמשכים לעכו בדיוק כמו שאנחנו נמשכים לירושלים, לעיר העתיקה. בדיוק כמו שאנחנו נמשכים לדלית אל־כרמל. בדיוק כמו

— ים. שרידי חומה במים. ועוד קצת שמאלה, החומה, מקום לתותח, פתח בחומה. אתה מתקשה להבין איך נפוליאון לא הצליח לעבור דרך החומה הזאת. חלקה העליון מתקופת התורכים, מראשית המאה ה-18. חלק זה בנוי על מבנים ויסודות מתקופת הצלבנים, עוד מהמאה ה-13. בימיו של ג'וזאר פחה, עלה על הארץ

מערך ההגנה. מאז נפוליאון, ממשיך הים לחבוט בחוזקה בחומה, משאיר אחריו שרידי ירוקת. אתה ממשיך בסימטאות, וכאן אתה חש לפתע זר. אתה רק מציץ וחש כאילו פגעת בפרטיותה של משפחה מקור' מית. זה מעין "חצר פרטית". ממש כמו התחושה שמלווה זר המשוטט בסימטאות צפת, ערב ראש השנה.

גדולות באיטליה, בצרפת, בגרמניה ובאנגליה. מכאן — ימינה, ופה כבר ריח הים. אתה חש במליחות. מפה עכו היא יחפה, ואתה יחף איתה. מפה עכו היא עיר של דייגים שריריים, חשופי זרועות. עצוב לראות שזה מה ששרד מעבר מפואר. אפילו רבי בנימין מטודלה, שסייר בארץ ב-1173, מספר על הנמל הגדול. פעם ספר פה עולה רגל גרמני 80 אוניות. היום הכל הרבה יותר צנוע. חיפה ונמלה תפסו את הבכורה. בעכו — יש זכר לדייגים. יוצאים בבוקר, חוזרים עם קילור' גרמים רבים של דגים. חושפים שרוולים ומנקים את תוך הדג. אנחנו מביטים. אנחנו, בכלל, מסתכלים עליהם כל הזמן. יש עוד

ברקע מבצבצים בתי האבנים שלה, קומתיים, מרפסות עץ, חלונות לא-ישרים. הכל כמו תוכנן במוח קר ללא רגש. הכל מפוזר ומעניק אפשרות לדמיון להתפרע. העיר הזאת התפרסמה תמיד בשפע דגיה. היהודים שהיו פה בזמן הרומאים עסקו בספנות ובדיג. היום יש פה יאכטות. בכלל מוזר לראות, סירות דיג ישנות, מלוכלכות, מלווחות-כאלה וברקע — זמנים חדשים — יאכטות מבריטניה, מאיטליה ומישראל. ושמות: מרגרט, חלום רטוב, לאקי. אין פה אינטגרציה. אפילו לעין קשה להתרגל. גם כאן לא יודעים למה קוראים לאדמה הזאת "עכו". מקור השם אינו ידוע. דייג ערבי אומר שהמקור

ליאכטות שמאחורה העוגן הזה לא יעזור

שוק עם שמונצס ואנשים כל הזמן קונים

גם בשארם היתה פעם יאכטה בשם "לאקי" — Who is Lucky?

נפוליאון בראש צבאותיו הצרפ' תיים. המצור על החומה הזאת של עכו ארך 9 שבועות. כל המכות שהנחית לא עזרו. עכו ישבה לבטח. היום אתה מתקשה לקלוט את הדברים. בעידן בו להק מטר' סים היה יכול למוטט את כל

אתה חוצה את תאן אל-אומדן ובראשך אתה מדמיון את השוק הסואן שהיה פה פעם, אתה אכס' ניה לעוברי-אורח. ברובעים האלה, הקרובים מהלך פסיעה מהנמל, דרו פעם (בתקופת הצלבנים) בכפיפה אחת נוצרים יוצאי ערים

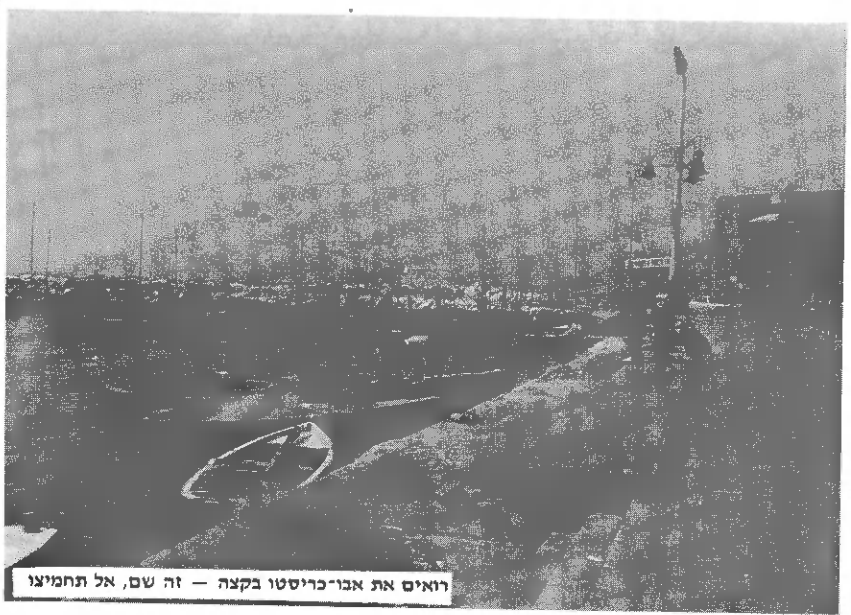
כמה סירות עם שתי מנורות גדולות באחוריהן, זכר לדיג הלילה. ורשתות, הרבה רשתות. בבוקר, בחום, מתאספת המשפחה לתקן את הרשת. עבודת ידיים משעממת ורוטינית. כולם שקטים, אורגים.

קדום. הוא עוד מובא בתעודות מצריות ובכתבי הקודש. היוונים קראו לה "אכא". בימי הביניים "אכר". הערבים קראו "עכא" והאגדה מספרת על הים הגדול, שעלה והציף את העולם שתי פעמים. בפעם השניה הגיע עד התוף הזה ונשאר במקומו. מכאן "עד'כה". השערות. היה פה פעם קטמרן גדול. חשבו יעשו ממנו מסעדה. העסק לא הלך כל-כך. היום הוא ליד נמל חיפה. מה שנשאר פה נצחי זה אבו כריסטו. עכו בלי אבו-כריסטו היא לא עכו, בדיוק כמו שהעיר העתיקה בירושלים בלי אבו-שוקרי היא לא העיר העתיקה בירושלים. כריסטו יושב איתי ומספר שאביו היה החכם לרכוש את המקום משקיף לים, עוד ב-48'. אז נתנו במסעדה הקטנה אוכל "עזרה סוציאלית" ליתומים, בזמן המנדט. אבא הגיע מיוון, התחיל לעבוד עם הבריטים ואח"כ פתח את המסעדה. אז היה רק הפתח מהעיר. בינתיים בנו מרינה קטנה. כריסטו קונה את שמו בזכות אוכל

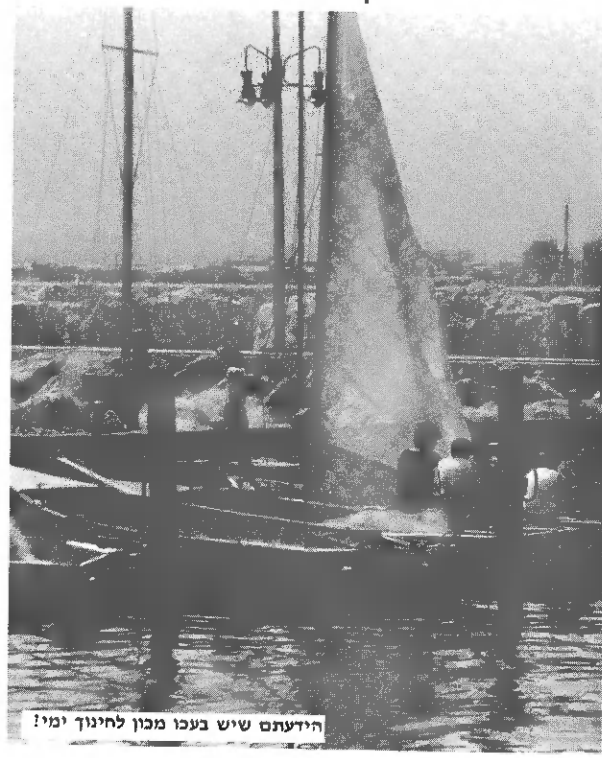
טוב, מקום טוב ומוניטין. הוא טוען שיש מוניטין בעסק. לא, הוא לא קונה את הדגים מהדייגים. הם לא נותנים חשבונית. קונה מסוכר דגים, מתנובה. עכשיו שקט פה, כי בוקר ויום חול. בשבת – מלא. תיירים באים הרבה. פעם שלמו 12 דולר, היום עם האינפלציה משלם 8 דולר ומרביץ ארוחה. כריסטו כועס שאין שלט שמזכיר לתיירים את שער הים – הוא הפתח היחיד מהעיר המבוצרת לים. בפתח הזה אתה הולך מחאן אל-אומדן ישר, ופה השלווה של צייר המנציח בדף ערבים זקנים

נמשכים למזרחיות הזאת, לחשיפה של גוף הדייגים. הם אוהבים מלצרים עם שפם וציפורן גדולה. שאומרים "יאס בליזי..." לומדים פה ימאות, מהמרכז הימי בעכו. יש תחושה של תערובת שחיה עם עצמה טוב, כמו שחיה טוב עם הזמן. ואת הדייגים רק אל תטריד בשאלות, אל תצלם, תתחפף. עוד קללה בערבית. הילדים היהודים ביאכטה מתלהבים: "צלם תיחממה... החדר לא מסודר,

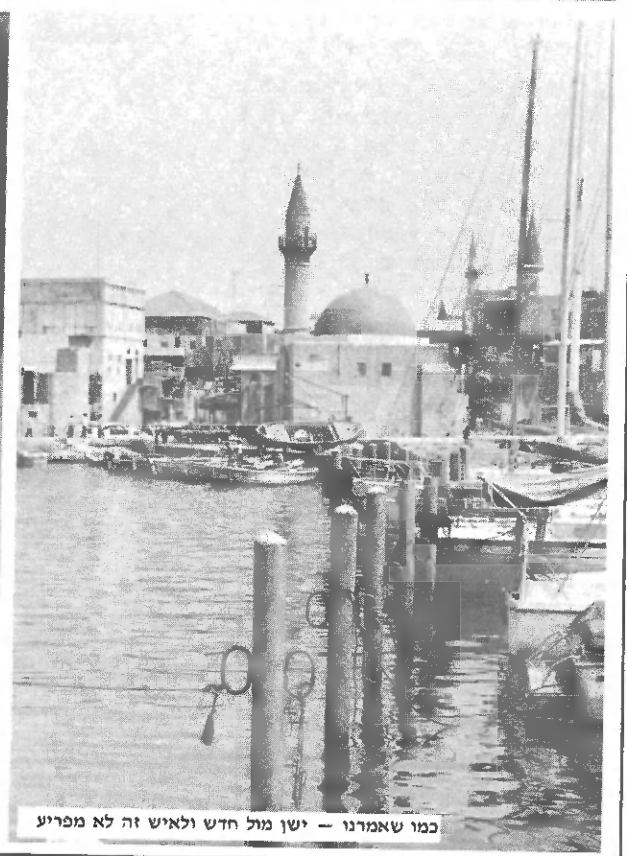
בקו האור החזק שנמתח ומפריד בין צריחי המגדלים לבין הרקיע. בחומה, בקטע שאני אוהב, נדלק לעיתים המגדלאור. יש שם עכשיו נורות קטנות המחוברות לעמודי חשמל. טיילת גדולה מפרידה בין הפתח לעיר החדשה ובין הים הגדול. העיר המבוצרת – המוקפת חומה – לא סגורה לעת לילה. פעם סגרו אותה בדלת חזקה וכבדה. בראשית המאה ה-20 פרצו פרצות בחומה, פתחו

רואים את אבו-כריסטו בקצה – זה שם, אל תחמיצו

הידעתם שיש בעכו מכון לחינוך ימי!

כמו שאמרנו – ישן מול חדש ולאיש זה לא מפריע

את זה לא לומדים בבית-ספר

עושים פה חיים". רואים הרבה טלויזיה, הילדים האלה. הרשת של הערבים נראית ירוקה מרחוק ומקרוב כל חוט נראה שקוף. ממש כמו הים הכחול שכנס ממנו נראית שקופה. בלילה העיר הזאת, הנמל הזה, הכל משנה אופי. יש משהו רומנטי

לתמיד את הדלת הגדולה. אבל בעיר העתיקה, בלילה, החיים מסתיימים מאוחר. יש הרגשה שאנשים לא הולכים כאן לישון. בנמל – הדייגים רק כרגע יצאו לדיג ממושך. בבוקר – הכל מתחיל מחדש.

נספח לא שולי בכלל

מאת אריה קיזל

במקרה הזה, אחד התפקידים הצבאיים-דיפלומטיים היותר מעניינים. מעט מדינות מחזיקות בארץ נספח לעיני ים. בדרך-כלל, ממלא הנספח הצבאי את כל הפונקציות. הרעיון המרכזי של התפקיד, כפי שמגדיר אותו תא"ל א. — לשעבר נספח ימי בארצות הברית — הוא: להביא את הבשורה של צה"ל וליצור הבנה לישראל ולביטחונה. הדרך והאמצעים להשגת יעדים אלה הם כבר בתחומו של כל נספח. כל אחד "מתלבש" על התפקיד אחרת

ענף נספחים הזמין את כולם לביקור.
המקום: בסיס חיל-הים. והם התייצבו. איש איש ומדיה הוא, מבטאו שלו. בליל שלם של הגיגות ואווירת קוקטייל. הנספחים הצבאיים. ענודי דרוגות וסרטים, מסתירים כל כך הרבה. התחקות אמיתית אחר עקבותיהם הגלה אספקטים מעניינים, יעץ יודע דבר. להיות נספח זאת עבודת נמלים.

חיל-הים זכה רק בשנים האחרונות ליצוג ימי משלו בנספחותיו צה"ל בחו"ל. אלוף (מיל.) מרדכי ("מוקה") לימון, מפקד חיל-הים לשעבר ומי שהיה ראש משלחת משרד הביטחון בצרפת במשך 8 שנים, טוען כי "מאז שחיל-הים חדל לקנות כלים מייד-שניהי שלא תאמו את צרכי החיל, קרי: מאז עידן הסטי"לים, החל החיל למלא תפקיד חשוב בין כוחות צה"ל האחרים. ההשלכה היא בפעילות הנספחים". כלומר – הנספחים המבצעי הנצבר במשך המלחמות בהן השתתף חיל-הים והצורך בחילופי מידע גוברים והולכים, עם ציים זרים, גרם למושג "נספח ימי" להיות יצוק תוכן מחדש.

הנספח הימי פועל במסגרת השגרירות. הוא דומה מבחינה זו לנספח הכלכלי או התרבותי. ברוב המדינות של ישראל קשרים דיפלומטיים עימן, אין נספח ימי ונספח צה"ל ממלא גם פונקציה זו. אולם ישנן מספר מדינות שבהן לנספח צה"ל סגן או עוזר לענייני ים – הוא הנספח הימי. תפקידיו של הנספח הימי מתרכזים בארבעה תחומים עיקריים: עליו ליצור קשרים עם הצי המקומי, להיות בקשר עם התעשייה הביטחונית המקומית, להיות בקשרים עם נספחי המדינות האחרות ולבסוף להביא את המסר הישראלי לציבור הרחב, לנציגיו ולמעצבי דעת הקהל. "היה עלי לאתר שטחי התעניינות ואינטרסים דומים עם האמריקאים" – מספר תת-אלוף א', איש חיל-הים, ששמש נספח ימי בווינגטון. "נוסף על כך, היה עלי לעניין את הצי המקומי בפיתוחים של מערכות-נשק ישראליות ובכך לתרום לייצוא הישראלי. במקרים קיצוניים – התוצאה היתה פיתוח נשק במשותף על-ידי שני הצדדים. בתחום היחסים עם התעשייה המקומית מקופלים כל אותם הנושאים הקשורים בפיתוחים ובעידוכונים לגבי מערכות אמצעי לחימה. תפקידו של כל נספח – הוא להביא את 'הבשורה' של צה"ל ובמקרה זה חיל-הים, לאנשים במקום וליצור בקרבם הבנה לישראל ולביטחונה".

גם לפנטגון יכולתי להכנס עם תעודה. המקום היחיד בו היה צורך באישור נוסף היה הקטע בו יושב מזכיר ההגנה ועוזרו

"במסגרת ההכשרה שעברתי" – מספר אלוף-משנה י. "למדתי להכיר את מבנה משרד החוץ, מערכת הביטחון ונוהלי העבודה. ההכנה היתה מצוינת והשלימה אותה – הכרת המקום מפי קודמי". אין דפוס עבודה זהים בין שני נספחים. כל אחד "מתלבש" על התפקיד אחרת אולם נשען לרוב על נסיונו של קודמו – כדי שלא יתחיל "יואה דלורוזה" עצמית.

ווינגטון המשופעת בנספחים – מעל 150 – מורגלת בעניינים הללו. הדברים, מסתבר, עובדים אצלם קצת אחרת. הנספח הימי

הישראלי, מקבל מידי האמריקאים אישור להכנס לבסיסי הצי ומקומות הבילוי בהם. יכולתי, סיפר לי אחד הנספחים, לקבל חדר, או בעצם דירה משוכללת בבסיס אמריקאי ולחוש כמו קצין אמריקאי לכל דבר... גם לפנטגון יכולתי להכנס עם התעודה והמקום היחיד שבו היה צורך באישור נוסף הוא הקטע בו יושב מזכיר ההגנה ועוזרו. האמריקאים זהירים וקפדניים לגבי מסמכיהם. אין להכנס ולהציץ. כל צעד כרוך בבקשה מיוחדת. בקשה זו תועבר לאגף "ביטחון והעברת מידע לזרים". מערכת

זו ממוחשבת כמובן וכך ניתן לסנן ולמיין את החומר והמידע לפי מידת הקירבה של המדינה לה ניתן. לנספחים שלנו בווינגטון יחסים טובים עם הפנטגון. יש לחיל-הים קרדיט רב מלציים אחרים בשל הנספחים המבצעי הנצבר שלו ושל צה"ל. במידת מה, עשויה להיות מפתיעה העובדה שהאמריקאים נחשבים בעינינו הרבה יותר "לארגני" בנוגע למידע. כשהיינו מעבירים אליהם מסמכים הם היו "חוטפים ויברציות". תפקידם של הנספחים הצבאיים מקבל

ראיון מיוחד עם הנספח הימי היוצא בשגרירות ארצות הברית בישראל

קפטין דייב וילבורן, הנספח הימי היוצא בשגרירות ארה"ב בישראל, עונד על חיזה את כנפי הצנחן הישראליות. לויבורן, עבר צבאי עשיר. לימודים ושירות פעיל בכל רחבי העולם. הרבה ויאטנם ומזרח-רחוק, מסלול פיקוד מרשים. באוגוסט 82 הגיע לישראל, נספח ימי.

קפטין וילבורן, מהם תפקידיו של הנספח הימי?

"כנספח, יש לי מספר תפקידים. החשוב מכל הוא לייצג את מפקד הצי האמריקאי ואת הצי עצמו בישראל "פול טיים". אחר-כך ברשימה: אירגון ביקורים על ספינות, חילופי מידע הדדיים, תיאום ביקורי אוניות, תיאום ואירוח ביקורי אח"מים וקיום שיחות עם נציגי חיל-הים הישראלי".

ממה מורכב סדר היום שלך?

"זה אף פעם לא אותו דבר. מה שיפה בישראל זה שיום אחד אינו דומה לרעהו. קשה לבחור יום ספציפי. אומר רק שזמן רב ביליתי במשרד, הרבה ביליתי בביקורים בין הספינות, אירגנתי סדר-יום לביקורים חשובים, היו לי חיים חברתיים, מסיבות, קוקטילים. זה בעיקר".

איך משתקף בעיניך שיתוף הפעולה בין הצי האמריקאי לחיל-הים הישראלי?

"זה ודאי שיתוף הפעולה הטוב ביותר שאני ראיתי. היחסים עתה הם טובים מאוד... חיל-הים הישראלי היה לעזר רב בתוכנית הביקורים של האוניות האמריקאיות, הן בהשקעת זמן ואמצעים, כדי ששהותם של האמריקאים תהיה נעימה".

איך אתה יוצר קשר עם גורמי הצבא בכלל וגורמי חיל-הים בפרט, בעת שאתה מעוניין להתייעץ?

"כל הקשר בין הנספחים לצה"ל עובר דרך ענף נספחים צבאיים בצה"ל".

האם אתה מקיים התייעצויות רבות עם גורמי חיל-הים?

"יש פגישות בהתאם לפרוטוקול, שיחות רשמיות כשבאות ספינות, כשבאים אורחים, פוגשים את הקצינים בבסיסים השונים, שיחות שכאלה. בשנתיים האחרונות היו כאן מעל עשרות ביקורי אוניות אמריקאיות. קיימתי פגישות עם מפקדי הבסיסים וכמובן שמתפתחים יחסי קצין לקצין, אדם לאדם. היחסים חמים וישנה הבנה".

איך אתה מגדיר את תפקידך? דיפלומטי או צבאי?

"הצי חצי. אני ודאי נמצא כאן כדיפלומט ומייצג את ממשלתי והצי, וכמובן אחראי בפני השגריר. אני מייצג לשגריר בעניינים ימיים ובשאלות ימיות, ומעדכן אותו בקורה בין שני הציים".

איך אתה מתרשם מיכולתו של חיל-הים הישראלי?

"אני מאוד מאוד מתרשם מחיל-הים. ממידותיו, מאימונו הטוב, מצידודו הטוב ומאירגונו הטוב. היו לי הזדמנויות רבות לבקר בבסיסים ובספינות, לראות את אמצעי ההדרכה ואני מתרשם כיצד אתם תמיד מוציאים את המירב ממה שיש ברשותכם. אין לי ספק שאם יהיה, חלילה, קונפליקט במזרח-התיכון יורגש חלקו של חיל-הים שלכם".

אחרי הביקור של שר הימייה האמריקאי, מר ג'ון ליהיימן, מה אתה יכול לומר על פרויקט "סער 5" והצוללת העתידית. אני מבין שיש לנו חדשות בענין.

"כולם מסכימים, וודאי שאנו מסכימים, שלחיל-הים הישראלי יש צרכים דחופים ל"סער 5" ולצוללת העתידית. אני מכיר את מר ליהיימן, כמו את שאר אנשי משרד ההגנה ואני חושב שיש לנו חדשות חיוביות. נעשה כל שביכולתנו שדברים יתרחשו, בגבולות המגבלות הקיימות בנושאי החוק והתקציב. נעשה כל שביכולתנו שזה יקרה. אנו מסכימים עם האיומים שהצגתם ומסכימים לצרכים. זה רק עניין של עבודה".

האם אתה אוהב אישית משהו ספציפי בחיל-הים שלנו?

"אני לא רוצה להפלות. כפי שאמרת, אני מתרשם מהיכולת שלכם להוציא מהמעט את המרובה".

מה יהיה תפקידך הבא?

"אחזור לפנטגון ואעבוד במשרד הממונה על הצי".

האם אפשר לומר שאתה יודע עלינו יותר ממה שאנו יודעים על עצמנו?

"לא בא בחשבון" (צוחק).

מה אהבת בעת שהותך בישראל?

"משפחתי ואני נהננו מהחברה הישראלית, מהישראלים החמים, מאדיבותם ורק חבל שלא היה לנו מספיק זמן להכיר עוד ישראלים. אנו עוזבים עם תחושה חמה בלב".

אלו הדברים שנאסוף ונעביר לארץ. בעצם, אומר נספח אחר, מבחינה זו אין הבדל רב ביני לבין כל תייר ישראלי אחר. העיתונאי יעקב כרוז, לשעבר המשנה לראש

קיימת הוראה ברורה לנספחים שלא לעסוק בפעולות הסותרות את חוקי המדינה

"המוסד", כתב בעבר ב"ידיעות אחרונות" כי "הנספח הצבאי מחפש מידע על הכוחות המזוינים של הארץ בה הוא משרת: הוא קורא עיתונים, כתביעת, ספרים. הוא מנסה לקבל אינפורמציה משלימה בשיחות רשמיות או חברתיות. הוא אינו דוחה ידיעה או מסמך

זאת את אנשי היס. צירציל נהג לומר כי "מסוכן לאנשי צבא ולאנשי חיל אוויר לשחק בפוליטיקה". נספחים היו בעיניו לא מעט פוליטיקאים והסימפטיה שמורה היתה בליבו ליוצאי הימיה.

הפוליטיקה הנדרשת מנספח היא עדינה. היה מי שהגדיר זאת: עליו להיות אלוף המהלכים בין טיפות. אלוף (מיל.) מרדכי לימון אומר כי כשנספח נמצא במדינה ידידותית לא יעז לעשות דבר שעלול להחריף את היחסים בין המדינות. ביחסי ידידות טובים, אומר לימון, יספרו לך דברים שמנספח אחר יסתירו. גם אליים יי מסכים. צריך להיות ברור שיש הוראה ברורה לנספחים שלא לעסוק בפעולות הסותרות את חוקי המדינות שבהן הם יושבים. רק דברים שניתנים לנו ברצון, אומר אליים י,

למעלה: הנספח האמריקאי היוצא, דיב וילבורן, מלווה את מפקד הצי הששי בביקור בארץ. למטה: במהלך הפלגה בכלי שיט חיל-הים.

משמעות מיוחדת בעת מלחמה. בעת מלחמת העולם השנייה, דרך משל, שמשו הנספחים הצבאיים והימיים "שגרירים צבאיים" לכל דבר. לא פעם הם שמרו על קשר אישי עם ראשי מדינותיהם. אלה העדיפו מצידם לא אחת את הקשר עם הנספח, על פני השגריר או כל נציג דיפלומטי אחר. הרמן ווק, מחבר הרומן הנועד "רוחות מלחמה", מספר בספרו על מערכת הקשרים ההדוקה והאישית שנקמה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה בין הנשיא רוזוולט ובין הנספח הצבאי האמריקאי בגרמניה. במהלך אחת השיחות בין השניים, מספר ווק, ביקש הנספח להשתחרר מתפקידו ולחזור לפיקוד בים. הנשיא לא שש להענות לבקשתו. האמון שרחש אליו היה רב מכדי לוותר עליו לטובת תפקיד בים.

מעניין לציין כי בוויכוחים שערכו ביניהם הנספחים הצבאיים בבלגיה (ערב המתקפה הגרמנית) דחו כולם את האפשרות למתקפה. כולם למעט שלושה וביניהם האמריקאי קולונל ברואן שסמך על נתונים שאסף והעביר לשגריר שלו. נתונים שהשפיעו לא מעט על הערכת האמריקאים בנוגע למועד פרוץ המלחמה. דווקא ממשלות בלגיה והולנד דחו את ההשערות על התקפה גרמנית אפשרית, כל זאת על אף העובדה שנספחיהן קיבלו את המידע מהאופוזיציה האנטי-היטלרית בגרמניה. מידע שנחשב, על כן, אמין. הצי האמריקאי ניצל את מלחמת העולם השנייה במטרה לשלוח נספחים ימיים למזרח הרחוק; לאיזורים משופעי נמלים ומושבות שאוכלסו על-ידי מערביים. אז העדיפו האמריקאים להסתמך על ידיעות מהערים הקטנות ולא רק מערי הבירה. אף היפנים "דחפו" נספחים בהיסטריה. הם שלחו נספח ימי לשוץ — חסרת היס... העיקר שיהא נספח. האמריקאים לא היו נקיים מאותו "חטא" עצמו. הם שלחו לנציגות שלהם בצרפת של וישי, עוזר נספח ימי שלא ידע היכן נמצאים ירכתי אוניה. באותה תקופה היה היחס לנספחים דרערכי. מחד גיסא, ידעו קברניטי המדינות כי הנספחים מעורים ויודעים את החומר ומאידך גיסא, רגזו עליהם כאשר העבירו נתונים חשובים אך לא נעימים לאוזן.

לחיל-הים שלנו יש קרדיט גדול אצל האמריקאים. הרבה יותר מאשר לציים אחרים

במקרים רבים הפכו הנספחים ל"קציני שדה" עבור ממשלותיהם. הנספח היוגוסלבי שישב בברלין, נעצר והוכנס למחנה ריכוז ביום בו פלשו הגרמנים ליוגוסלביה. הנספחים הימיים והאויריים של גרמניה באוסלו היו ניטרליים עד אשר פלשו הגרמנים לנורבגיה ואז לבשו הם מדים והצטרפו להתקפה על המדינה שארחה אותם. אחרי המלחמה ביטא את ההרגשה הכללית בקרב הקהילה "הנספחית" הנספח היפני בשטוקהולם. עכשיו, אמר מלוכסן העיניים, כשהכל נגמר אפשר לשוב וללחוץ ידיים. מעין נצחון הנעימות הדיפלומטית.

היתה זו התקופה בה ירדה חשיבותם של הנספחים הימיים והאויריים ועלתה חשיבותם של הנספחים הצבאיים שהתמחו בחיל-רגלים. וינסטון צירציל, שהיה איש צי, העדיף לעומת

שמשוהו בא למכור לו, אולם הוא משתדל לעשות זאת בסודיות מוחלטת — — — את ההצעות הנראות לו במיוחד מבטיחות הוא אמור להעביר לשירות המודיעין של ארצו". גרט בוכהייט, בעל הספר "הכוח החשאי" מנסח את אותם הדברים בלשון אחרת: " — — — תוצר סופי ובר-תוקף, מנקודת ראות שירות-המודיעין, ניתן להשיג רק — — — כאשר אנשי משרד החוץ, והנספחים לעיני צבא — — — דואגים לספק לשולחיהם ידיעות שהן חשובות במיוחד — — — ומעמידים את הידיעות לרשותו של מוסד מרכזי להערכתן". וכבר ציינתי שנספח זאת עבודת נמלים. תא"ל א' אומר כי לדעתו אין מכירים מספיק בחשיבות עבודת הנספח. רק בתו"ל, הוא אומר, ערים לאפשרויות הגלומות בתפקיד. יש לדעתו, לשפר רבות בנושא התאמת הנספח לתפקידו ורצוי שלא לראות בתפקיד "כליבוד" כי אם חשיבות וחיוניות, המחייבים התאמה בעיקר בתחום היצוא הביטחוני.

מימי חופים — גם לטרטוריה זו יש חוקים

זה כמה מאות שנים הוכר כמנהג האומות הכלל, שריבונותה של מדינה ממשיכה להשתרע מעבר לתחום היבשה שלה אל רצועת ים הסמוכה לה. כלל מנהגי זה, התגבש נוכח הצורך הטבעי כל כל מדינה להגן על אינטרסים לאומיים שלה בתחומי מים הקרובים לחופיה. מקובל על הכל, שצמצום הריבונות לשטח היבשה בלבד, יגנע ביכולת מדינת החוף להגן על חופיו של אותו שטח יבשה, ולכן הוכרה התפשטות ריבונותה של מדינת החוף — הימה. חשוב להבחין בין שני מושגים: **מים פנימיים ומימי החופים**. הקרויים גם מים טרטוריאליים או מים ריבוניים.

המים הפנימיים מצויים בצידו היבשתי של קו הבסיס אשר ממנו מודדים את תחום מימי החופים. דוגמאות אופייניות של מים פנימיים: אגמים (כנרת), ימות פנימיות (ים המלח), נהרות (כאן יש להפרד מארצנו ולחשוב על דוגמאות כמו המיסיסיפי או הדנובה), תעלות (כמו סואץ פנמה). כן נכללים במים הפנימיים מפרצים עמוקים, החודרים במידה ניכרת ליבשה, פיורדים, ומים המצויים בתחום מתקני קבע חיצוניים של נמלים (שוברי גלים). מימי חופים, לעומת זאת, הם המים אשר מצידו הימי של קו הבסיס אשר ממנו נמדדים מימי החופים.

קו בסיס זה, הוא בדרך כלל "קו שפל המים" שבחוף, אולם כאשר קו החוף מחורץ ומפורץ במידה רבה, משרטטים את "קו שפל המים" על פי שיטה שנקבעה לכך במשפט הבינלאומי, ובמקרה כזה עשוי קו הבסיס לעבור גם על פני שטחי מים.

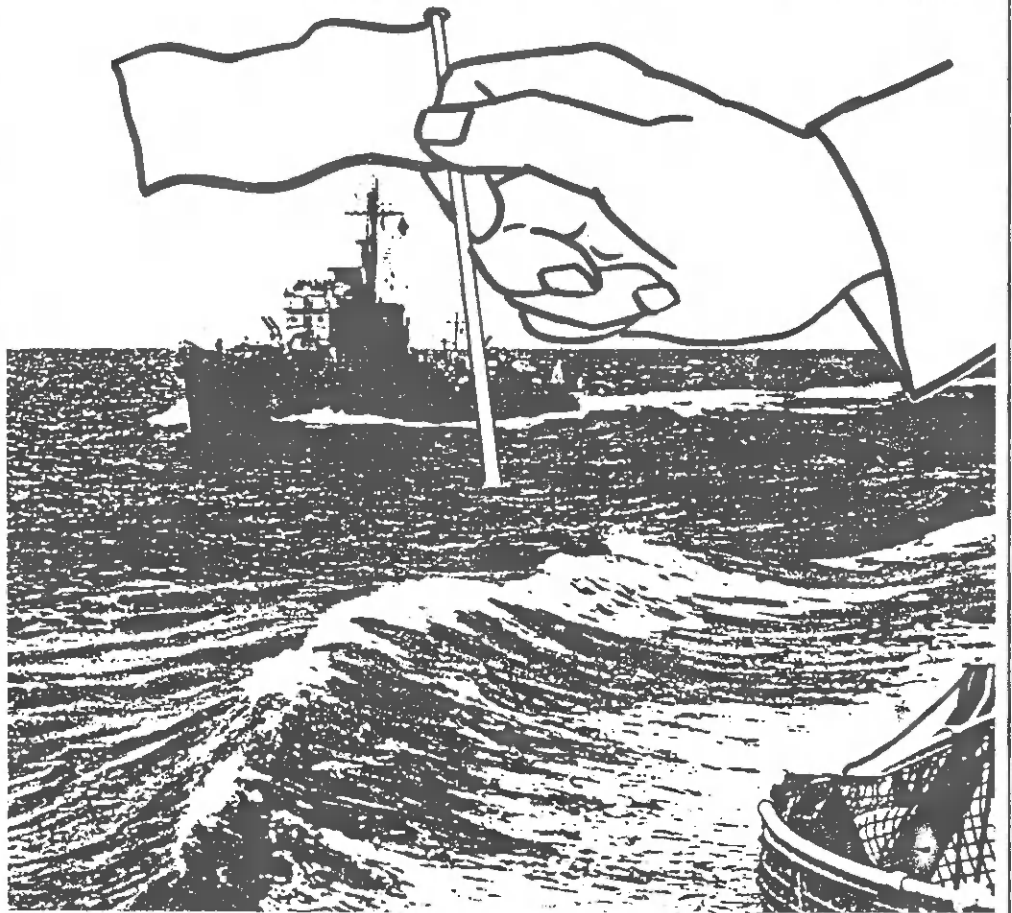
ל"קו הבסיס" של מימי החופים חשיבות רבה, מאחר והוא גם קו הגבול בין סמכותה של מדינת החוף "כלפי פנים", לבין סמכותה "כלפי חוץ" — בשטח מימי החופים שלה. כפי שנראה לאחר מכן, יש שוני ניכר בין שני סוגי הסמכויות הללו, ומכאן חשיבותו הרבה של קו הבסיס למדידת מימי החופים.

משמעות הריבונות על מימי החופים

השוני העיקרי בין ריבונות המדינה מעברו היבשתי של קו הבסיס לבין ריבונותה מעברו הימי, מתבטא בכך שבמימי החופים יש זכות בסיסית למעבר בתום לב של אוניות זרות, בעוד שבמים הפנימיים אין זכות כזו, ואוניה זרה אינה יכולה להכנס למים הפנימיים של מדינת החוף ללא רשות. חריגים חשובים לכלל זה הם אזורי מים פנימיים שנקבע לגביהם, בהסכם מים בינלאומיים, משטר מעבר מיוחד כמו — תעלת סואץ ותעלת פנמה.

מאת רס"ן (מיל.) דוד פרי

שנים רבות לקח לאומות העולם להחליט על תחום המים הריבוניים השייכים לכל מדינת חוף, ועד היום חסרה החתימה על האמנה הבינלאומית העוסקת בסוגיה זו. נושא אחד ברור ומוסכם — תחום מי החופים לא יעלה על 12 מייל ימיים

ריבונותה של מדינה במימי החופים אינה מוגבלת לים עצמו אלא היא משתרעת אף על חלל האוויר שמעליו, על קרקעית הים ועל תשתיתו, כלומר השטחים התת-קרקעיים שבים.

משמעות הדבר – שמכוח ריבונות זו, רשאית מדינת החוף להשתמש ולנצל באופן בלעדי כל שניתן לניצול ולשימוש בשטחים אלה, ושום מדינה אחרת אינה רשאית לעשות כן, אלא בהיתר של מדינת החוף. מדובר למשל, בטיסה מעל מימי החופים, דיג, מחקרים, ניצול אוצרות קרקעית הים ותשתיתו (כגון – הפקת נפט) ועוד כהנה וכהנה.

במאות הקודמות היו דוקטרינות שונות לגבי הרחב המכסימלי של מימי החופים. כך, היתה דוקטרינה שטענה שרוחב מימי החופים צריך להיות כדי שדה הראיה הרגיל של אדם מקו שפל המים לכיוון הים, קרי: התחום שעד לקו האופק מכיוון החוף. לפי דוקטרינה אחרת, רוחב מימי החופים הוא אותו רוחב בו יכולה כל מדינה להשליט באופן אפקטיבי את ריבונותה, בעזרת כוחה הימי, יהא רוחב זה אשר יהא.

הדוקטרינה שזכתה לבסוף להכרה כללית היתה זו שקבעה כי רוחב מימי החופים הוא כטווח המירבי של תותחי החוף כלפי הים. דוקטרינה זו נתגבשה למנהג בינלאומי מחייב בתחילת המאה ה-18, ורוחב מימי החופים שהוכר על פיה היה של שלשה מילין ימיים, שהם 5.559 ק"מ, בהתאם לטווח המירבי של התותחים אז. רוחב זה לא השתנה עם הגדלת טווח האש של התותחים במשך המאה ה-19, בשל הקושי הטבעי לשנות מנהג בינלאומי שכבר התגבש ובשל הרצון שלא לפגוע בוודאות שנוצרה במשפט הבינלאומי בנקודה זו.

רוחב מימי החופים

ההכרה האוניברסלית של המדינות ברוחב של שלשה מילין ימיים החזיקה מעמד עד ראשית המאה העשרים. לאחר מלחמת העולם הראשונה, הורגש צורך לבחון מחדש את תקפותו של אותו תחום – רוחב היסטורי.

בשנת 1930, נתכנסה בהאג ועידה בינלאומית שעל סדר יומה היה, בין היתר, לנסח באמנה את דיני מימי החופים כפי שנתגבשו במנהג האומות.

למרות הצפייה כי בוועידה יתקבל בהסכמה כללית רוחב מימי חופים של שלושה מילין, הסתבר שהנושא שנוי במחלוקת, והיו מדינות רבות שתבעו רוחב העולה על שלושה מילין. מדינות אחרות, שהיו מוכנות להסתפק ברוחב של שלושה מילין, תבעו להכיר בקיומו של "איזור סמוך" לרצועת מימי החופים, איזור המצוי אומנם בתחום "הים הפתוח", אבל שבו יוקנו בכל זאת סמכויות בלעדיות מסוימות למדינת החוף (ביחוד בעניני מכס והגירה).

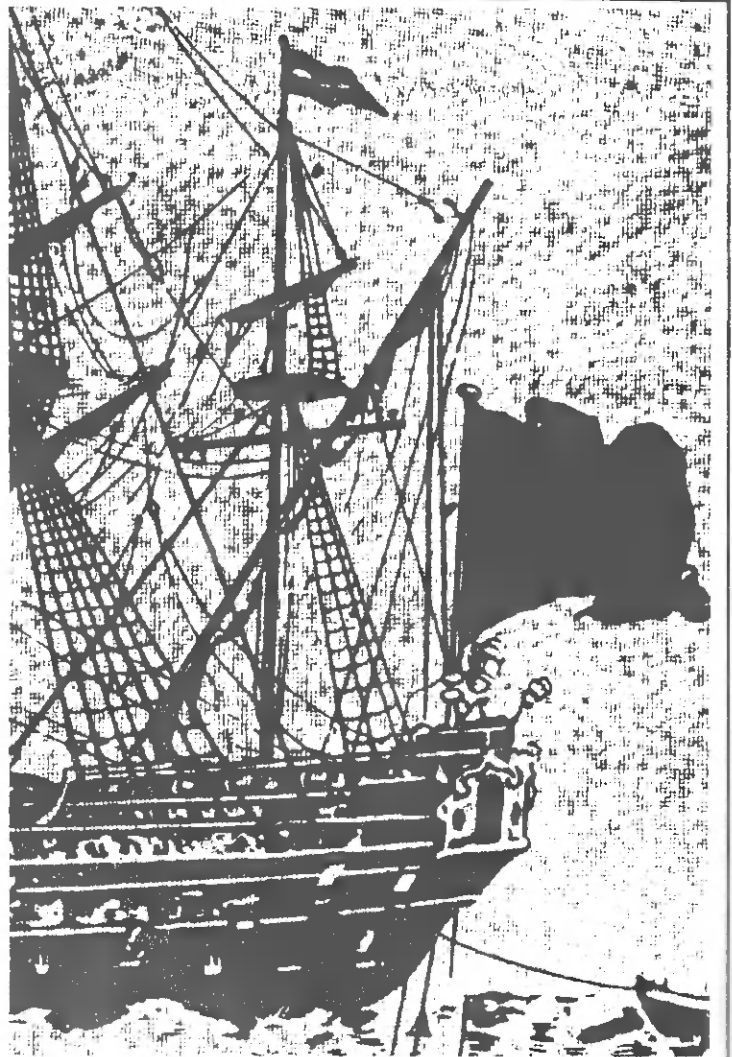
כבר בוועידת האג, בא איפוא לידי ביטוי הניגוד בין שני האינטרסים הבסיסיים, אשר עובר בעשרות השנים שלאחר מכן, כחוט השני בכל הדיונים הבינלאומיים בענין מימי החופים. מחד – רצון מדינות החוף להרחיב ככל האפשר את שליטתן ופיקוחן על המתרחש במימי הים הקרובים לחופיהן. רצון זה הולך וגובר ככל שמשתכללות דרכי התקשורת והטכנולוגיה וככל ש"מתקצרים המרחקים" בעולמנו המודרני, והוא אופייני למדינות חוף עניות, המבקשות לשמור לעצמן ריבונות מירבית בים שלחופיהן. מאידך – כנגד שאיפה זו עומד האינטרס ההיסטורי של מעצמות ים ותיקות, המבקשות לשמור ככל האפשר על "חרויות הים הפתוח", החל בחרות הבסיסית של השיט החופשי וכלה בזכויות אחרות כמו – טיסה, ניצול אוצרות הים, מתיחת כבלים למיניהם וכיוצא"ב. המדינות שהתכנסו בוועידת האג לא הצליחו לגשר על הפער שבין שני האינטרסים הללו ולא הצליחו להגיע להסכמה.

לאחר כשלון ועידת האג, הלך וגדל מספר המדינות שדגלו בהרחבת מימי החופים מעבר לשלושה מילין, ונוצר מצב שבו התערערה לחלוטין ההכרה ההיסטורית ברוחב זה כרוחב מקובל על כל המדינות.

סמוך לאחר תום מלחמת העולם השנייה, גדל בצורה ניכרת מספר המדינות שזכו לעצמאות בתהליך ההשתחררות מהשלטון הקולוניאלי של המעצמות האירופיות, והורגש צורך חיוני בעריכת אמנה בינלאומית בדבר משפט הים, אשר מטרתה העיקרית תהיה כינוס וניתוח של דיני משפט הים כפי שהתגבשו במנהג המדינות הימיות, תוך הכנסת חידושים מסויימים הנובעים מההתפתחויות הבינלאומיות, במיוחד על רקע שתי מלחמות העולם.

משימה זו נטל על עצמו האו"ם. על-פי החלטת עצרת האו"ם ולאחר עבודת הכנה מוקדמת, כונסה בגינבה ב-1958 ועידה בינלאומית, בה נטלו חלק רוב נציגי מדינות העולם דאז (86 במספר ובכללן ישראל). ועידה זו נודעה בשם ועידת או"ם הראשונה על משפט הים. במסגרת ועידה זו נערכו ארבע אמנות יסוד בשטח משפט הים והן:

- (1) האמנה בדבר מימי החופים והאיזור הסמוך.
- (2) האמנה בדבר הים הפתוח.
- (3) האמנה בדבר דיג ושימור אוצרות החי בים הפתוח.
- (4) האמנה בדבר המדף היבשתי.

בוועידה זו בלטה שוב אי יכולתן של מדינות העולם להגיע להסכמה בנושא הרגיש של רוחב מימי החופים והוא לא נקבע, בתור שכזה. הפתרון שנמצא – הסכמה על קיומו של "איזור סמוך" בו יוקנו סמכויות פיקוח למדינת החוף בענייני מכס, הגירה, כספים ובריאות. לגבי תחומי של האיזור הסמוך, נקבע באמנה שנערכה בוועידה, כי אזור זה לא ישתרע מעבר ל-12 מילין מקו הבסיס שממנו יש למדוד את תחום החופים. מכיוון שהאיזור הסמוך מצוי מעבר לתחום מימי החופים עצמם, מבלי שיקבע במפורש מהו התחום המיירב. תחת זאת, נקבע במפורש, שרוחב שתי הרצועות יחדיו – מימי החופים והאיזור הסמוך – לא יעלה על 12 מילין. נסיון נוסף להגיע להסכמה אוניברסלית נעשה בוועידת האו"ם השניה על משפט הים שהתכנסה בגינבה ב-1960, אך גם הוא נכשל.

בסוף שנת 1979 היה מצב ההתייחסות של המדינות לגבי תחום מימי החופים להלן: 23 מדינות (כולל ארה"ב ובריטניה) הכירו בתחום של שלשה מילין, 7 מדינות ובכללן ישראל הכירו ברוחב גדול מכך אבל פחות מ-12 מילין, 76 מדינות (כולל ברה"מ ומדינות ערב) הכירו בתחום של 12 מילין; 25 מדינות הכירו במימי חופים מעל 12 מילין בתחום שבין 15 מילין ועד 200 מילין; מצד דברים זה, בתוספת העובדה שאמנות גינבה מ-1958 לא זכו לאישור ע"י מספר רב של מדינות, הביא לידי הכרה, שיש צורך בעריכת אמנה חדשה של משפט הים במקום אמנות גינבה מ-1958.

אמנה זו נערכה בוועידת האו"ם השלישית על משפט הים, שהתקיימה לאורך 11 מושבים בשנים 1973 ו-1982. במשך תשע שנות עבודתה הצליחה ועידה זו לערוך בהסכמה של רוב מדינות העולם, את האמנה החדשה בדבר משפט הים שהיא בת למעלה מ-300 סעיפים ועוד 8 נספחים. אמנה זו (שתקרא להלן – אמנת 1982), מבחינת תוכנה והיקפה, מעצבת מחדש את משפט הים הבינלאומי.

אמנת 1982, קובעת רוחב מימי חופים מירבי של 12 מילין ימיים (קצת למעלה מ-22 ק"מ), כלומר – כל מדינה רשאית, לפי האמנה, לקבוע כרצונה את תחום מימי החופים שלה, ובלבד שתחום זה לא יעלה על 12 מילין ימיים. למרות שאמנת 1982 טרם נכנסה לתוקף מבחינה פורמלית, מאחר וטרם התקבלו שישים האישורים של מדינות מצטרפות הדרושים לכניסתה לתוקף – בכל זאת ניתן לאמר שהוראותיה בשטח משפט הים הקלאסי, לרבות בנושא מימי החופים, מקובלות באופן אוניברסלי, עד כי הן הולכות והופכות לחלק מהמשפט הבינלאומי המנהגי.

כפי שהוסבר ברשימתנו הקודמת, המשפט הבינלאומי המנהגי מחייב את כל המדינות, ואין תוקפו מותנה בהכללתו באמנה בינלאומית. מנהג בינלאומי שקיבל ביטוי באמנה בינלאומית ממשיך לחייב את כל המדינות, לרבות את אלה שלא חתמו על האמנה.

מדינת ישראל הרחיבה עוד בשנת 1956 את תחום מימי החופין שלה משלושה מילין ימיים לשישה מילין. ההרחבה נעשתה בחוק מימי החופים, תשי"ז – 1956. יתכן כי לאזור אמנת 1982 תשקל על-ידי הגורמים המוסמכים בישראל, השאלה אם להרחיב את מימי החופים שלנו מעבר לששה מילין. אשר לאמנת 1982, ישראל לא הצטרפה אליה בעיקר בגלל המעמד הנחות שנקבע בה לגבי חופש השיט במיצרי טירן.

כנאמר לעיל, ריבונותה של המדינה משתרעת על כל תחום מימי החופים. עם זאת, כפופה סמכותה של מדינת החוף למספר הגבלות שאינן חלות על היבשה והמים הפנימיים שלה. ההגבלה העיקרית היא "זכות המעבר בתום לב" דרך מימי החופים לכל האוניות לרבות אוניות מלחמה. זכות זו אינה חלה לגבי מטוסים.

זכות המעבר בתום לב

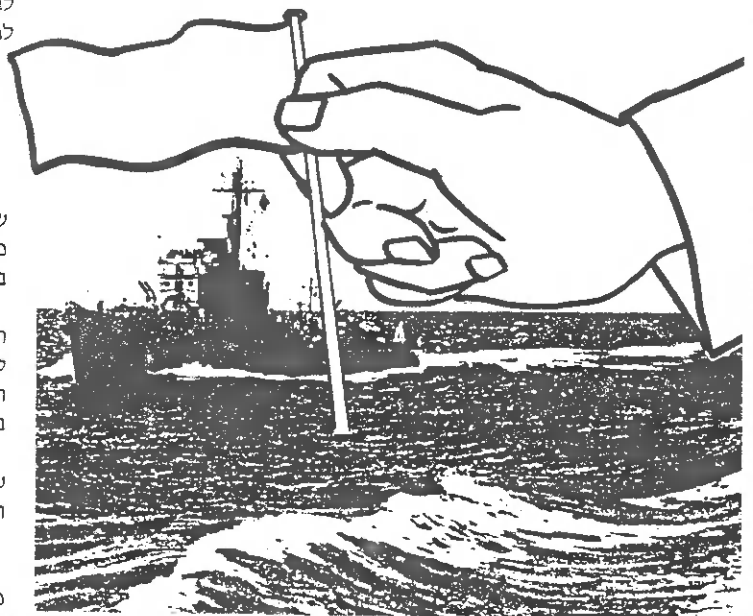
המעבר חייב להיות רצוף ומזורז, אולם הוא כולל עצירה ועגינה, עד כמה שאלה כרוכים בשיט רגיל באותו מקום, או אם הדבר הכרחי בשל רוח עליון או מצוקה או לשם הגשת עזרה לאדם, לכלי-שיט או למטוס הנמצאים בסכנה או במצוקה.

מה פירוש המונח "מעבר בתום לב"? באמנת גינבה 1958 בדבר מימי החופים והאיזור הסמוך נאמר כי: "מעבר הוא בתום לב כל זמן שאינו פוגע לרעה בשלומה, בסדרה התקיין או בביטחון מדינת החוף". אמנת 1982 מאמצת הגדרה זו, ובנוסף אליה – מפרטת סוגי פעילויות אשר יחשבו כפוגעים בשלומה, בסדרה התקיין או בביטחונה של מדינת החוף, ואלה הם:

א. כל איום או שימוש בכוח כלפי ריבונותה, שלמותר הטריטוריאלי של עוצמאותה המדינית של מדינת החוף או פגיעה אחרת שיש בה הפרת עקרונות המשפט הבינלאומי כפי שנכללו במגילת הזכויות של האו"ם.

ב. כל שימוש או תירגול בנשק מכל זוג שהוא.

ג. כל פעולה המכוונת להשיג מידע תוך פגיעה בהגנתה או בביטחונה של מדינת החוף.

ד. כל מעשה של תעמולה שמטרתה להשפיע על הגנתה ביטחונה של מדינת החוף.

ה. הנחתה על הים, על היבשה או הטענה על סיפון האניה – של מטוס כלשהוא או של ציוד צבאי כלשהוא.

ו. העלאה או הורדה של אנשים, של טובין כלשהם או מטבע, בניגוד לחוקים ולתקנות של מדינת החוף בענייני מכס, כספים, הגירה ובריאות.

ז. כל מעשה של זיהום הסביבה, שנעשה ביודעין ובכמות גדולה, בניגוד להוראות האמנה.

ח. כל פעילות של דיג.

ט. כל פעילות של עריכת מחקרים וסקרים.

י. כל מעשה המכוון להתערב בכל מערכת של תקשורת או של שירותים או מתקנים אחרים של מדינת החוף.

כ. כל פעילות אחרת שאינה כרוכה במעבר עצמו.

רשימת הפעילויות הנ"ל אינה ממצה את סוגי הפעילויות העשויים להחשב כפעילויות שלא בתום לב, אולם כל פעילות הנמנית ברשימה זו נחשבת, מכוח הוראות האמנה, כמעבר שלא בתום לב, ואין אפשרות לטעון אחרת.

אשר למעברן של אוניות מלחמה במימי החופים: כפי שצויין לעיל, הנוסח של אמנת 1982 מתיר אתמעברן. יחד עם זאת, מטבע הדברים – הוראה זו לא נתקבלה ללא התנגדות. למרות הנוסח הבלתי מסוייג של האמנה עצמה, היתה בועידת האו"ם השלישית "הבנה מסויימת", לפיה מדינת החוף רשאית לקבוע תנאים מסויימים למעבר אוניות מלחמה זרות במימי החופים שלה, כמו למשל – חובה להודיע מראש למדינת החוף על רצונה של אוניית המלחמה לעבור במימי החופים.

כיום, יש עדיין מדינות, הדורשות שהמעבר יהיה רק לאחר קבלת רשות, ואילו מדינות אחרות מסתפקות בדרישה לקבל הודעה מוקדמת על המעבר. על כל פנים, ברור לחלוטין – בהתאם להוראות האמנה – שהמעבר עצמו חייב לעמוד בדרישות "תום הלב". על כן, צוללת למשל, (או כלי תתימי אחר) חייבת לשוט במימי החופים של מדינה זרה מעל פני המים ולהציג את דגלה. שיט צוללת מתחת לפני המים או אי הצגת דגלה יחשבו, כשלעצמה, כמעבר שלא בתום לב.

הבעיה בנושא זה היא: כיצד להבטיח, מחד, את זכות המעבר בתום לב, ומאידך – את שמורת האינטרסים הלגיטימיים של מדינת החוף, באופן שלא יפגעו בשל זכות המעבר. יש להביא בחשבון שקיים סיכון של שימוש לרעה, הן על ידי האוניה המפלגה במימי החופים – בזכות המעבר בתום לב, והן על ידי מדינת החוף – בשימוש בסמכויותיה באופן שיגביל למעשה זכות זו.

סמכויות החקיקה של מדינת החוף

באמנת 1982 הוגדרו בפירוט סמכויות מדינת החוף, תוך נסיון לאזן בין שני האינטרסים הללו. הסמכויות העקרויות לפי האמנה הן:

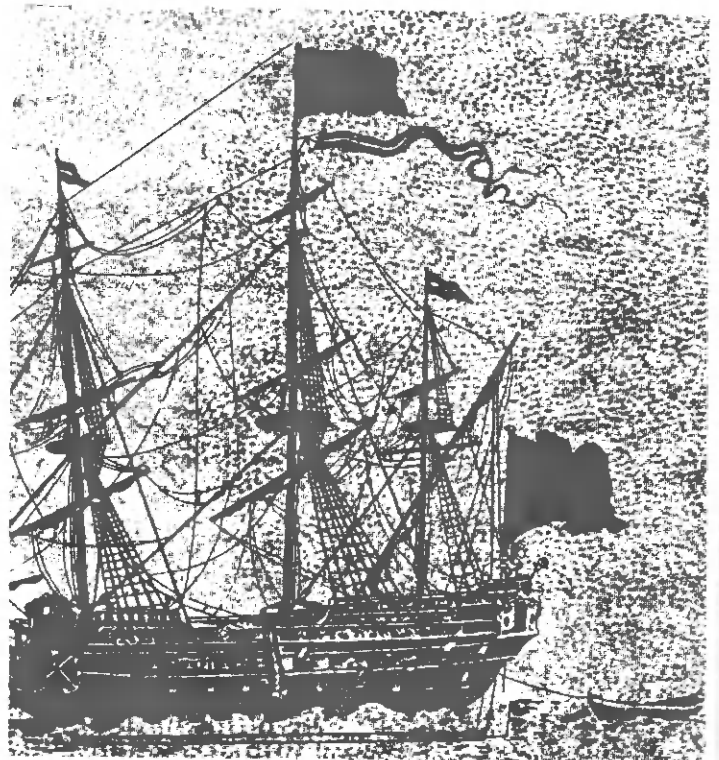
א. מדינת החוף רשאית לנקוט באמצעים הדרושים על מנת למנוע מעבר אוניות שאינן בתום לב.

ב. מדינת החוף רשאית – ללא אפליה בין אוניות זרות להתלות לתקופה מסוימת ובאזורים מסויימים שבתחום מימי החופים, את זכות המעבר לאוניות זרות, אם התלייה הזו חיונית להגנת בטחונה, לרבות לצורך אימונים. התלייה הזו תכנס לתקוף רק לאחר שפורסמה כיאמות.

ג. לגבי אוניות זרות המתקדמות לעבר המים הפנימיים או על-מנת לפקוד מתקני נמל שמחוץ למים הפנימיים – למדינת החוף הזכות לנקוט באמצעים הדרושים על-מנת למנוע הפרת כל תנאי שלפיו הותרה כניסת האוניות למים הפנימיים או למתקני הנמל.

ד. מדינת החוף רשאית לחוקק חוקים ותקנות בעניינים המפורטים להלן וזאת בכפוף להוראות האמנה בעניין עצם זכות המעבר בתום לב ולכללים אחרים של המשפט הבינלאומי:

- (1) בטיחות השיט והסדרת התנועה הימית.
- (2) הגנת עזרי ניווט או שירותים ומתקנים אחרים.
- (3) הגנת כבלים וצינורות.
- (4) שימור אוצרות הים החיים.
- (5) מניעת הפרת התקנות בענייני דיג.
- (6) שמירת איכות הסביבה של מדינת החוף ומניעה, הפחתה ופיקוח בענין זיהום הסביבה.
- (7) חקר ימי מדעי וסקרים הידרוגרפיים.
- (8) מניעת הפרת החוקים והתקנות של מדינת החוף בענייני מכס, כספים, הגירה ובריאות. יצוין, כי נושא הביטחון לא נקבע, במודע,

כנושא מותר לחקיקה, על-ידי מדינת החוף, למרות דרישה תקיפה של מספר מדינות לקובעו, מאחר ובענין זה, גבר חששן של המדינות הימיות מפני הפגיעה בחופש השיט על-ידי שימוש לרעה בתקנות בעניני "ביטחון", ולכן נקבע קו איזון האינטרסים באופן ש"הביטחון" נשאר מחוץ לתחום סמכות החקיקה של מדינת החוף.

ה. אוניות זרות במעבר בתום לב נדרשות למלא אחר התקנות הבינלאומיות למניעת התנגשויות בים (המכונות בלשון הימאים: "חוקי הדרך").

מדינת החוף רשאית להתקין חוקים ותקנות בדבר נתיבי שיט ושיטת הפרדת תנועה למטרות בטיחות והסדרת התנועה הימית במימי החופים שלה, וזאת בשים לב להמלצות של ארגונים בינלאומיים מוסמכים באותו נושא ולפרקטיקה הקיימת בעניין זה.

נאסר על מדינת החוף לגבות אגרות, היטלים ותשלומים למיניהם מאוניות שבמעבר במימי החופים עבור עצם המעבר. עם זאת, הותר למדינת החוף לגבות תשלומים מאוניה במעבר עבורה שירותים מיוחדים שינתנו לאותה אוניה, כגון – שירותי ניתוב.

החל שיפוט לגבי אוניות המעבר

הן אמנת גינבה מ-1958 בדבר מימי החופים והאיזור הסמוך והן אמנת 1982, מטילות הגבלה על סמכותה הפלילית והאזרחית של מדינת החוף לגבי אוניה הנמצאת במעבר במימי החופים ולגבי אנשיה.

לגבי סמכות השיפוט הפלילי, נקבע כי היא לא תופעל לגבי אוניה בעת מעברה פרט למקרים הבאים:

א. אם תוצאות הפשע מתפשטות אל מדינות החוף (כגון – הברחה מאוניה לחוף).

ב. אם הפשע הוא בעל אופי כזה שיש בו כדי להשבית את שלום המדינה, או את הסדר התקין של מימי החופים (כגון – הפרעה לשיט, ניהול תעמולה עויינת או פשע חמור שבוצע באוניה).

ג. אם קברניט האוניה או הנציג הדיפלומטי או הקונסולרי של מדינת הדגל שלה, בקשו את עזרת הרשויות של מדינת החוף.

ד. אם יש צורך בהפעלת סמכות כדי למנוע סחר בלתי חוקי בסמים נרקוטיים או בחומר פסיכוטריפי.

נקבע, כי ההגבלות דלעיל לא יפגעו בזכותה של מדינת החוף לנקוט פעולות שהותרו לפי חוקיה לצורך מאסר או חקירה של אדם הנמצא באוניה העוברת במימי החופים, לאחר ששהתה במים הפנימיים. כמו כן, נקבע כי מדינת החוף לא תנקוט אמצעים נגד אוניה זרה במימי החופים שלה, לשם מאסרו של אדם או לשם ניהול חקירה בקשר לכל פשע אשר בוצע לפני שהאוניה נכנסה למימי החופים, אם אותה אוניה אך עוברת במימי החופים מבלי להיכנס למים הפנימיים. באשר לסמכות המדינה לגבי אוניה זרה במים הפנימיים – סמכות זו כמעט שאינה מוגבלת.

לגבי סמכות השיפוט האזרחי, יש להבחין בין הליך אזרחי כלפי אדם באוניה, לעומת הליך כלפי האוניה עצמה. ביחס לסמכות השיפוט כלפי אדם באוניה נקבע, כי בשום מקרה אין לעצור או להטות מנתיבה אוניה העוברת בתום לב במימי החופין לשם הפעלת סמכות אזרחית כלפי אדם הנמצא בה (הכוונה בעיקר לגביית חוב אזרחי). אשר להליך אזרחי הנוגע לאוניה עצמה, נקבע כי מדינת החוף לא תנקוט הליך הוצאה לפועל נגד האוניה ולא תעצור אותה, אלא בהקשר לחובות או להתחייבויות שהאוניה נטלה על עצמה או נתחייבה בהם תוך כדי מעברה דרך מימי מדינת החוף או לצורך מעבר זה. עם זאת נקבע שהגבלת הסמכות האזרחית של מדינת החוף כלפי אוניה זרה (להבדיל מאדם המצוי בה) לא תחול לגבי אוניה במעבר דרך מימי החופים אחרים שעזבה את המים הפנימיים.

אוניות מלחמה נהנות מחסינות בינלאומית, וההוראות בדבר סמכות השיפוט הפלילית והאזרחית של מדינת החוף אינן חלות עליהן. אם אונית מלחמה במעבר דרך מימי החופים, אינה מקיימת את דיני מדינת החוף המתחייבים למעבר, ומתעלמת מדרישה של מדינת החוף לקיימם, רשאית מדינת החוף לדרוש מאונית המלחמה לעזוב מיד את תחומה.

מדינת הדגל של אונית המלחמה נושאת באחריות בינלאומית לכל נזק שנגרם למדינת החוף כתוצאה מאי קיום על-ידי המלחמה של דיני מדינת החוף הנוגעים למעבר או אי קיום הוראות אמנת 1982, או כל הוראה אחרת של המשפט הבינלאומי.

ממש חתכו אותה באמצע

במספנות ישראל מגדילים אוניות

מאת אריה קיזל

מספנות ישראל שוב בכותרות. המצב הכלכלי פוגע בכלום. הגרעון, לפי העיתונים, מגיע שם ל-22 מיליון דולר. הממשלה רוצה קיצוצים, העובדים מציעים ייעול, רק לא פיטורים. ממש כמו בעמוד 15 – "אנחנו לא 'אתא'".

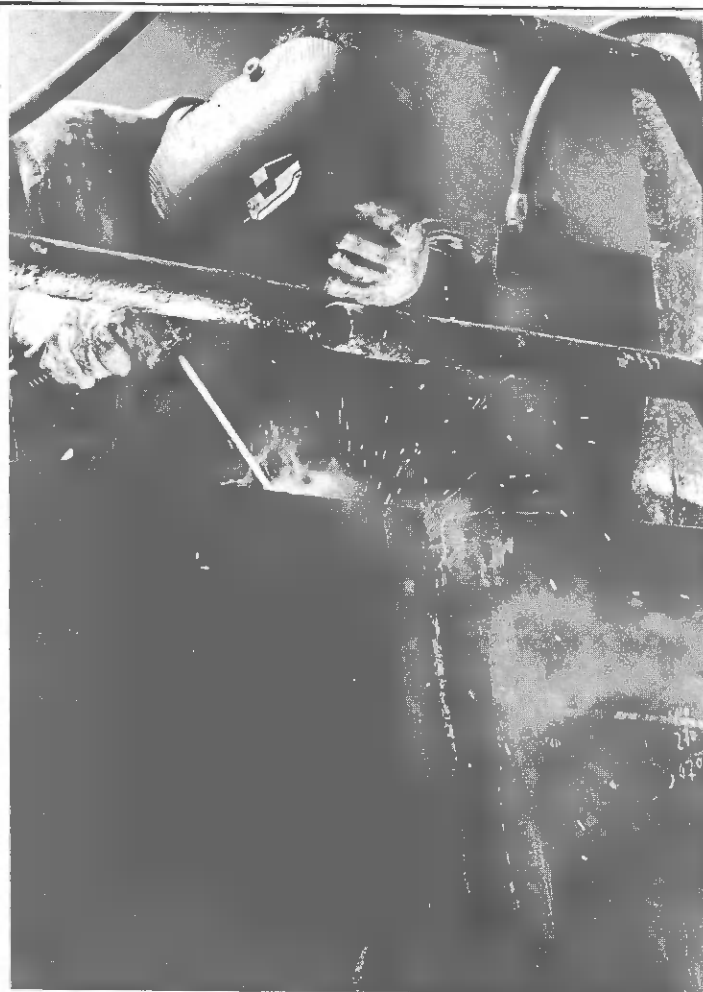
בינתיים, עד שיחליטו מה עושים – יש עבודה. את התעסוקה הפעם, למרבה האירוניה – סיפקה "צים". דווקא בעידן של שפל ספנותי החליטה חברת "צים" להגדיל את כושר הנשיאה של שלוש אוניות מכולה: "סיגל", "רקפת" ו"ורד". אוניות אלה מופעלות במסגרת שירותי צפון-אירופה. ואכן, בחודש אוקטובר '84 נחתם החוזה בין "צים" למספנות.

"סיגל", "רקפת" ו"ורד" נולדו בארץ. הן נולדו במספנות ישראל. המעמס של כל אחת מהן הוא 8,600 טון. הן מסוגלות לשאת (לפני ההגדלה) 248 מכולות מתחת לסיפון ו-156 מכולות מעל הסיפון. המדובר במכולות של 20 רגל. הן מפליגות במהירות של 15 קשר.

בחברת "צים" אומרים כי תוכנית זו היא צעד ראשון להקטנת העלות של תא-מכולה באוניה וליעול קווי המכולות לצפון-אירופה. בענין זה, אמר כבר בעבר יו"ר מועצת המנהלים של החברה, חיים שטסל, כי "המשבר הנמשך בענף הספנות מחייב אותנו לקיצוץ ההוצאות והורדת העלויות ליחידת הובלה על-מנת שנוכל לעמוד בתחרות". ואכן, מנהל האגף הטכני ב"צים", יוסף (יוסקה) אלון אומר כי "עלות מקום מכולה באוניה חדשה הוא 25,000 דולר, בעוד שבהגדלת האוניות שלנו הוא פחות מ-10,000 דולר וזהו חיסכון משמעותי".

המשא והמתן החל באמצע שנת '84 והסתיים ב-23 בספטמבר '84. גורמים שונים טוענים היום כי על חברת "צים" הופעלו לח"צים" במהלך המו"מ, כדי שתבצע את העבודה בארץ. למרות חוסר ההתלהבות של החברה, ניצלה "צים" את השפל ששרר אותה תקופה במספנות ישראל, כדי להוריד מחירים.

במספנות ישראל עובדים לפי תיכנון ולוח-זמנים קפדני כדי לעמוד בתנאי החוזה. הם קיבלו מ"צים" את "סיגל", "רקפת" ו"ורד" והבטיחו להחזיר אותן גדולות יותר תוך מספר חודשים. כיצד: חיתוך, בניית קטעים נוספים, התאמתם, ריתוכם ולמים. המשמעות: יכולת לשאת עוד 45 מכולות מתחת הסיפון ו-42 מכולות מעל הסיפון. היתה זו המשימה הראשונה בתחום בניית-אוניות

המספנות יכולות להתפאר בעבודת החיתוך וההריקה

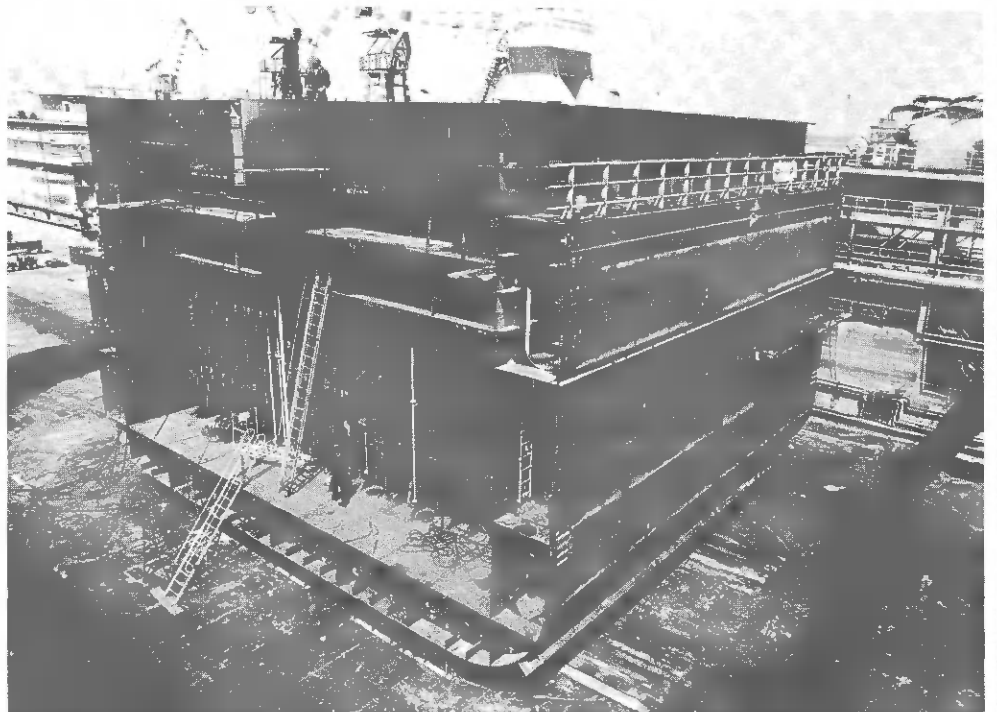
בי"צים" היה מי שאמר כי החברה "קפצה על שתי החתונות". מצד אחד, דחו לחי"צים" והורידו מחירים, ומנגד הגדילו את כושר הנשיאה של האוניות בתקופה של שפל, בתקווה לגאות, ובעלות נמוכה.

במספנות ישראל לא מתלהבים מנקודת המבט של "צים". מנהל אגף התפעול, אלי"מ (מיל) יוסי פז אומר כי "בשל העובדה שגורמים ישראלים לא פונים ראשית למספנות בארץ, העבודה פה לא רצופה. היום, יש לנו 3 אוניות של "צים", זאת לאחר 4 חודשים שלא היתה פה אוניה אחת. "צים", כמוכן, לא מתחשבת בדברים האלה והיא מגיעה לכאן מתי שמתחשק לה. אולם העובדות הללו גורמות לכך שהעבודה שלנו לא יציבה. כלומר – חלק מהזמן אנו מחפשים עבודה מתחת לקרקע וחלק מהזמן אנו עמוסים. מצב זה אינו בריא כמוכף". כאן מעלה יוסי פז את הטענות שמעלים תמיד גורמי המספנה. "אין בארץ חוק שיחייב גורמים ישראלים לבצע עבודה בארץ, ובנוסף, המספנות אינן מסובסדות על-ידי הממשלה ולכן מחיריהן גבוהים ביחס למספנות אחרות בעולם, אשר זוכות לסיבסוד ממשלתי".

"ההגדלה", אומר מנהל האגף הטכני בי"צים, "תוסיף לאוניות אפשרות לשאת עוד 45 מכולות מתחת לסיפון ו-42 מכולות מעל הסיפון. ניצלנו את העובדה שהגדלנו את האוניה בכדי להוסיף נטל ולחזק את היציבות – ובעצם נוכל עתה, בשל שיפור היציבות, לשאת בכל אוניה 560 מכולות. למרות ההגדלה, לא יהיה הבדל משמעותי במהירות והיא תרד רק ב-0.2 קשר. כושר התימרון והשייט ישמרו. כך שבעצם על-ידי תוספת משמעותית של מכולות, קיבלנו אוניה משופרת בעלות נמוכה לכל מכולה נוספת".

עבודת התיכנון הראשונית נעשתה בי"צים. את שאר העבודה עשו המספנות, שנדרשו לבצע את עבודת החיתוך, בניית החלק החדש, והרכבתו לתוך האוניה. את התיכנון המפורט של ההגדלה עשה אגף ההנדסה של מספנות ישראל. את בירת הדרך העניקה חברת הביטוח "לוידיס". המספנות התחייבו לספק את הקטע הראשון בתוך 4 חודשים ולבצע הארכה של כל אוניה בכ-5 שבועות.

לאחר תקופה ממושכת של התעסקות בקטנות, היתה זו המשימה הראשונה בתחום בניית אוניות, שהמספנה מבצעת. במספנות מציינים בסיפוק את התגייסות העובדים לעבודה. האנשים הבינו כנראה שכולם צופים בהם. אם טענו בהפגנות שהם כל-כך טובים – שיראו. ובמספנות אומרים שהראו. "צים" עמדה וצפתה בעבודה כשהסטופר בידה. הנסיון לימד גם אותה. בי"צים" מציינים הפעם את העמידה של המספנות בלוח הזמנים. יוסקה אלון

בי"צים" אומרים כי תוכנית זו היא צעד ראשון להקטנת העלות של תאי מכולה באוניה

אומר כי "עבודת החיתוך נעשתה לשביעות רצוננו המלאה. המספנות יכולות להתפאר בעבודת החיתוך וההרכבה. יש להניח שהעבודה על האוניות האחרות תהיה אף מהירה יותר". היום כולם מרוי"צים", אולם עוד בטרם החל הפרויקט, פיקפקה "צים" ביכולתן של מספנות ישראל לעמוד בלוח הזמנים. היה מי שאמר כי המספנות לא עמדו בלוח הזמנים בבניית אוניות לפני כ-8 שנים. כזכור, אז סיימו המספנות את העבודה באיחור רב. במספנות נערכו לעבודה כמבצע צבאי לכל דבר. גורמי המספנה שקלו את העלויות, התשומות והתפוקות, והחליטו להכניס חידוש. "הוחלט", אומר

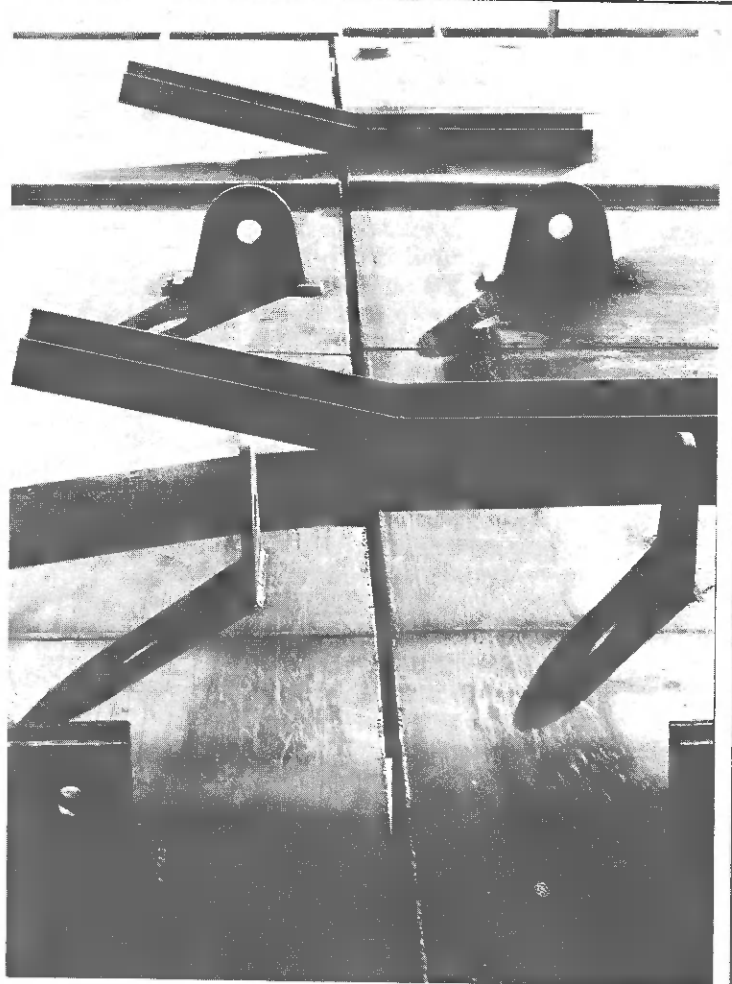
מנהל התפעול במספנות, יוסי פז, "לבנות את הקטע הנוסף בתוך בית המלאכה ולהובילו בשלמותו על-גבי עגלות ואז להשיקו דרך המבדוק. זאת בניגוד לנעשה בעבר בו בנינו את האוניות במדרון". בכך השיגו המספנות יתרון. הם עובדים תחת גג, לא מושפעים ממוזג האוויר ולא מושפעים משעות העבודה, ובמיוחד משעות החשיכה. כמו כן, בתוך בתי המלאכה ישנם מנופים, ישנה תאורה ובכלל – תנאי עבודה שגורמים, בהכרח, לירידה בהשקעה. משקלו של כל קטע נוסף הוא 370 טון פלדה. אורכו 16.5 מטר רוחבו 19 מטר וגובהו 12 מטר. "גוף בגודל כזה", טוען יוסי פז, "טרם הובל בארץ, על גבי עגלות. בדיעבד, התברר שצדקנו בהערכה שלנו ואכן עמדנו בלוח הזמנים".

האוניה הראשונה ורד, הגיעה למספנות ב-3 במאי. צוות "המנתחים" של המספנה החל לעסוק בהכנות לניתוח. "הבעיה העיקרית בנושא חיתוך האר-ניה", אומר יוסי פז, "הוא נושא התאמת החלפים והרכבתם כך שהאוניה תהא בסופו של התהליך שלמה וישרה. השתמשנו במיכשור מדידה מדויק, כדי לסמן כל קטע ואיזור שצריך לחתוך. העמדנו מתקן, חצי אוטומטי, לחיתוך בלהבה, אשר באמצעותו ביצענו את המלאכה".

עבודת החיתוך חייבת להיות מדויקת. המלאכה מורכבת מפרטים רבים וקטנים שמשתלבים אחד בשני. לצורך כך, הוכנה במספנה תוכנית עבודה מפורטת שכללה את כל הפריסה לימים ולשעות. התוכנית שמה דגש מיוחד ליימי עבודה קריטיים ו"שעות קריטיות". הכל, כפי שנאמר, כדי לא לפספס את לוח הזמנים. במשך כל הפרויקט, עורכים במספנה ישיבה יומית מיוחדת שעוקבת אחריו. העבודה מתבצעת במשמרות "מסביב לשעון".

אחת הבעיות בהן נתקלו אנשי המספנה היתה של הספנת חלקי האוניה שיש להם ציפה שונה. "היינו צריכים לודא", אומר יוסי פז, "שהירכתיים לא יוזזו ממקומם על-ידי הכבדה של נטל קבוע. נדרשנו גם ליצב את החרטום והקטע החדש כדי שיהיו מאוזנים, אולם לא שקועים מידי, על מנת לתת להם אפשרות מרווח ביניהם ובין התמיכות שלהם, כדי שאפשר יהיה להתאימם בדיוק במצב ציפה".

בשלב הבא קורבו הקטעים באמצעות מתקני מתיחה, עד שהגיעו למצב של התאמה מוחלטת. תחת עיניהם הפקוחות של אנשי חברת "לוידיס", החלה העבודה המפרכת של ריתוך הקטע החדש לקטעים הוותיקים. העבודה בתוך המכלים מתבצעת בתנאים קשים. היא כוללת חיבור מחדש של כל הצנרת למיניה, מערכות החשמל וכמובן לסיום – צביעה ומסירה. גם התאוששות של אוניה "מנותחת" כזאת היא מהירה. אין זמן למשחקים ו"ימי מחלה". גם

השתמשנו במיכשור מדידה מדויק, כדי לסמן כל קטע ואיזור שצריך לחתוך

כך זה נראה מלמעלה. בין שני החלקים אפשר בינתיים לדוג דגים.

כך איבדה האוניה כ-35 ימי תיפעול. לאחר השחרור מ"בית החולים", תרד כל אוניה לניסויים, שיבדקו את כל הפרמטרים שלה, ואת השתלבות האבר החדש בתוכה. ב"צים", כבר יודעים עתה שהכל יעבוד "פיקס" וצופים שלאחר ניסויי הים תכנס כל אוניה לנמל, ישר לעבודה. כמו שאומרים ב"צים: "התחרות גוברת ויש לעמוד בה".

במספנות ישראל יביטו במשוחררות בסיפוק. שם מציינים כי "לא היו בעבודה הפרעות חריגות". את כל השאר – תוכנה כבר "ורד", "סיגל" ו"רקפת".

ב"צים" שמעתי כבר שמדברים השבוע על הגדלות נוספות של אוניות, אולם לא בארץ. במספנות ישראל, שמשתוקקות לעבודה, מחכים להצעות.

צילומים: צביקה רוגר

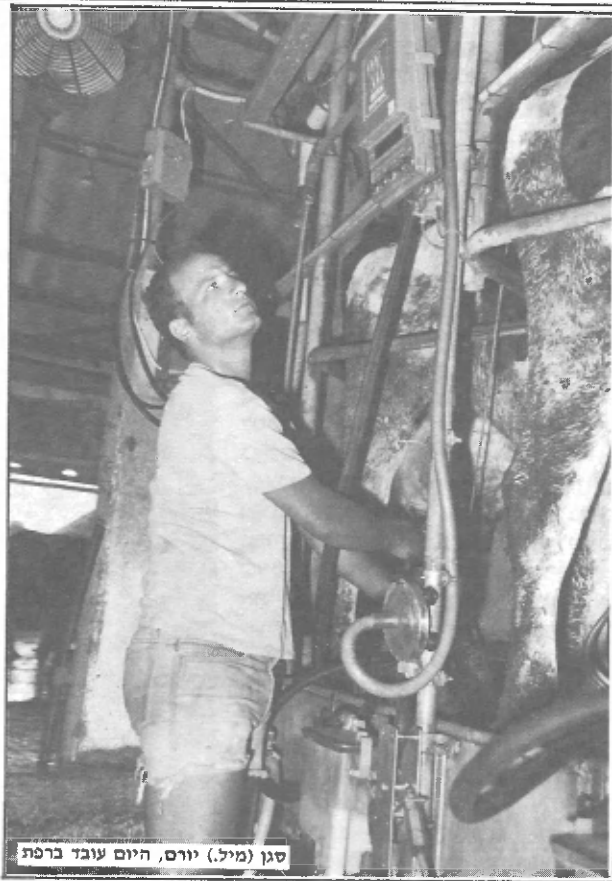
כרמל ניר סגרה את התיכון שלה. תעודת-בגרות ביד. ברפת, היא מלטפת עגלים צעירים, בני חמישה ימים. לא, לא לכולם יש בגרות מלאה. רק חמישה אחוזים מהבוגרים השנה אווזים בתואר התיכוני. כרמל מחייכת. מזכיר הקיבוץ יאמר אחר כך שכרמל לא מדייקת בנתונים. אם יש פה אווירה של קיבוץ ימי, היא חוזרת על השאלה, לא כל-כך. כן, הכיתה שלי למדה ימאות. כולם קיטרו ולמדו. רוצים את ההפלגה ליוון. בתום שמינית, מישהו מתקן ואומר שבקיבוץ אומרים בסוף י"ב, מפליגים ליוון על היאכטה של הקיבוץ. כרמל אומרת שזאת נורמה מקובלת היום, הפלגות לחו"ל.

בדרך לשדות-ים, בנסיעה השניה שלי, אור-עקיבא. אנשים מחשבים מחיר של קוטגי במכולת. בקיסריה אין אצבעות למנות את מספר הבריכות. שדות-ים היא תחנה סופית שלנו. על הפלגה לחו"ל לא שאלתי באור-עקיבא, נורמה מקובלת. כרמל מחייכת. היא אפילו מחייכת כשהיא אומרת "מישהו התקלקל בשדות-ים בדרך". שמשון בובר, מזכיר הקיבוץ, מאבד משלוותו. זה מה שכרמל אומרת? צועק בקול עבה. מה יש, מפטיר מישהו שמצטרף, את האמת לא?

בשנות ה-50 התחילה בשדות-ים התנופה הגדולה. לפני-כן היה רק ים וחול. אז הגיעה לכאן מרים נאמן. ב-41, היא מתיישבת במקום עם חנה סנש. מאז, נדמה, היא חיה בצילה, מעריצה אותה. מרים תאמר שחנה מפורסמת יותר רק מפני שנמצא יומנה. כשהכירה אותה, היתה חנה חברה רגילה, כמו כולם. אולי התבלטה בתפקידים קשים שלקחה על עצמה. אבל ככה — חברה רגילה. מרים נאמן מדברת היום על הפלייגים, על חיים באור מנורות נפט. זה לא כל-כך נורא. שתי משפחות בחדר. ימאות, עבודה בים, יצאו עם סירות להפלגות ארוכות. רצינו לכבוש את הימים (התלהבות), הערבים לימדו אותנו דיג. היינו יחפ-נים. ממש כמו ההיפס. אבל רק לא אהבה חופשית.

שמשון בובר, דור אחר. 30 שנה בשדות-ים. ממש לפני 40 שנה הגיע לכאן לקורס סגני-מפקדי סירות של הפועל. היום, שזוף, כרס. קול בס כבד. אמיתי — ישראלי אמיתי. שמשון בובר זה מהטי-פוסים שצועקים על החובלים הצעירים בשלב הראשון של קורס-חובלים. בחולות של הסדרה הימית, הוא מרעים לעברי: ודאי שצריך את השלב הזה, אתה רוצה שיחזרו הזמנים שלא ידעו לקשור חבל. בקיבוץ, בחדר המזכיר, הוא מתלבט יותר. אני מזכיר לו את דבריה של כרמל. שמדברת על אווירה של "מוכרחים להפליג היום". על "אחרי הצבא, אלוהים גדול. אני עוד לא יודעת. אני חוזרת לכאן לשנה. אחרי-כך נראה, חוץ-לארץ, שנת חופש, תלוי מה יהיה". כרמל מחייכת. בובר לא.

בובר מדבר על "עקרונות התלמידים אוהבים להיות בימייה". הוא לא לוקח קבלנות על שום עידן. שנים היה מדרך בבית הספר. ב-73 העבירו את כיתות ההמשך. העבירו אותם למעגל-מיכאל. מאז, הצעירים והצעירות של שדות-ים נוסעים מידי יום למעגן. שמשון התפטר אז במחאה. היום הוא לא יכול להגיד שבית הספר לא טוב. אבל הוא מסכים שזה הרס משהו. זה לא אותו נוער שקם ב-6 בבוקר ועוזב את הקיבוץ עד שלוש וחצי אחר-צהריים. ברפת יסכים אחרי-כך סגן (מיל.) יורם "אלה חברה שרוצים הכל. זה מתחיל בבית-הספר. יש פה בעיות של כל הנוער. סיגריות

סגן (מיל.) יורם, היום עובד ברפת

מאת אריה קיזל

מה שנשאר זו ההפלגה לחו"ל

בחוף הקיבוץ עד מוצאים את השרופים על הים

כרמל ניר אומרת שיש בעיות חברתיות ושיש שכבה שלא איכפת להם כלום, אבל בינתיים טוב לה

ושתיה". בובר אומר שהמזכירות שלו מנסה להתמודד עם זה וזה קשה.

מדברים על הצבא. בארוחת צהריים בסדרה הימית של קורס חובלים יצעק בובר השזוף "איפה עוד מנה?". כן, הוא אומר בקול רגוע יותר, קצין אחד שלנו (השם לא לציטוט) הוא "כשלוך בחי" נוך". הוא מדבר על מפקד דבור שסיים את שירותו בחיל-הים לאחרונה. רצה חופש, הרבה. בובר ציפה להרבה. התוצאה — אכזבה לשניהם. יורם, ברפת, גם היה מפקד דבור. "היו קצינים, שקיבלו משכורת קבע והסתנוורו. אני נתתי את שלי לקיבוץ וקיבלתי תקציב זעום. אותם קצינים אמרו אחרי הצבא קיבוץ בייבי. אני לא שכרתי דירה, שרתתי בבסיס-חיפה, נשארתי בספינה. באתי הביתה. הקיבוץ חינך אותי לחיות פה".

טוב, שמשון, כמה כאלה כמו יורם יש פה? כאלה שדוחים עד גיל 26 את החופשה, הפרה הקדושה הזאת שלכם. כמה אהה? "נכון, יש מעט", כך בובר. הוא חושב שהצבא זאת בעיה לקיבוצניקים. יש דרישות גבוהות מהבנים שלהם. אחד גיובניק שמתגבב יותר מידי ימים במשק, קוראים לו, שואלים אותו חביבי מה קורה לך? רוצים שיהיו מעורבים. טיס, חובלים, סייירות. הבן הוא שליח. אם משהו מתפקשש, אומרים בחוץ שהוא מ"שדות-ים". כתם לכל החיים, עליו ועל המשק. החברה שלנו היא הרי אלופת מדביקות התוויות. לך תוריד את זה אחריה.

חורין מהרפת, על מה יש להם מטעני מרירות. בצבא הם מקבלים חבילות, עושים להם כביסה, מקבלים חדר, אבל הבנים שלנו רואים עירוניים, עשירים עם חלומות על אוניברסיטה. כל הצבא הם מקטרים. פה זאת חממה. כרמל ניר מסכימה שהכל נוצר בגלל שאין לה

ג'ון אורבוך — סופר ימי

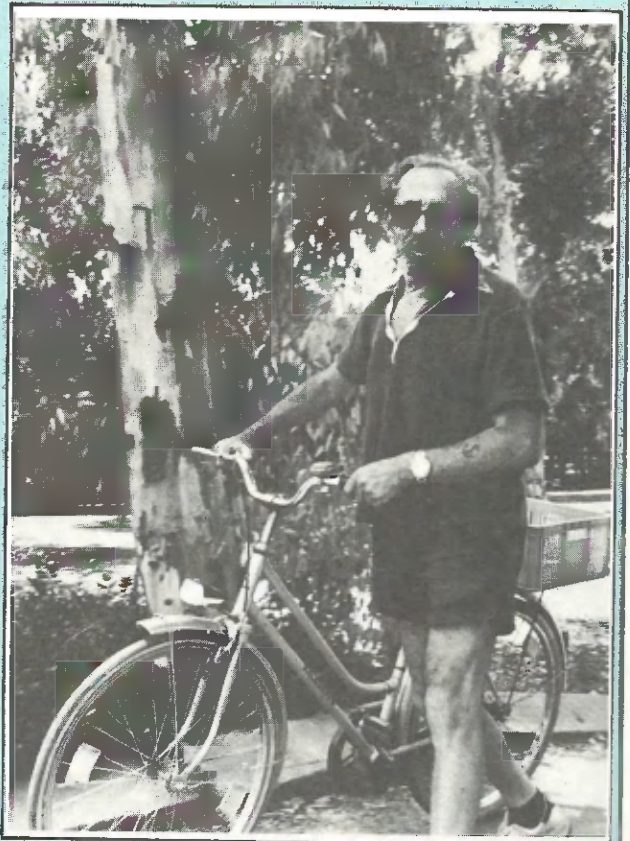
בכניסה לחדר אוכל, היכרות עם הסופר ג'ון אורבוך, איש שדות-ים. צעידה איטית לחדר. אופניים ביד. לשדות-ים הגיע ב-48. עבד על אוניה ישראלית, הוביל מעפילים ממחנות מעפילים בקפריסין. היה מגויס בפל"ם. נטוע חזק בקיבוץ. חזק בים. הכלב הענק מזנק עלינו. נולה צילטון — אשתו הבמאית, שואלת באנגלית: מים קרים?

בהתחלה, זה היה קיבוץ עלוב, קיבלתי אוהל לשבת בו עם אשתי, התחלתי לכתוב בעקבות הפלגה שעשיתי ב-56. הפלגנו 17 יום וכתבתי סיפור שראה אור בבטאון התנועה הקיבוצית.

אורבוך, סופר ימי טהור. כתב על ים כי זה מה שהכיר. לא חלם להיות ימאי, הכל במקרה. במלחמת העולם השנייה ברח מגיטו ורשה, לפני פעולות ההשמדה. רכש תעודות של ימאי מסיק פולני שנפטר. עם הניירות הגיע לנמל דנציג בים הבלטי והתחיל לעבוד בצי הסוחר הגרמני. שנה וחצי כמסיק. משם לשבדיה ופגישה בנמל בדרום-שוודיה עם יוסליה דרור. דרור הריח שאורבוך יהודי. הוא גייס אותו למוסד לעליה ב'. מוקה לימון היה מפקדו. התחנה הבאה — מאסר שנה וחצי בקפריסין. וחזרה לעבודה בהעפלה. אורבוך מדבר בשקט. הוציא עד היום "שני סיפורי מלחמה ושני סיפורי שלום", "הריקשה וסיפורים אחרים", "המדונה השחורה, סיפורים", "רגינה ב'", ועכשיו "העיניים הצהובות של כלבתי".

הוא מדבר על קיבוץ שעבד בתנאים קשים. היו פעם דייגים יהודים שהסתכנו דגו בטורקיה ופחדו מהכלא שם, בעזה, באל-עריש. כהמשך ישיר עבד בחברת הספנות של הקיבוץ המאוחד, עד מכונאי ראשי. היום הוא טוען ששדות-ים הוא כבר לא קיבוץ ימי. נשארה, למרות הכל, מסורת אצל הנוער לספורט הימי. פה לכל 2-3 נערים יש ספינה, לא לדבר על גלשנים. הוא לא יודע בדיוק, אבל חושב שרבים דווקא לא מתגייסים לחיל-הים. למה? בתנועה הקיבוצית, אומר, יש "ראש קטן". החברים הצעירים רוצים להסתדר טוב. הוא לא יודע מה באחוזים, אבל פעם היו מתגייסים הרבה יותר.

אצלו נשארה השחיה, כל בוקר ב-6 בבוקר, עם נולה והכלב. הבימוי שלה הולך טוב איתו. עכשיו הוא מסיים רומן חדש. החליף מתורגמן. ג'ון אורבוך, איש לא מהיום

ולחבריה בסיס להשוואה. כולם, היא אומרת, סופרים את הימים ליציאה לחו"ל. יש עצלנות, היא טוענת, שיעמום. לא לומדים פה משהו מיוחד. מעשנים, מקשקשים, שובע, נותנים לך הכל ואין בשביל מה לעבוד. מרים נאמן נשמעת כמו מפלנטה אחרת. היא

מצאו פיתרון. הבן חוזר לקיבוץ, נותן שנה. מקבל דיור עוד קודם לכן. ואחר כך מקבלים 4 חודשי חופש, ר-3,000 דולר. או לחילופין לוקחים שר שנה חופש, עובדים, מרוויחים וטסים לחו"ל. במעין-צבי מאשרים שלוש שנים כאלה, בשדות-ים יש כאלה המקנאים. זה משגע את יורם בן

מרים נאמן מהתקופה של חנה סנש

מדברת על תקופה שבשדותיים היתה תעשיית רשתות מפותחת. הוציאו סרדינים, היו מוזנחים ומלוכלכים. לא, היא לא אהבה את זה. אז מה, היא אומרת במבטא ייקה כבד, זה בגלל שאני בת של פרופסור מפרנקפורט, ואני מופנמת יותר, אז מה, זה מה שמייחד אותי, אבל מאפשר לי לחיות פה, בקיבוץ. מרים נאמן טוענת שחנה סנש לא היתה נשארת היום בשדותיים. היא היתה מתלבטת מאוד. היא היתה גדולה כמו טבנקין, הופכת סופרת. היום, מרים נאמן, חיה את סנש עם הארכיון הגדול ביותר בעולם. היא מדברת על נוער שמתופל היום, על חוסר אתגרים. על הכל, כביכול, מוכן.

מרים נאמן, מהדור האחר, טוענת שזוכרים פה מה זה הפלייז. הרגשנו על בשרינו את חיפוש הנשק. היו רוקדים כאן עד אור הבוקר עם דן בן-אמוץ, שייקה אופיר. יוחאי בן-נון הסתובב כאן. יגאל אלון, יצחק שדה. יורם מהרפת, אומר שהפלייז לא הגיע אליו. לא זוכר מתי למדתי על זה בבית-הספר. אהה, כן ההורים של חברים שלו היו בפלייז. אבל, למרות הכל, הוא קשור ליס, בלי זה הוא לא יכול, כמו שגם בלי אשתו הצרפתייה הוא לא יכול.

שמשון בובר מתקשה להשיב על הכל בבת אחת. אנו חותכים אותו עם התלבטויות קיבוציות על טלוויזיה במעגל סגור, על החלטה כלכלית כזו או אחרת. בובר אומר שמצפים מהצעירים שיתרמו מיד. בנות אצה להן הדרך, ואז אתה מוצא אחת שלא מצאה את עצמה, ויש כאלה שבאים בשם האלוהות. היום כבר לא בטוחים שמקומם של הנולדים כאן להיות אוטומטית חברים, אחרי הצבא. בובר מתרעם על המתנדבים. הם גרמו נזק בתפיסה של הנוער בנושא ה"כינו וביניה".

שמשון מטורף על היס. מילואים נלהבים עם חובלים. מקצוען של ממש. היה קשה בחייל בתח-

פלנטה אחרת. הרבה גלשנים. צעירים שזופים. זה מראה צעיר ואפילו אם כרמל ניר החייכנית אומרת שיש שם בעיות חברתיות, ושיש רובד דומם שלא אכפת לו מה קורה, היא שזופה ואוהבת את היס. נכון, אז זה לא הדור של מרים נאמן. בעצם גם נאמן לא אהבה את זה כל-כך, אז

שמשון בובר - המזכיר - זוכר את ימיו בחייל היס

היא באה הנה בגלל אידיאליים, אז כרמל החייכית נית כאן בגלל היס, בגלל שטוב לה. עכשיו, אחר-כך, אלוהים גדול. נראה מה יגיד החבר החיפאי. מחייכת.

רות האחרונה של "ההולנדי המעופף". הוא מדבר בגאווה על היאכטה של הקיבוץ, על ענף ספורט השיט, על המרכז הימי בשדותיים, על חברים רבי-חובלים שהביאו מעפילים, על קצינים מהק"ר בן-ביחידות חיל-הים.

זה בכלל דבר שאי אפשר לנתק אותם ממנו. כשאתה יורד שם לחוף, משקיף לארובות המגעית, לות, העירוניות כל-כך של חדרה, ציויליזציה, זאת

רוצים הוכחות, תזכרו במכביה ה-12. יש מתקנים, יש מאמנים, יש מזג-אוויר מצוין ולא צריך תקציב מנופח – ובכל זאת, מרבית הנוער בארץ מעדיף כדורגל, כדורסל או טניס. לא שחייה. מצב השחינים הישראליים עגום למדי. מצבן של השחיניות עגום עוד יותר. יאללה חבר'ה לבריכה – נשארו עוד שלוש שנים לסיאול מאת שחר לנדאו

השחייה הישראלית אף פעם לא היתה משהו שאפשר לכתוב עליו הביתה. אם תציג לחמישה אנשי ספורט את השאלה מי השחיין הישראלי הטוב ביותר בכל הזמנים תקבל, יש להניח, חמש תשובות שונות. בכל אחת מהן תהיה מהולה איזושהי נימה של התנצלות. אין, פשוט אין לנו שחיינים גדולים. הענף הזה היה בעייתי, עודנו בעייתי, וכפי שהייתה המכביה ה-12 ימשיך להיות בעייתי.

הרקורד של השחייה הישראלית צנוע למדי. למעשה הוא מסתכם במדליות זהב פה ושם באליפות אסיה – תוצרת דן ברנר, גרשון שפע או איבונה טוביס. קשה היה לצאת מהכלים מהמדליות האלה. ממש כמו שאף אחד לא קפץ לבריכה בכיכר מלכי ישראל אחרי מדליות הזהב של אייל.

בדבר האמיתי – האולימפיאדה – מצבנו היה עגום למדי. אף לא שחיין אחד הגיע לגמר. למעשה ההישג הטוב ביותר של שחיין ישראלי באולימפיאדה נקבע

על ידי אחד אברהם מלמד שקבע את הזמן התשיעי בטיבו במכסיקו 68.

באולימפיאדת לוס-אנג'לס 84, היו ראשי איגוד השחייה חותמים בשתי ידיים על הישגו של מלמד. שם קראו לכוכב שלנו יורם כוכבי שהצליח להעפיל לגמר ב-100 מעורב אישי וסיים שם במקום האחרון ובסך-הכל במקום ה-16. הדר רובינשטיין ואייל שטינגמן נשרו במקדמות כל המישחקים בהם השתתפו.

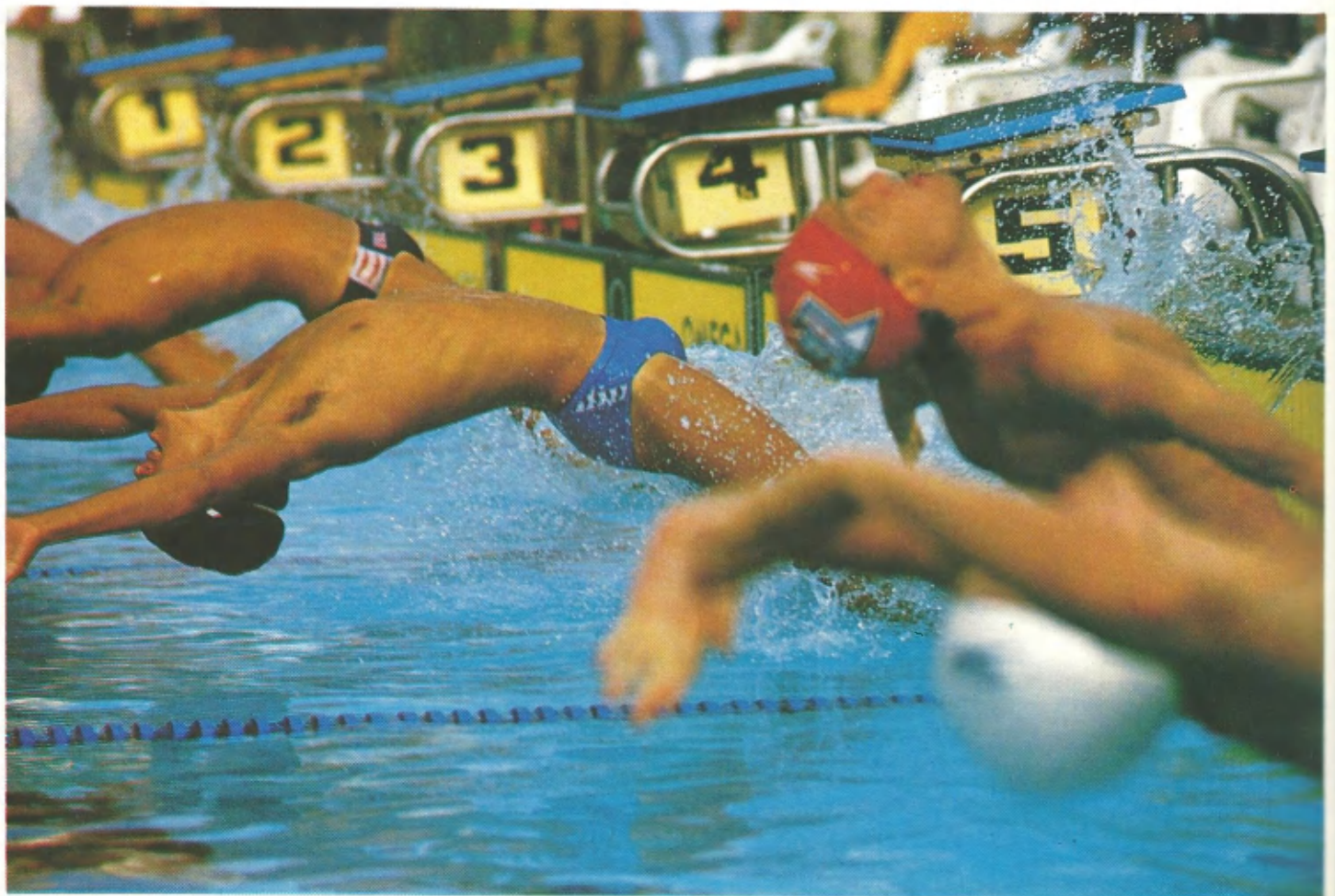
המסקנה: המצב לא רק שאינו משתפר הוא אפילו מורע. השחייה שלנו טובעת.

קשה להסביר את התופעה הזאת. פה אי אפשר לשלוף את התירוץ על המתקנים הגרועים והתקציבים הבלתי מספקים. יש, ברוך-השם, כמה בריכות לגמרי לא רעות בארץ, וגם הסכומים שמורשקעים בענף הם לגמרי לא מבוטלים. את הדר רובינשטיין, למשל, שלחו להתאמן בארצות-הברית, מה יצא לנו מזה כבר קראתם. גם בתחום המאמנים המצב סביר. דוד סיבור, יוסף טלקי, נוח

רם וד"ר ברוך צייש אינם קוטלי קנים. יש לנו מזג אוויר נוח לשחייה, יש בריכה בכל קיבוץ או מושב ובכל זאת – לא צומח לנו אפילו שחיין אחד לרפואה שיעלה לגמר האולימפי. למה? לא יודע. אחד ההסברים הפופולריים מדבר על העניין הקלוש שמגלים ילדי ישראל בשחייה. אתם מכירים איזה ילד שרוצה להיות אלוף אולימפי בשחייה? בודדים. הרוב יעדיפו כדורגל, כדורסל או טניס. אפשר להבין אותם.

הציאנס היחיד של השחייה הישראלית היא הופעתו של כוכב חדש, גדול, מישהו מהסדר גודל של מיכאל גרוס המערב-גרמני. גם השחייה המערב-גרמנית היתה כושלת למדי עד להופעתו של הסופר-סטאר הזה שהוא היום השחיין המוביל בעולם. הדיווחים מגרמניה מספרים על נהירה המונית של הדור הצעיר לבריכות השחייה מאז הופעתו של גרוס. הגרמנים כבר מסודרים. אבל הסיכוי שיצוץ לנו לפתע מין גרוס כזה שואף לאפס. רמת השחינים הישראליים במכביה ה-12 הבהירה זאת

השחייה הישראלית טובעת

היטב.

מה שראינו שם במשך חמישה ימי תחרויות היה עצוב, פשוט עצוב. נתחיל עם הגברים. פשוט, מה שאפשר לומר על השחייה הנשית שלנו מתמצה במספר משפ"טים קצרים ובלתי מחמיאים. הגב"ר יום עוד הראו משהו. לא הרבה, אבל משהו.

לאחר פרישתם של הוותיקים: אמיר גניאל וניר שמיר ודעיכתו של יורם כוכבי, השם הלוהט ביותר כיום בשחייה הישראלית הוא אייל שטיגמן, קיבוצניק בן 22 מרמת השופט. שחיין החזה הבכיר שלנו. שטיגמן בילה תקופת השתלמות ארוכה בארצות-הברית, באוניברסיטת לאס-וגאס. מסתבר שחוץ מלהמר הוא עשה שם עוד כמה דברים. עובדה, הוא השחיין הישראלי היחיד שניצב על הדוכן מספר אחד בבריכת האוניברסיטה. והוא עשה זאת פעמיים – ב-100 ו-200 מטר חזה.

בכל מה שקשור לזמנים המצב קצת פחות מעודד. ב-200 מטר קבע שטיגמן תוצאה ירודה למדי של 2:25.20 דקות. בשתי שניות פחות טוב משיאו הלאומי. אם זה הספיק לו כדי לקחת את הזהב מסתבר שהדבר נובע יותר מחולשת המתחרים מאשר מיכולת יוצאת דופן של שטיגמן. שחיין ארצות-הברית, השליטים הבלתי מעורערים בבריכת המכביה, הסתפקו במישחה זה במדלית הארד, מה שמוכיח שוב שלשטיגמן לא היו יריבים רציניים.

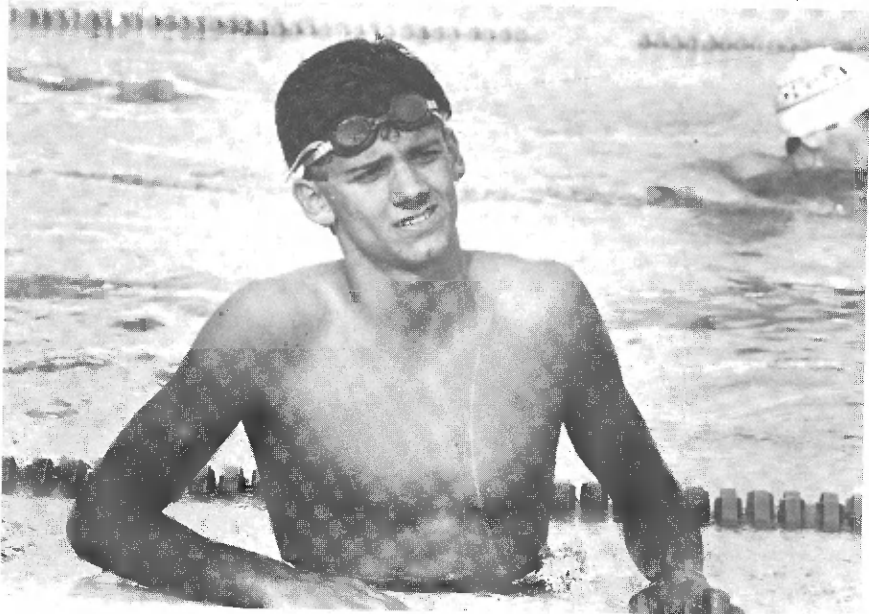
במישחה למאה מטר חזה השיג אייל חוף ממדלית הזהב, גם שיא ישראלי חדש – 1:05.62 ד' – שיפור של מאית השנייה לשיאו הקודם. אפשר בהחלט לומר שהמישחה הזה הציל את הכבוד הישראלי במכביה. אבל כשמסתכלים על שיאו העולמי של סטיב לופקוויסט – 1:01.65 ד', אפשר בהחלט להבין שמאית שנייה פה או מאית שנייה שם הם לא משמעותיים.

עושה רושם שגם שטיגמן עצמו מבין את המצב. "אין שום סיבה לחגוג" – הוא הצהיר אחרי זכייתו בזהב. שטיגמן קטף את הזהב ואת התהילה, אבל את השיאים שבר דווקא הגביסט שלנו – טל משקיף. משקיף הביא שיאי ישראל חדשים גם ב-100 וגם ב-200 מטר גב. שני השיאים הלאומיים היחידים דים נברכה. אגב, בכל המכביה כולה נשבר שיא ישראלי נוסף אחד בלבד – בקרב עשרה. מה שמב-היר שללא משקיף היו מארגני המכביה נאלצים להסתגר כמה חודשים בבית מחמת הבושה. הבעייה של טל היתה שהיריבים

ששחו מולו היו ברמה גבוהה יותר. השיא ב-100 העניק לו רק מדלית ארד. השיא ב-200 אפילו לא זה. מקום רביעי בלבד. לזכותו של משקיף בן ה-18 ייאמר שהוא מודע למצבו. "שיא ישראלי זה נחמד מאוד" – הוא אומר – "אבל כשאני מסתכל על הרמה העולמית נעשה לי רע". וזה די מובן בהתחשב בעובדה ששיאו

שניות משיאו האישי ב-400 מטר, אבל מכאן ועד טיפוח תקוות הדרך ארוכה מאד. בשלב זה גם נעלמו של גניאל גדולות על פורת. כך שמיכאל גרוס לא צריך להיות מודאג. שגב העניק לעם ישראל מדלית כסף ב-200 מטר חופשי, וארד ב-400 חופשי. כמו כן היה לו הכבוד להיות שותף לשתי מדליות

הצטיין גם בחוש עיתוי מוצלח כאשר ביום השני של תחרויות השחייה היה השחיין הלא אמריקאי היחיד שניצב על דוכן המנצחים. זה הספיק לו כדי לתפוס כותרות שמנות בכל העיתונים. ליפשיץ לא הצליח למחוק את יורם כוכבי מרשימת השיאים אבל בהחלט היה קרוב. עד כדי שלוש

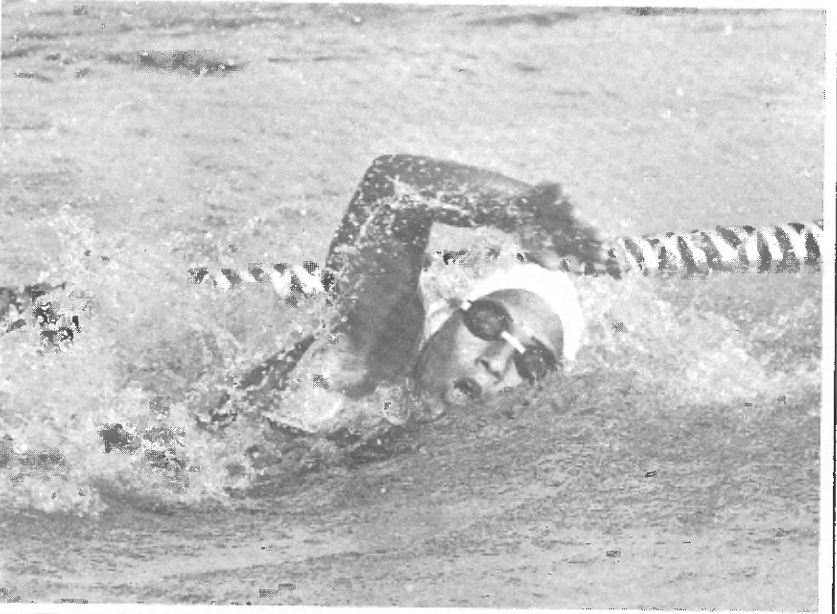

טל משקיף – בלעדיו היו מארגני המכביה נאלצים להשאר בבית מרוב בושה.

הטרי של משקיף במאה מטר גב עומד על 1:01.45 ד'. בעולם, שחיין גב שלא יורד מהדקה עדיף שלא ייכנס בכלל למים. השיא העולמי של ריק קארי מארה"ב הוא 55.19 ש'. מאלמוניות גמורה זינק לכות

כסף במישחי השליחים 100x4 ו-200x4 חופשי. מאזן לא רע ובהחלט לא צפוי עבור בן ה-17 מדפנה. אבל אמיר גניאל יכול לישון בשקט. מעמדם של השיאים שלו ב-200 ו-400 חופשי יציב

מאיות ב-200 מעורב אישי. כוכבי, שסיים באותו מישחה במקום השמיני, יודע שהיעלמותו מטבלת השיאים קרובה מאד. אחרי מדלית הכסף ביום כל אמריקאי, זקף יוחאי את קומתו

הדר רובינשטיין – גם האימוני נים בלוס-אנג'לס לא עזרו

רות שגב פורת. עד למכביה ה-12 הכירו אותו רק בקיבוץ דפנה. אחריה כבר הגדירו אותו "התקווה הגדולה של השחייה הישראלית". פורת, שנכנס לנעליו של אמיר גניאל ב-200 ו-400 חופשי, אמנם הפתיע וגם קיזז לא פחות מארבע

כתמיד. אי אפשר לבוא ביותר מדי טענות גם ליוחאי ליפשיץ, איש המעורבים שלנו. הוא לקח שתי מדליות כסף ב-200 ו-400 מעורב אישי, והיה שותף למדלית כסף נוספת ב-200x4 חופשי. יוחאי

והכריז: "אני בכושר טוב. אדפוק את האמריקאים גם ב-400 חתירה". בסדר, אין לי שום דבר נגד קצת שחצנות. אבל רצוי שיהיה איזה ביסוס עובדתי. הרעיון של ליפשיץ היה לשחות באיזו במוקדמות, לא להתאמץ,

טבלת שיאי נשים

המישחה	שיא עולמי	שיא ישראלי
100 חופשי	54.79 ש' ברברה קראוזה (מז' גרמניה)	1:00.76 ד' הדר רובינשטיין
200 חופשי	1:57.76 ד' כריסטיין אוטו (מז' גרמניה)	2:09.62 ד' הדר רובינשטיין
400 חופשי	4:06.28 ד' טרייסי וויקהאם (אוסטרליה)	4:28.33 ד' הדר רובינשטיין
800 חופשי	8:24.62 ד' טרייסי וויקהאם (אוסטרליה)	9:03.17 ד' הדר רובינשטיין
100 גב	1:00.86 ד' ריקה רייניש (מז' גרמניה)	1:09.28 ד' ליאור בירקו
200 גב	2:09.91 ד' קורנליה זירץ' (מז' גרמניה)	2:28.36 ד' ליאור בירקו
100 חזה	1:08.29 ד' סילביה גראש (מז' גרמניה)	1:17.20 ד' נוגה ויזל
200 חזה	2:28.36 ד' לינה קצוויטיטה (ברז"מ)	2:46.76 ד' נוגה ויזל
100 פרפר	57.93 ש' מרי מאהר (ארה"ב)	1:04.83 ד' הדר רובינשטיין
200 פרפר	2:05.96 ד' מרי מאהר (ארה"ב)	2:19.55 ד' הדר רובינשטיין
200 מעורב אישי	2:11.73 ד' אוטה גוויינגר (מז' גרמניה)	2:22.87 ד' ליאור בירקו
400 מעורב אישי	4:36.10 ד' פטרה שניידר (מז' גרמניה)	5:08.33 ד' הדר קליימן
100x4 מעורב	4:05.79 ד' מזרח גרמניה	4:39.12 ד' נבחרת ישראל
100x4 חופשי	3:42.41 ד' מזרח גרמניה	4:08.65 ד' נבחרת ישראל

אייל שטיגמן היה היחיד שניצב על זוכן מספר אחד בבריכת האוניברסיטה

טבלת שיאי גברים

המישחה	שיא עולמי	שיא ישראלי
100 חופשי	48.95 ש' ביונטי (ארה"ב)	52.49 ש' ניר שמיר
200 חופשי	1:47.44 ד' מיכאל גרוס (מערב גרמניה)	1:54.28 ד' אמיר גניאל
400 חופשי	3:47.80 ד' מיכאל גרוס (מערב גרמניה)	3:59.29 ד' אמיר גניאל
800 חופשי	7:52.33 ד' ויקטור סלניקוב (ברז"מ)	7:52.33 ד' ויקטור סלניקוב (ברז"מ)
1500 חופשי	14:54.76 ד' ויקטור סלניקוב (ברז"מ)	15:49.62 ד' אמיר גניאל
100 גב	55.19 ש' ריק קארי (ארה"ב)	1:01.45 ד' טל משקיף
200 גב	1:58.14 ד' איגור פוליאנסקי (ברז"מ)	2:13.08 ד' טל משקיף
100 חזה	1:01.65 ד' סטיב לופקוויט (ארה"ב)	1:05.62 ד' אייל שטיגמן
200 חזה	2:13.34 ד' ויקטור דיוויס (קנדה)	2:23.73 ד' אייל שטיגמן
100 פרפר	53.08 ש' מיכאל גרוס (מערב גרמניה)	57.28 ש' נב שגל
200 פרפר	1:56.56 ד' מיכאל גרוס (מערב גרמניה)	2:03.58 ד' ירון אילתי
200 מעורב אישי	2:01.42 ד' אלכס באומן (קנדה)	2:09.17 ד' יורם כוכבי
400 מעורב אישי	4:17.41 ד' אלכס באומן (קנדה)	4:33.38 ד' יורם כוכבי
100x4 מעורב	3:39.30 ד' ארה"ב	3:55.43 ד' נבחרת ישראל
100x4 חופשי	3:17.08 ד' ארה"ב	3:32.56 ד' נבחרת ישראל
200x4 חופשי	7:15.69 ד' ארה"ב	

בהישג המרשים ביותר של השחיין נים הישראליים בבריכת המכביה — 100x4 מעורב. שנל בפרפר, שטיגמן בחזה, משקיף בגב וזוהר וייס בחתירה שיפרו את השיא הישראלי בארבע שניות תמימות ולקחו את מדליית הכסף תוך פייט צמוד עם הרביעייה האמריקאית. זה היה המישחה שחתם את תחרויות המכביה ה-12 ושיפר במשהו את האווירה הכללית. בסך הכל לקחו הגברים שלנו 11 מדליות — 2 זהב, 6 כסף ו-3 ארד. מתוך 90 המדליות שחולקו בבריכת המכביה זה אולי לא הרבה, אבל יחסית להישגי הנשים זה ממש אוצר. מבחינת הבנות שלנו לא חולקו במכביה הזאת מדליות. אפילו לא איזה מדליית ארד באחד ממישחי השליחות, בהם יכולות היו האמריקאיות להציב רק רביעייה אחת. הכשול הנשי בבריכת המכביה הוא מוחץ ומוחלט. כל ניסיון לתרץ את הנפילה הזאת הוא בגדר משימה בלתי

אפשרית. נכון, השחינית מספר 1 שלנו, הדר קליימן, פצועה. היא עשתה ניסיון אמיץ לשחות, אפילו עלתה לגמר ב-400 מעורב אישי, מה שלא הצליחו לעשות רוב חברותיה הבריאות, אבל לא יותר. לקראת מישחה הגמר כבר לא היתה הדר מסוגלת לדרוך על הרגל, ויומיים לאחר-מכן נזקקה לניתוח ברצועת רגלה. הדר

אף אחד לא יכול להציל את השחיה הישראלית

אורח הכבוד בבריכת המכביה ה-12 והמשקיף מטעם איגוד השחיה הבינלאומי, היה הארס באייר. נשיא איגוד השחיה המערב-גרמני, האיש שמאחורי תופעת הטבע העונה לשם מיכאל גרוס. שאלתו את אדון באייר אם הוא יכול להסביר לי מה בדיוק הבעיה של השחיה הישראלית. באייר: "מכניסים אצלכם את הצעירים מוקדם מדי למתח של תחרויות בינלאומיות. אחר-כך כבר אין במה לפתות אותם. חוץ מזה, עובדים אצלכם יותר מדי על כוח, פחות מדי על טכניקה. אצל גרוס הטכניקה זה הצד החזק. בזכותה הוא מוביל בבריכת העולמית. אצלכם, חוץ אולי מאייל שטיגמן, לאף אחד אין טכניקה משביעת רצון". ראית מישחו שמסוגל להציל את השחיה הישראלית מטביעה מוחלטת! באייר: "לא, אף אחד". ואם הוא אומר, אז מי אנחנו שנתוכם.

קליימן לא שחתה, אבל זה לא יכול להצדיק את הרמה הירודה של אלה שכן. היתה לנו עוד תקווה נשית אחת. הדר רובינשטיין. כן, זאת מלוס-אנג'לס. מרכיבה כמעט לבדה את טבלת שיאי ישראל. גם היא איכזבה. מה שקרה במים היה בושה. למשל המישחה ל-400 חופשי. הדר בקושי עלתה לגמר. בסוף הצליחה איכשהו להתברג במסלול השמיני. משם היא צפה לה לאיטה לעבר קו הגמר. היא סיימה במקום האחרון בהפרש של בריכה מכל היתר. מה קרה, הדר? — נשאלה רובינשטיין בסיוס. "לצערי חליתי לפני שבוע" — היתה התשובה. יתר השחיניות שלנו — ליאורה ארזי, רותם פרת, איריס גלוסקי — נוס ויפעת שור — עשו כמיטב יכולתן, מה שהספיק להן לכל היותר למקום הרביעי וגם זה במשחי השליחות, שבדי"כ נרשמו אליהן ארבע נבחרות. מסתבר שבבריכה, המין היפה שלנו הוא גם המין החדש.

פסטיבל הבירה באילת הפך כבר למסורת. יוצאים באוטובוס בחצות מתל-אביב, זוגות ובודדים ונוסעים להשתלב ולהש-תלב עם בירה, מוזיקה והרבה שמש. צלם המערכת יהונתן כרמי לקח רגילה, ירד דרומה והביא את סיפור החגיגה בשחור-לבן ובצבעים

חגיגה שכזאת

יוצאים לדרך. אין ספק שהלילה נידנודי האוטובוס מרדימים. כמה בנות מתיישבות ליד מנחם הנהג. מתכננות בצוותא את השבוע הקרוב. אי אפשר שלא להפריע לנהג במהלך נסיעה ארוכה שכזאת.

04.45. עוצרים לחנייה אחרונה ביוטבתה. מעט יורדים, הרוב ישנים בתנחות שונות. בעוד פחות משעה מגיעים לאילת.

חניון אגד באילת. תחנה סופית. כמה צעירים זריזים עטים על האוטובוס: "דירה, דירה", חדר צימרן (לאלה מבין הנוסעים הדוב-

עכשיו קצת אחרי חצות, בתחנה המרכזית בתל-אביב מצטופפים מאות צעירים. הרבה חיילים. שעת הלילה המאוחרת לא מרתיעה אף אחד. הכיוון של כולם – פסטיבל הבירה באילת. היום יצאו רק 20 אוטובוסים. אתמול יצאו 28! כל אחד תופס לעצמו פוזה. יש כאלה שרוצים להתחיל את הבילוי כבר בנסיעה. יש גם מי שמתכנן את מקום הישיבה כך שייצא ליד איזו תיירת בלונדינית. למה לא להתארגן מעכשיו?

מאת יהונתן כרמי

זוכרים עוד חומס בקופסא? 6 על קופסא אחת

כולם ירדו לאילת במקום לחכות למשיח

קצת מיזוג בסופרמרקט או בדואר. כולם מחכים לערב. הבטיחו הופי עות אמנים ותצוגת אופנה. בני תיים, אלה שנשארו בחוף הופכים צד ומנסים לתפוס עוד קצת צבע. תצוגת האופנה, משחקי בירה וכמה הופעות חלשות סוגרות את היום. זה היה רק לחמס את הגרונוט לקראת מחר. החברה הולכים לישון מוקדם. הרוב מתכנן נים על ירידה לטאבה, שם פסטיבל הבירה עליו יותר – דורי ברזאב, "קולות שלובים" ועוד.

בבוקר האוטובוסים לטאבה מלאים. עברה שמועה שעדיין לא גמרו לחסום את הכניסות לחוף, אולי אפשר יהיה להיכנס בלי לשלם כרטיס. 10,000 שקל לא הולכים ברגל. ובכן – אכזבה. אנשי חברת האבטחה כבר התפזרו בשטח. נכון, מחיר הכרטיס אמנם ירד ל-5,000 שקל, והוא כולל בירה ומופעים בשני הערבים, אבל למרות זאת מנסים רבים להתפלח. המאבטחים הגברתניים רודפים אחר הצעירים. את הצעירות שמננות לעורר את רחמיהם הם דווקא מכניסים בלי כרטיס. ככה זה.

כשהגעתי, על החוף כבר היו פזורים מאות צעירים שבאו מכל

רים (גרמנית). הכל בתנאים נוחים, במחיר לא יקר במיוחד, ואם מתארגנים בקבוצה זה יוצא משהו כמו 3000 – 4000 שקל ליום לאדם (בבית החייל עולה לינה 3500 שקל). נראה שלמקרים הצעירים לא תצא עדנה מהפסטיבל הנוכחי. מי רוצה לישון בחדר או אפילו בדירה מרוהטת כשכל האקשן בחוף?

כל הדרכים מובילות לים והחברה נוהרים. בבוקר בשעה 10.00 מתעוררים על החול החם. הטמפרטורה בחוף מגיעה כבר ל-35 מעלות. עדיין נעים. בעוד כמה שעות יהיה פחות נעים. עושים סיבוב על החוף, מנסים חלק מהענין לא? "הן באות לכאן רק בשביל זה", אומר אלי, חייל בן 20 מצפון הארץ. הבנות לא מנסות להכחיש. "באים לכאן בשביל לתפוס ראש, בלי מחוייבות ובלי החבר הקבוע", מסבירה ברצינות אביבה, בת 18 מתל-אביב. באה לאילת לפסטיבל הבירה, החבר החייל חושב שנסעה עם חברות... ב-12.00 בצהריים הטמפרטורה בצל כבר 40 מעלות. מעט הסככות הפזורות על החוף, לא יצילו את המוני הרובצים. במקרה כזה אפשר לעלות לעיר, אולי לתפוס

עד שהגיעו, כולם התעוררו

מה הם מוצאים אצלו?

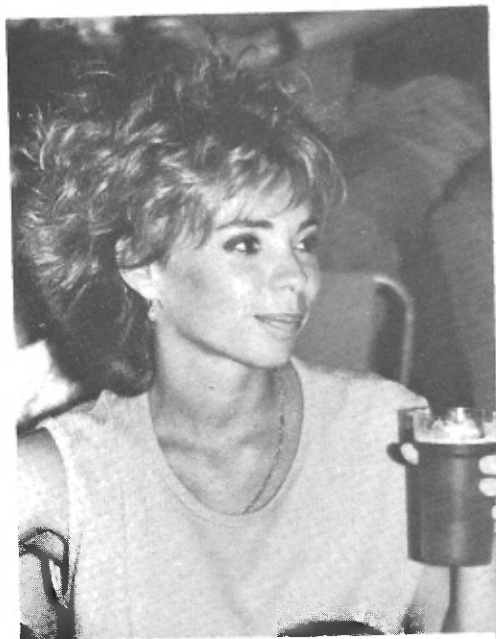
עזרה למען צמאי הבירה באילת

מתפרנסים. שילוב של ביזנס ופליג'ר

שתים שלא נטשו את ההופעה בשביל החיזורים

שרון ליפשיץ. אח של נעמה, הכתבת שלנו, כותב לה את המילים.

באיחור של שעה וחצי, אבל כל הכעס נשכח כשמתחילות ההופעות. אלפי הצעירים נסחפים עם המור זיקה ועם השירים. הבירה נשפכת כמים ולא רק לגרונות, רצים למים, נשטפים וחוזרים לעוד שיר ומנת בירה. אלה שמתלהבים יותר מדי נור-קים החוצה על ידי המשטרה, "לנוח", כהגדרת השוטרים. גם להם, מסכנים, קשה לשמור על איפוק אבל מה – התפקיד. מאחוריהם נשאר איזור החיזורים. זוגות זוגות כמו בתיבת-נוח יושבים, שוכבים, מחפשים חוויה ללילה. לא צריך לראות ולא צריך להכיר. מחר כשתזרח השמש (וזה קורה פה די מוקדם) ישכחו הכל ויעלו צפונה.

רחבי הארץ. עדיין מתחת לסככות. החום פה הוא באמת נורא וליד "הגזלן" יש גיטרה ויש גם מצב רוח. באוהלים המעטים יחסית, הנראים פה ושם, יושבים בדרך כלל הזקנים יותר. באו לנוח קצת מהעיר, לתפוס צבע ולראות אנשים צעירים. לחבריה יש בעיית מזומן-נים ויש גם בעיית אוכל. לא מומלץ להסתובב בשטח עם כריך, פו תגלה לפתע עד כמה רבים חבריך הטובים. מאותה סיבה לא כדאי להסתובב עם קופסאות שימורים. המורעבים הרוצים לשמור על כבודם מחפשים עבודה. חלק עוזרים לפרק ולהעמיס את הציוד למופע ואחדים מסתובבים בשטח ומציעים תכשיטים מלאכת-יד. מיליונים לא עושים מזה... הלילה יורד. לובשים משהו על הגוף. לא יותר מידי. קצת קריר. הערב בטאבה זה לא בדיוק 40 מעלות בצל. הפסטיבל הגדול מתחיל. כמובל

אלון אולארצ'יק שר על גלים גלים

תמונה חמה מהאיזור של אחרי ההופעה

דובי גל לא מתחרה בשתיית בירה

**רבי יהודה הלוי כתב
באחד משיריו: "ליבי
במזרח ואנוכי במערב".
במקרה שלנו היינו צרי-
כים לתקן זאת לצפון
ודרום – ישראל וחצי
האי סיני.
למי שנגמרו הדולרים
במזרונים ולא רוצה
להדחק עם כל עם ישראל**

פ עם זה היה הרבה יותר פשוט. אם היית בדאון, אם רצית לברוח, אם סתם רצית לני-
קות את הראש ולנשום אוויר אחר – הפתרון היה מיידי. היית זורק את התרמיל
ושק השינה לבגאז' במקרה הטוב, או על הגב במקרה הפחות טוב, ויורד. נואיבה,
דהב ושארם תמיד חיכו לך. ותמיד גילית אותם מחדש.

היום זה כבר סיפור. מתה הספונטניות. רוצה לרדת לסיני? אין בעיות, חביבי, אבל רצוי
שתתכנן את זה שבועיים-שלושה מראש. מחכות לך בדרך כמה צרות לא קטנות עד שתזכה
להשתרע על החול של דהב.

זה מתחיל עם אישור יציאה מהארץ. יש? שגוען. עכשיו בדוק אם הדרכון בתוקף, אם יש לך
מלאי מספיק של ירוקים – מהשקלים כבר מזמן שכחו שם – ואם אתה מהתפרנים אז אתה
יכול כבר לעלות על האוטובוס לאילת. אם לרדת עם מכונית חשקה נפשך מחכה לך תחנה נוספת
– ממוסי.

אתה מתייצב בסוף התור העצום המשתרך בעצלתיים במשרדי ממסי בבית הדר בת"א, כשאתה
מצוייד ברשיון הרכב של מכוניתך. כדי להיכנס איתה לסיני עליך להצטייד בתרגום מאושר של
רשיון הרכב. כשאתה מגיע סוף סוף לראש התור, התרגום הוא עניין של דקות וגם התשלום

החלק הישראלי עובר מהו

**בחופים הצפופים של
אילת, נשארו חופי
הרחצה של סיני. יותר
הכנות, יותר בירוקרטיה,
אבל בהחלט אפשרי. מה
שרואים שם זה כבר דבר
אחר.
שחר לנדאו מציע לאוהבי
שארם שמביניכם, לא
להדרים עד כדי-כך ולה-
סתפק בטיול עד דהב**

שחר לנדאו

סמלי הרכב, אגב, חייב להיות רכב נוסעים "פרטי". לרכב מסחרי אין המצרים מאשרים כניסה
לשטח סיני.

אישור יציאה יש? דרכון בתוקף יש? כסף יש? תרגום רשיון הרכב יש? בסדר, אפשר לצאת
לדרך. ההמלצה שלי היא לצאת בשתיים-שלוש לפנות בוקר. תלוי מאיפה יוצאים. הנהיגה בלילה
היא הרבה יותר נעימה, הדרך פתוחה ואתה מגיע לירידות סדום עם דמדומי בוקר. בדרך אתה
עוצר במזנון יוטבתה, טורף שלושה-ארבעה "יוטי" בחברת הכנופייה התורנית שעשתה את אותה
דרך לעבר אותו יעד, ובשבע בבוקר מתייצבים כולכם במעבר הגבול בטאבה.
החלק הישראלי עובר מהר. בדיקת דרכונים קצרה, כמה שאלות שיגרתיות ולידיך נדחפת תווית
יציאה ורודה. הכרטיס שלך לגן העדן של סיני.

אבל לא כל כך מהר, חבר. זה עוד לא נגמר. בעצם, זה רק מתחיל. שער הברזל נפתח, ואנחנו
מוצאים את עצמנו על אדמה מצרית. שורת צריפים ירוקים מהווים את תחנת הגבול. אני מחנה
את האלפא מול הצריף הראשון, ומתבקש על-ידי הפקיד האדיב למלא את פרטי האישיים. אני
ממלא, ונשלח למשרד הבא. ביקורת דרכונים. משם למשרד הבא – החלפת כסף. אחר-כך מכס,
בדיקת הרשיון המתורגם, קבלת לוחיות מספרים לרכב, תשלומים פה, תשלומים שם ועוד כהנה
וכהנה. מילא, אם כל תהליך החיול הזה היה נעשה בסדר הגיוני: מהצריף הראשון לשני, ממנו
לשלישי וכן הלאה. אבל למרבה הצער מקפיצים אותך המצרים האדיבים (אדיבים הם כן, יעילים

סיני 85 – תמונת מצב

קצת פחות), מהצריף הראשון לחמישי, ממנו לפני אחר-כך לשביעי. בטירות קראו לזה טרטורים. באיזהו שלב תפסתי את הפטנט, והייתי מבצע את המסעות מצריף לצריף באמצעות האוטו.

באחד המשרדים רגע של מתח. שירלי מכוונת את המצלמה לעבר הפקיד. אני חושש לרגע איך הוא יגיב. הוא מביט אל המצלמה, מעביר יד מהירה בשיער, חושף חיוך רחב, וקופא בפוזה צילומית עם העט בחצי גובה. שירלי מכוונת את הפוקוס, מתעסקת עם המודי אור. הפקיד לא זז, לא נושם, קפוא עם העט באותה תנוחה בדיוק, דרוך לשמוע את הקליק. האנשים ממשיכים לזרום פנימה. שירלי לוחצת סוף-סוף על הכפתור. הפקיד מודה לה בתנועות נרגשות. מרגיש, כנראה, חשוב.

זהו, גמרנו. התענוג עלה לנו שישה דולר לראש, 35 דולר למכונית. אם אתה בא בלי רכב תשלם רק על גולולתך, אבל תצטרך לקחת בחשבון הוצאות תחבורה מהמסוף בטאבה לתוך סיני. אוטובוסים זה עניין של מזל. יום אסל – יום בסאל. פעם בא – פעם לא בא. תחליף אפשרי: מונית בדואית. מרצדס בדואית. מרצדס עתיקה. כשמתמלא – נוסעים. המחירים סבירים, לדולר יש כאן כוח קנייה מרשים למדי.

שער הברזל נסגר מאחורינו. אנחנו עולים על הכביש. רן מוביל עם הרנו, אני מאחוריו. שלט מפנה אותנו לאי הפרעונים. פעם קראו לו אי האלמוגים. היום נמחקו כל הכתובות בעברית, שונו השמות. מנסים למחוק כל זכר לישראלים, לשכוח 14 שנה של שלטון אחר. אי האלמוגים. הדבר הראשון שמכה בנו הוא השקט. לא נראית נפש חיה. עד לפני ארבע שנים אי אפשר היה לראות כאן את החול, בעונה זו של השנה. היום ריק. ריק לגמרי. חוף מאיזה ציור תמהוני שהתמקם באוהל על החוף ומנציח את אי האלמוגים מכל הזוויות האפשריות.

המסעדה פועלת. גם שירות הסירות לאי האלמוגים. ארבעה דולר כרטיס. קליינטים אין. בתוך המסעדה יושבים המלצרים ומשחקים שש-בש. אם היו מבטלים את מס המעבר בגבול בסך שישה הדולרים, היה בעל העסק, מגדי, הרבה יותר חייכני. בתנאים הנוכחיים מעדיפים הישראלים לאכול אצל הרפים – שאולי או נלסון. לאף אחד לא בא לתרום שישה דולר לקופת האוצר המצרי רק בשביל ל אכול ארוחת ערב רומנטית אל מול אי האלמוגים.

חוזרים למכוניות. רן מגלה צמיג עם פוטנציאל לפנציר וממהר להחליפו. בכלל, הפחד הכי גדול של כלנו הוא שהמכונית תחליט פתאום להיתקע דווקא כאן. גם רמת הנהגים המצריים לא מעוררת בנו תקוות. הרבה מכוניות אין כאן. תאוונות, לעומת זאת, יש בשפע. נדמה לי שאם היו עושים חישוב של מספר התאוונות ביחס למספר כלי הרכב היתה סיני זוכה במקום הראשון בעולם. אנחנו לוקחים את זה בחשבון בנהיגה המרוכזת לעבר נואיבה.

סליחה. השם עכשיו הוא נואיבה סיטי. למצרים, עושה רושם, יש יומרות. הם השקיעו עד היום כרבע מיליארד דולר בפיתוח סיני. הם מתכוונים במלוא הרצינות להפריח את המדבר. השינוי הדרמטי ביותר בנואיבה, ובעצם בסיני כולה, הוא הנמל החדש שנבנה במקום, ומיועד להעביר עולי רגל למכה. בנמל יש מזח לשתי ספינות, שנבנה תוך 120 יום. שיא מצרי חדש. הסעודים כבר הודיעו שהם רוצים להרחיב אותו.

כפר הנופש, של מה שהיה פעם נביעות, פועל. ישראלים לא תמצא שם גם אם תחפש היטב. במקומם מגיעים למקום מצרים בני המעמד הבינוני פלוס מקהיר ואלכסנדריה. העסקים לא היו מעוררים גם את קנאתו של החנווני שלי. הריקנות של אי האלמוגים נמשכת גם כאן. החוף כמעט שומם. שניים שלושה ישראלים באו לצלול. יש מועדון צלילה פתוח, ויסדרו לך גם בן-זוג אם תתעקש.

אנחנו יורדים לסיור בחוף. המים נקיים, החול בוהק. הקסם הישן של נואיבה עדיין קיים, אבל האווירה נעלמה. פעם זה היה מקום מיפגש לצעירים מכל העולם. מיפלט מהלחצים ומהמתחים. נווה מדבר של שמש, ים, מוסיקה ואהבה. היום מתרוצצות פה מצריות עבות בשר בחלוקי מרקס אנד ספנסר, ושומעים אום-כולתום מטרנזיסטורים ענקיים בבתי הקפה. שארנו בנואיבה בדיוק רבע שעה. חבל לקלקל זכרונות נעימים. עדיף לזכור את המקום הזה כמו שהוא היה עד לפני ארבע שנים ולהתעלם ממהותו העכשווית. בואו ננסה את דהב. דהב היתה תמיד הפייבוריטית שלי. הפינה הפראית באמת של סיני. דרך עפר מתפתלת בין

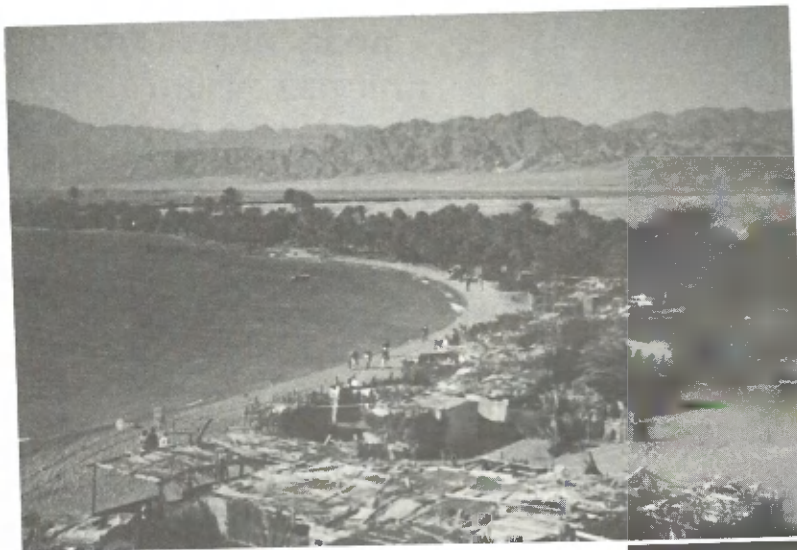
הדקלים, חושות בדואיות, מפרץ מרהיב עין, מקום עם אווירה של היזקקות, של לשכוח. לא משנה באיזה מצב הייתי מגיע לדהב. שבוע שם תמיד היה מעמיד אותי על הרגליים.

"דהב סיטי" – מקדם את פנינו השלט. מסתבר שגם לגבי המקום הזה יש למצרים תכניות מרחיקות לכת. במבט ראשון אני לא מבחין בשינוי. הרחבה שלפני החוף "המסודר", הכניסה לכפר הנופש מימין, מועדון הצלילה משמאל, הקיוסק במרכז. הכל כרגיל. אנחנו מצטיינים בכמה בקבוקי מים מינרליים (יש גם ברזים – אבל עדיף להכין צוואה לפני ששותים אותם), ופונים לדרך העפר המובילה לעבר חורשת הדקלים.

האבנים מתנפצות לתוך הגחון של האלפא. כל דפיקה מקפיצה לי את הלב לכיוון התחתונים. אני משתדל לנסוע לאט, אבל מצד שני מת כבר לראות איך נראה החוף.

מזל טוב! אנחנו על חוף דהב, על הקטע הדרומי שלו. בשנים האחרונות אסרה המשטרה המצרית לשהות בחלק זה של החוף. את כל הגרופים של דהב ריכזו המצרים בקטע הצפוני. הם גם אסרו על לינה תחת כיפת השמיים ודרשו להביא אוהלים או לשכור חושה בדואית. אולי זאת הסיבה שהמקום ריק לחלוטין, פרט לבלונדינית אחת שמשתזפת בעירום מלא ליד חושה עזובה. אנחנו מתיישבים מתחת לדקלים, מזינים את עינינו בנוף האנושי והטבעי, מקשיבים לשקט, ואז לראשונה אני קולט שלפניו סיני יש גם כמה אספקטים חיוביים. למה אני מתכוון? למשל, לביקור האחרון שלי כאן, בזמן השלטון הישראלי. באותו מקום ממש בו אנחנו יושבים כרגע בשלווה עילאית, היו שרועים בפוזות שונות מאות אנשים. בתקופות מסוימות של השנה, ובדרך-כלל בתקופות היחידות בהן יכולתי לרדת לדהב, הרגשתי כאן כמו בחוף שרתון. אי אפשר היה לתפוס פינה שלווה, אי אפשר היה להתייחד עם הנוף. היית כובש מטר מרובע של חול, ומעביר עליו את תקופת השהות שלך בדהב. לתפוס חושה? זו בכלל היתה משימה בלתי אפשרית. אם לנואיבה היית בא כדי להכיר חברה מכל העולם, הרי דהב, לפחות עבורי, היתה מקום להתבודד בו. למרבה האירוניה, היום, אחרי הפינוי, אפשר לעשות זאת טוב הרבה יותר.

החלטנו להמר על סבלנותם וסובלנותם של המצרים ולהתמקם בדיוק כאן, בתוך החושה הזאת, למרות האיסורים משנים קודמות. החושה ידעה אומנם ימים יפים יותר, אבל בעזרת כמה

דהב מלמעלה – בתקופה של קצת לפני הפינוי

הים הוא אותו ים ועכשיו בדהב יש יותר שקט

שמיכות החזרנו את העטרת ליושנה. ההפרעה הבלתי צפויה לא כל כך מצאה חן בעיני הבלונדינית. לצערנו הרב היא עתה עליה את חולצתה והסתלקה. נשארנו לגמרי לבד על חוף דהב. מעולם לא הייתי כאן כשכל כך מעט אנשים סביבי. השינוי, במקרה זה, היה לטעמי רק לטובה.

אחרי שהתמקמנו ויצאנו לטייל לאורך החוף גילינו שדהב לא כל כך ריקה אחרי הכל. אנחנו היינו אומנם האמיצים היחידים בקטע הדרומי, אבל בחלק הצפוני גילינו כמה מכוניות ישראליות בין הדקלים ופגשנו כמה פנים מוכרות. גם הבדואים עשו עסקים לא רעים בהשכרת החושות שלהם.

היינו בדהב חמישה ימים לפני שהמשכנו דרומה. חמישה ימים מטריפים של שמש, ים ושלווה אמיתית. חמישה ימים של ניקוי ראש יסודי. כשעזבנו אמרתי לעצמי שדהב היא כנראה המקום היחיד בסיני שהנסיגה לא פגעה בו, אלא אפילו שיפרה אותו מבחינות מסוימות. כשהגענו לשארם ראינו את הצד האחר של המטבע.

לאלה שגרו באופירה, לאלה ששירתו בשארם, לכל מי שאהב את המקום הזה, יש לי רק עצה אחת: אל תחזרו. זה רק יכאב לראות מה קרה שם במשך ארבע השנים שחלפו מאז הפינוי. תוך ארבע שנים הפכה שארם-אשייח לשכונה קהירית. וזה אומר טיח מתפרפר, ביוב זורם ברחובות, חנויות ריקות המוכרות רק שימורים מפוקפקים, עזובה והזנחה בכל פינה. הסימן היחיד למה שיצא לנו מכל העסק העצוב הזה ניצב נעול ושומם במרכז העיירה. הכוונה לקונסוליה הישראלית. כן, יש קונסוליה ישראלית בשארם, אבל אין בה קונסול. המקום נעול, שומם ועזוב כמעט כמו כל דבר אחר במקום הזה. חייל מצרי מתנמנם בחוף, מחכה לימים טובים יותר, או לפחות פעילים יותר.

עד כאן שארם. אין טעם להרחיב את הדיבור. לא ראינו גם כל טעם להרחיב את השהות. סובבנו את חרטומי המכוניות, ולדרך. היי צפונה לאילת.

30 שנה לא הולכות ברגל

כשעמד רס"ב חוס בפני פרישה, אחרי 30 שנות שירות בחיל-הים, לא אירגנו לו "שתיה". כששאל את חבריו מבית-ספר הנדסה בבה"ד – מה קורה? אמרו לו: "עכשיו יש בלגן ואין זמן".

אבל כן הזמינו אותו למסיבת פרידה מסגן-אלוף פורש. כשהגיע בערב לבית החייל בחיפה, הוביל אותו מפקד הבה"ד דרך מסדרו נות חשוכים אל מאחורי הקלעים, הכל נראה לחוס מאד מוזר.

בעומדו לבדו על הבמה נדלקו כל האורות בבת-אחת ופרץ מחיאות כפיים הרעיד את האולם. ערב שכזה, חיים שכאלה

מאת: שלמה מן

רס"ב חוס היה צריך הרבה הרבה דמיון כדי לנחש שמסיבת פרידה צנועה מסא"ל א, אליה הוזמן, תהפוך להפתעת חייו. הוא עבר בחייו דברים רבים. 30 שנה בחיל-הים לא הולכות ברגל. זה הרבה הפלגות, סערות, מלחמות ורגעים רוגשים פחות. אבל זה באמת היה השיא. בסך הכל הוא בא להיפרד בהרמת כוסית מסא"ל ולפתע מצא עצמו עומד מול אולם מלא מבני משפחתו, קרוביו וידידיו הרבים, שבאו למסיבת ההפתעה "חיים שכאלה" עליו, על "האיש הקטן" הזה.

ועל מה? מפקד חיל-הים הוא לא היה ואיש גם לא ראה בו מועמד לתפקיד. הוא לא קיבל בחייו עיטור או צליש ובמלחמות בהן השתתף לא מילא תפקיד משמעותי. ההיסטוריה של חיל-הים לא תזכור אותו כאדם ששינה מהלכים או עיצב מדיניות. לכל היותר הוא יירשם ברשימת הוותיקים ששירתו אי פעם בחיל-הים. זה גם לא דבר מרשים במיוחד. מה שכן, הוא זכה לאירוע השמור בדרך-כלל לאותם אלה שעקרו הרים ממקומם וחוללו נפלאות בצבא, בביטחון, בפוליטיקה או באמנות. הוא – רב-סמל בכיר יוסף חוס.

הפעם הוא עמד על הבמה, בוהה בחוסר אמונה בפנים המוכרים המחייכים אליו. הלם ההפתעה ניכר בו במשך רגעים ארוכים לאחר מכן, כאשר ישב לצד מנחה הערב, משה טימור, והפליג על גלי הזכרונות בחיל-הים. מדי פעם הוא קם ממקומו, התקרב לקצה הבמה ("אני מוכרח"), כדי לזהות אנשים אותם לא ראה שנים רבות ואולי כדי להיווכח שוב שהערב הזה אינו חלום. ואותו ערב בהחלט לא היה כזה. הוא תוכנן ונבנה במשך שלושה חודשים ארוכים. ראשיתם בבי"ס הנדסה, שם שירת חוס. חבריו בביה"ס חשבו לארגן לו מסיבת פרידה יוצאת דופן. הם החליטו שמהאיש הזה אין נפרדים בצורה המקובלת. היה זה רס"ר פליקס שלאחר דיון ממושך על אופי המסיבה, קם לבסוף ואמר – "חבריה, בואו נעשה לו חיים שכאלה".

להרים ערב של "חיים שכאלה" אינו דבר של מה בכך. התוכנית מורכבת מפרטים רבים שכל אחד מהם הוא עולם בפני עצמו: תחקיר מקיף על האיש, איתור ידידיו ובתוכם כאלה שלא התראו עמו עשרות שנים, שמירת הסוד מפניו, באיזון אמתלה להביא אותו לאירוע, בניית תוכנית הערב על כל המרכיבים הטכניים

מדי פעם הוא קם ממקומו והתקרב לקצה הבמה – "אני מוכרח"

חשבון הטלפון המנופח שקיבל חוס לביתו לא היה ברור לו

בסימנים והעלימו כל פיסת רמז שיכלה לחשוף את הסוד. כשהאשה למשל, טילפנה למארגני הערב או לידידים, היא דאגה קודם כל לנתק את שני קווי הטלפון האחרים שהיו בבית. כשחוס נמצא בקרבתה, היא הסתירה את נושא השיחה ויצרה רושם כאילו שהיא מדברת עם חברה, כאשר מעבר לקו נמצא ידיד השואל לפרטי הערב, או אחד מן המארגנים. ככל שהתקרב מועד האירוע, חש גם חוס עצמו בדברים מוזרים המתרחשים סביבו. ראשית הוא לא הבין מדוע מתחמקים ממנו חבריו בבה"ד, כאשר שאל אותם למתי הוא צריך לארגן את מסיבת השיחרור שלו. "נדבר עוד שבוע", היו עונים לו, "עכשיו יש בלגן ואין זמן". ... וחוס שכבר סיים מעשית את שירותו ונחשב בבה"ד בחזקת אורח, היה מושך בכתפיו בפליאה. הוא אולי תמה בינו לבין עצמו – מה קרה להם לידידיו הטובים? מה, כבר אי אפשר להיפרד כמו בן-אדם? וזו הרי מסורת מקודשת... גם בבית ציפו לו כמה הפתעות קלות, כמו למשל חשבון טלפון מנופח שקיבל לביתו. "מה קורה פה?" התלונן חוס בפני בני משפחתו, "מה זה? מרכזיה?" פעם, סמוך

והבימתיים, איתור מקום מתאים לעריכת תוכנית מסוג זה, חיפוש אחר מנחה בעל רמה שיסכים להנחות וכן אומנים לחלק הבידורי, שלא לדבר על המשאבים המוקצים לערב בתחומי מזון, רכב ועוד. אנשי ביי"ס הנדסה ובראשם סגן שמעון, נרתמו למשימה הנכבדה הזאת במרץ. במשך שלושת החודשים הם עמדו לא אחת בפני משברים שונים, שאיימו על הצלחת הערב ואולי אף על ביטולו. אבל הזמן עשה את שלו. ככל שהתקרב מועד האירוע, התיישרו הדברים בזה אחר זה. אט-אט הצטייר עברו של האיש, בני משפחתו וידידיו שותפו בסוד, וכאלה שעשו עם חוס כברת דרך ולא התראו עמו פרק זמן ארוך, אותרו אחד אחד. סיפור מיוחד על דרך איתורו של אחד מהם, הוא זה של יוסי ששון, שבזמנו היה חייל בעל עבר פלילי, ששובץ למשחתת אח"י חיפה, בה שירת חוס. במשחתת נטל אותו חוס תחת חסותו ובין השניים נקשרו יחסים מיוחדים. אבל איפה מוצאים את האיש הזה שהקשר עימו נותק ב-1963? פירור המידע היחיד עליו, היה שהוא כנראה תושב שכונת התקווה

ביוגרפיה

רס"ב יוסף חוס נולד ב-1938 בפולין, שם עבר את השואה. ב-1952 עלה ארצה עם הוריו ושני אחיו שהתיישבו בכפר חסידים. ב-1956 התגייס לחיל-הים ועם תחילת שירותו יצא לאנגליה משם חזר עם שתי המשחתות הראשונות של חיל-הים "אילת" ו"יפו". תפקידו במשחתת "אילת" היה מכונאי דוודים במבצע קדש הוא נמנה עם צוות ההשתלטות על ה"איברהים אל אוול" שנשבתה ועליה שירת לאחר שופצה וצורפה לצי הישראלי בשם אח"י "חיפה". על המשחתת שירת מספר שנים ועמה יצא להפלגות בחו"ל. ב-1967 עבר לאח"י "אילת", אולם לא השתתף בהפלגתה האחרונה מול פורט-סעיד, משם לא שבה. בתקופה זו עבר לשרת בחוף, כמפקד בית-מלאכה בבסיס חיפה. מלחמת יום-הכיפורים מצאה אותו בשארם ככולבוויניק, לפי הגדרתו, וב-1975 הגיע לתחנתו האחרונה בחיל-הים – לבה"ד, כרטי"ר ביי"ס הנדסה.

חוס חש בדברים מוזרים. הוא לא הבין מדוע מתחמקים ממנו בבה"ד

למועד האירוע, כשהגיע לבה"ד, חיפש את סגן שמעון. "הוא לא פה", ענו לו. מעניין מה היה חושב אילו ידע שבאותו הרגע מבלה שמעון עם אשתו. אומנם, רק בליבון פרטי הערב, אבל בכל זאת. יום אחד צלצל הטלפון בביתו של חוס. על הקו היה מפקד הבה"ד: "חוס, רציתי להזמין אותך למסיבת הפרידה... חוס כבר נשם לרווחה. סוף סוף. שניה לאחר מכן נמחק החיך שלו: "...זה לכבוד סא"ל א. המש" תחרר... חוס היה קצת המום. הוא לא הבין מדוע, עם כל הכבוד לסא"ל, פוסחים עליו. "ערב הפרידה" לסא"ל הגיע. חוס התפלא מה פתאום אשתו מלבישה אותו במיטב בגדיו ואף היא מתגדרת בצורה קצת מוגזמת, משל והם הולכים לחתונה של הבת, או השד יודע מה. בהגיעו לבה"ד ציפה חוס לראות צי מכוניות ואנשים רבים הבאים להיפרד מן הקצין, אבל

בתל-אביב. באמצעות קשרים עם ידיד בביטוח הלאומי, הוצא דף מחשב שהכיל 220 יוסים שונים. באמצעות מספרי תעודת הזהויה הוערך גילו המשוער של האיש ומתוך הרשימה נשלפו שמונה שמות. כשצילצלו לשם הראשון ושאלו את הקול שמאחורי הקו, אם זה יוסי ששון ששירת פעם בחיל-הים, ענה הלה בצעקה: כן, מה אתם רוצים ממני שם בחיל-הים? – אנחנו עושים "חיים שכאלה" על חוס, רס"ר חוס... אתה זוכר? – זוכר? מה זאת אומרת זוכר? איפה אתם נמצאים? אני בא מיד... תגובה זו רק אפיינה את אופי הקשרים שיצר חוס עם כל ידידיו. גם כאלה שהקשר בינם לבין חוס נותק מזה שנים רבות, לא שכחו אותו וששו על הזדמנות לשוב ולמגשו. ההכנות בביתו של חוס התנהלו אף הן בסודיות גמורה. אשתו ושתי בנותיו דיברו

פרץ מחיאות הכפיים מוטטו אותו כלי

כפיים אדירות מוטטו אותו כליל. כל קרוביו וחבריו ישבו שם ומנגינת חיים שכאלה נוגנה ברקע. ההפתעה היתה מושלמת. פתאום הוא הבין הכל. הוא עמד על הבמה דקות ארוכות עד שמוחו החל קולט את ההלם ומחבר אחד לאחד את שרשרת האירועים האחרונים. אחר-כך התאושש לאיטו מההלם וחזר לעצמו. פיו הפיק מרגליות בקצב הקבוע שלו והוא היה באמת הכוכב האמיתי של התוכנית. ככלות הכל, הערב הזה היה כולו שלו.

סיפורים מהערב

הפלגה למרסיי. חוס ושלוש מרעיו נכנסים למסעדה עממית ומזמינים סטייק. הבשר היה מתקתק וחוס החליט לתהות על קנקנו. תשובת המלצר הממה אותם: דונקי. משראה המלצר את פניהם המשתאות לא התעצל וצייר את ראש הבהמה וכשראה שגם זה לא מסתדר עם הבנתם, נטל יוזמה יפה עמד ונער כמו חמוך...

***

ב-1971, סיפר חוס, עברתי קורס צניחה. כחובב קפה מושבע נדברתי עם בן זוגי שהיה רופא מירושלים, שהוא יקח קפה ואני שקית חלב וכשנגיע בתום הצניחה למטה, נכין לנו משקה. טוב... באמצע הצניחה הרגשתי איך פתאום נעשה לי רטוב באיזור הבטן וחשבתי שקרה לי משהו. צעקתי לו - ד"ר נפצעתי והוא פקד עלי לא לזוז ממקומי כשאגיע לארץ. איך שנחתתי, נשכבתי בלי לנוע והד"ר רץ אלי. פתאום הוא נותן לי סטירות וצועק לי: אדויט מה אתה מלחיץ אותי? זה השקית חלב שלך, היא התפוצצה...

***

פעם ביום גשום ב-1956 מיהר חוס ל מסדר חגיגי ליד המשחתת. הוא דהר על גבי אופנועו כשהוא במדים לבנים ומאחור מחזיק בו חזק ומתפלל אחיו שגם הוא היה בחיל-הים. איך שנכנסו לנמל במהירות ראו את המסדר מרחוק. חוס נכנס לפנייה חדה מדי והאופנוע ברח לו פתאום מבין הידיים והמשיך לעבר המסדר ונעצר רק על השובר עם הגלגל הקדמי מעל המים. חוס ואחיו נמצאו שרועים עם מדיהם הלבנים על כביש הנמל השחור והרטוב. כך השתתף חוס במסדר החגיגי...

***

חיילים בעייתיים היו היביבי שלו. הוא לקח אותם תחת חסותו ועשה מכמה מהם בני-אדם. אבל הוא לא אהב את איומיהם ושנא את התחכמויותיהם. פעם עלה חייל כזה על עץ ואיים להתאבד. חצי בהייד התאסף סביבו וניסה לשכנע אותו לרדת. פתאום בא חוס וצעק לו - אתה רוצה להתאבד? בבקשה, תקפוץ! כולם היו בהלם. פחדו שהחייל יקפוץ. חוס המשיך לעודד אותו לקפוץ והחייל קיפל זנב וירד למטה. חוס לקח אותו לשיחת נשמה שלאחריה חזר החייל למוטב וסיים את הקורס שלו בהצטיינות.

במקרה אחר הוא התרה כמה פעמים בשלושה חניכים שיילכו להסתפר. לאחר שהוראותיו לא מולאו, הוא תפס את החיילים הכניסם למשרדו, נטל מספריים מפח והחל קוצץ לאחד מהם את שערותיו. תוך שניה הם דהרו לספר.

הבה"ד אלו נכנס, היה דווקא שומם ורק חיילים בודדים פסעו פה ושם. שום תכונה של מסיבת פרידה לא נראתה בשטח. בלישכת מפקד בה"ד, הוא מצא את המפקד ואת הסא"ל. ומה הם עושים בערב חגיגי זה? מדברים בנושאי עבודה. "המסיבה תיערך בבית-החייל ותיכף נזוז", הסביר המפקד לחוס המופתע, שהתיישב והאזין לשיחה בנימוס. משהו החל להציק לו. הכל היה מוזר כל כך. באותה עת היה אולם בית-החייל בחיפה כמרוקחה. מאות מוזמנים כבר גדשו את אולם המופע. בני משפחה וידידים רבים מכל קצות ההסטוריה של רס"ב חוס, ישבו והמתינו לאיש. "חיים שכאלה" אמיתי, כמו בטלוויזיה: עם מערכות הגברה ותאורה "כבדות", צוות הסרטה, מנחה בדמותו של משה טימור, להקת המילואים של חיל-הים, מקרנת שיקופיות מחיי האיש וצוות מצומצם המופקד על בימוי הערב בכל פרט ופרט. לאחר דברי הפתיחה על חוס ("פרחה רציני, שחקן שש"ב עם דיפלומה במרסיס, איש קטן עם דינמיות בלתי רגילה ביחס לגובהו"), כבו האורות באולם והקהל המתין בצפייה לכניסתו. בשעה 8 בלישכת מפקד הבה"ד, התרומם לפתע המפקד ואמר - "זזים". לחוס הוא אמר: "אם לא איכפת לך, אסע במכוניתך"... חוס כבר לא ידע מה לחשוב, אבל לא שאל שאלות והשיג בכך את מטרת נסיעתו של המפקד, כפי שתוכננה מראש. הם נסעו במכונית וחוס נוהג כשבמוחו מנקרות אלף ואחת שאלות. כולן עד האחרון שבהן עתידות להתבהר לו במהרה.

בני משפחה וידידים מכל קצוות ההיסטוריה של חוס מילאו את האולם.

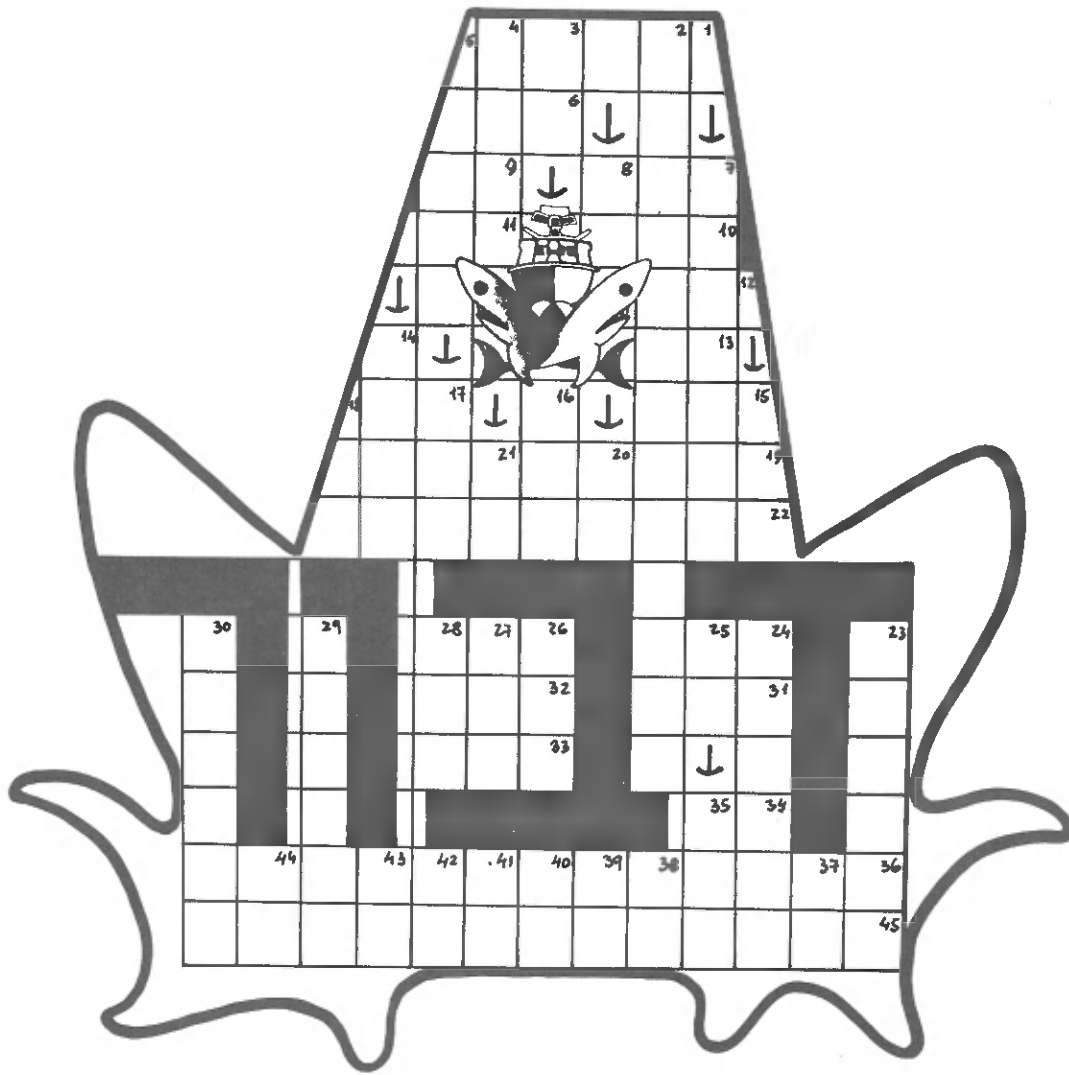

מענין מה היה חושב אילו ידע שבאותו הרגע ממש סגן שמעון נמצא עם אישתו בביתו

הכנות נעשו בסודיות גמורה.

בהגיעם לבית-החייל, הורה המפקד לחוס להיכנס לחנייה שמאחורי האולם. אחר-כך הוא הולך את חוס אל הכניסה האחורית כשמאחור פוסעים אשתו וסא"ל א. דרך מסדרונות חשוכים הוא הוביל אותו אל מאחורי הקלעים, ממש כמו גנבים בלילה. משם קצרה היתה הדרך לבמה. חוס הרגיש פתאום בתוך החושך והשקט כאילו הוא מוקף באנשים רבים, אותם לא ראה. ובעוד הוא עומד מבולבל ונבוך, נדלקו לפתע האורות באולם ופרץ מחיאות

מאוזן

1. תהומות; 6. אוחו בהגה; 7. ממיני העורבים; 9.
- ממציא הטלפון; 10. אל הים בדמות תנין; 11. יין
- שרוף; 12. נהר בבריהימ; 13. מזון המדבר; 15.
- אחד הזמנים; 17. שור, פר; 19. שחקנית וזמרת
- אמריקאית (2); 22. פזיזות, נמהרות (2); 24.
- מנהיג, מדריך ומנהל; 26. מעשה מקלעת; 31. סל;
32. שפת האריג; 33. חיה קלת רגלים; 34. אדון
- הולנדי; 36. חוזה המדינה; 45. שחרור עצמי.

הכתובת למשלוח
מתרונות:
מפקדת חיל-הים, ענף
פרט, מערכת בין גלים

מאונך

2. צבאנו; 3. שהה בלילה; 4. בן דת מוסלמי
- מסעודיה; 5. גילוי דבר חדש; 7. מצביא בריטי על
- שמו טנק; 8. מידת יובש במקרא; 14. זריקה,
- קליעה למרחק; 15. חלק בכלי נשק; 16. נמל עתיק
- בארץ; 17. שיח בר קוצני, נזכר במשל יותם; 18.
- העור העליון בנעל; 20. אוניברסיטה בארה"ב; 21.
- ראשי תבות; 23. עיר בישראל; 24. עיר המכוניות
- בארה"ב; 25. ילד, בר; 26. שירי גחלים לוחשות;
27. מדרגה בסולם; 28. נרתיק לחצים; 29.
- נימוסים (2); 30. מדינה באפריקה; 35. מדמויות
- זייל ורן; 37. מילת זרז; 38. יש אומרים (ר"ת);
39. ישן, נמנם; 40. מין, סוג; 41. ממהר; 42. מילת
- בקשה; 43. לוע הפוך; 44. אני, ימיה.

תשבץ בין גלים

מאת הרי הורניג

הבלדה על מרטין בובר

אסור להחמיץ

מתלבשים בב"ח

מתפשטים באשרוד

חיל-הים עוזר לפליטים

האוספים חשיש מהים

בחורות רבות, הולכות אל הים, מכיר אני כמעט את כולן. את ההולכות בבוקר, לעשות התעמלות. את הבאות אחרי-הצהרים, כדי לפגוש חברים וחברות. משחקות מטקות - לפעמים קצת שוחות.

אך רוצה אני לספר, על אלה שלא כולם מכירים, ופה בערך, גם נגמרים החרוזים. אלה הבאות, ממש לפני שקיעה. בגלביה לבנה, שקופה, בלי חזיה, עם תיק גדול, המורכב מהרבה טלאים, ומתוכו מבצבץ ספר,

של מרטין בובר, מסומן בעי"מ 16. עוד באוטובוס, בדרכן אל הים, הן אי שם זורקות מבטן. עומדות ליד הנהג, בגלביה הלבנה, שקופה, בלי חזיה, עם תיק גדול, המורכב מהרבה טלאים, וביד ספרו של מרטין בובר, פתוח בעי"מ 16.

הן יורדות אל החוף, אט אט במדרגות, העיניים אי שם, בין הגלים משוטטות. הגלביה הלבנה מתנפנפת ברוח. תיק הטלאים, תלוי על הכתף. וכל העוברים מולה, רואים את מרטין בובר, האוחז בידה. אחר כך היא יושבת, מה שיותר קרוב לגלים.

הגלביה הלבנה, קצת נרטבת מהמים הצוננים. תיק הטלאים מונח לצידה, ובידה ספרו של מרטין - עי"מ 16.

העוברים ושבים וכל שאר, אוספי הצדפים, לא מטרידים את שלותה מבטה אי שם, באופק נעוץ, בין אדוות, קצף ואיזה סטייל. אני פוסע לעברה. אני נמשך אל הגלביה הלבנה, השקופה, בלי החזיה. זורק מבט אל התיק הגדול, העשוי מהרבה טלאים, עליו מונח, כלאחר יד, מרטין בובר עמי 16.

לא רוצה להפריע, וממשיך בדרכי. עד ששוב אני רואה מרחוק, בחורה עם גלביה לבנה, שקופה, בלי חזיה, ולידה תיק גדול, עם הרבה טלאים.

אני מתקרב. כן, מרטין בובר נמצא גם שם. ידה נוגעת, לא נוגעת, בדף הפתוח. מזוית העין, אני מצליח לראות, שמספרו 16.

צי החזוק

טקסט מאת עמרי בר-לב

מפקד חיל-הים באום בחיפה:

בלי מלכת היופי של המספנה

אין לעם ישראל צי

עמרי בר-לב

האביר

לאביר החוף להכנס לפעולה. הוא מתח את גופו הצנום, הגביה את כתפיו שלמראית עין נראו שמוטות, אחז בכידונו שלמראית עין נראה כמטקה לכל דבר, ושעט לעברו של הגבר, כששני נושאי כליו שהמתינו עד כה בסבלנות על החול, מצטרפים למסע להצלת כבודה של הגברת. הגברת מצידה לא הבינה באותם רגעים את המתרחש סביבה. יותר מאוחר היא קיבלה הסבר. מכאן ואילך התנהלה שיחה בין שני הגורמים שלוותה בהסברים ידניים מוחשיים והרי חלקים ממנה: "למה מי?" אמר האחד, "למה מה" אמר האחד למה מי, למה שו וכן הלאה. לאחר חילופי הדברים המהותיים הללו, הופרדו הניצים עלידי גורם מתווך, לא לפני שהאביר הספיק לצעוק "תחזיקו אותי" — והם החזיקו.

הקרב הקצר תם, חיי החוף שבו למסלולם וזהובת השיער חזרה למשחק המטקות תוך שהיא מפנה מבטי הערצה לאבירה.

כעת אני שואל אתכם קוראים יקרים, האין זה נפלא? האין זה מקסים?

לחזות שעוד לא פסה הכנסת האורחים ושמירת כבוד הזולת בארצנו. אני רוצה לראות כיצד הייתם אתם מגיבים לו לנערה שלכם היה מישהו מרים את הכדור ופולט משפט התחלתי סתמי.

צאו ולימדו

פוסע היה לו עבדכם, שאת נאמנותו בהחלט אפשר להטיל בספק, בחולו הצהוב-שחור משהו של חוף תל-אביב. מנצל את כל נסיונו שנרכש במהלך שירותו הצבאי כדי להתחמק מכדורי המטקות החולפים מעל ראשו, לצידו, מאחוריו ומי שעוד הוא התופס. בעודי פוסע, מנסה לשוא להוריד מבוהן רגלי כתם זפת שחרחר, חלפתי על פני נערה זהובת שיער ותכלת מבט, שלפי גוון עורה האדמדם, ידוע בכינויו העברי — מִזְיוֹם כָּר — הימירתי על מוצאה האירופאי.

הנערה, שאחזה בידה מטקה, שיחקה עם בחור ישראלי שחרחר ומתולתל, שלמראית עין נראה כבחור ממוצע לכל דבר.

אך פה אקדים ואומר — רק למראית עין. בדיעבד התגלה הנייל כאביר אצילי שרק מטעמי צניעות לא הביא עימו את סוסו הלבן. ומהיכן פסיקה זו — ישאל עצמו הקורא הממוצע, ובכן, אותה נערה שאת תאורה פרשתני לפניכם, רצה קלילות אחרי כדור בורח מחבטת ידה, אך — גברבר צעיר וחסר נסיון הקדימה. התכוף לעבר הכדור, מסרו בידה תוך שהוא מתחיל לנהל עימה שיחותים קצרה.

אבירינו, שחזה במתרחש במור עיניו, נזעק לעברו של גברברינו. נד קלות ואמר: "היי, מה אתה מבלבל לה תימוח?" והוא — חסר הנימוס עונה לו: "מנסה להתחיל איתה, למה?" זה היה האות

לחיל-הים

ולאנשי הדממה

אנחנו גאים בכם

צי: פולין, גרמניה-המזרחית, בולגריה, רומניה ובריה"מ.

עונת הצייד בעיצומה

בחורה בהירת שיער יושבת לבדה (עם עוד כמה עשרות אלפים — אבל לבד), ווקמן על הראש, מתמכרת לשמש. השלווה הנסוכה על פניה לא מרתיעה את הצייד התורן מלגשת אליה להושיט יד האוחזת בחפיסת סיגריות מתוצרת מלבורו (איני יודע אם כדי להציע לנערה סיגריה או כדי להראות לה שהוא מעשן "אמריקאיות") ולשאול באנגלית עילגת ובמבט לוונטיני טהור: "האוו אר יו". היא לרע מביטה בו ועונה בעברית צחה "עוף מפה יה נודניק". הוא אינו מגיב. מחזיר ידו לאחור, מוחק מעל פניו את חיוך הדבש ופונה הלאה. לא מתרגש. גם נמר לא מצליח תמיד בזינוק הראשון. את התיירת שלו הוא ימצא. אם תהיה משוררת הוא יהיה סופר, אם תהיה ציירת, הוא יהיה פסל, אם תהיה גננת הוא יהיה גן. מוכן להתאים עצמו לכל מצב. משוטט להנאתו על החוף, בודק את החומר ובונה אסטרטגיה. לא ממחר לשום מקום.

בערב, עם שקיעת החמה, הוא משיל מעליו את המסיכה וחוזר למאורתו, אי שם בנבכי רחובות העיר. מחר יש יום חדש. הוא מכיר את חוקי הגיוגל — כל עוד יש טרף — הטורפים יתקיימו.

אמצע הקיץ, אמצע היום, אמצע חוף הים, בחורף רק הנועזים שבהם מגיעים. אך בקיץ הם מתרבים, אף יותר מהסינים, לאחר הפסקת חשמל. הם בולטים ברקע הלבן, של החול הצבעוני משהו. הוטיקים שבהם, נמנים עם זיירי הים הקבועים — אותם זקנים, שנאבקים בגילם בעזרת ריצה לאורך החוף, כמה ספורטאי חוף, שלמענם נתה העיריה מתקני ספורט, שולפים שרירים. לעומת הביקני המצומצם, מכורי המתקות למיניהם, כמה גולשים, שמחכים לרוח צפונית וכמובן השמש, שעושה שם בימים אלו שעות נוספות (מי מכס הקוראים, שלרע חשש שנקלע לסונתה סתיו, מתוך מדור הספרות — טעה, אני רק מכניס את עצמו) בניהם אפשר להבחין בציידים. לא, לא כאלה עם רובה וכלב, את אלה הם השאירו להצגות יומיות. הכוונה לצידי התיירות. עונת הרחצה בעיצומה, אך אצלם העונה, היא כל השנה. צפון אירופה מספקת לנו תיירות בשפע, המשתרעות לאורך החוף, ואנו מספקים להן את הציידים.

הם נפגשים בשעות הצהריים ליד סככת המציל, מחליפים רשמים, קובעים שטחי פעולה ויוצאים לפעולה.

למפקד חיל-הים
לאנשי שייטת הצוללות
ולכל החיל
צי ברית ורשה
משחק לכם אותה
52 רגל
מתחת

לחובבים המבוגרים
שהם אהובים ויפים לילדים -
בין היתר. נאמר
האם
לפני נחמדי'א

... ולשחק אותה
כמו ג'ובלים!

